

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
TEOLOĢIJAS FAKULTĀTE

**IZMAIŅAS LAULĪBAS NEESAMĪBAS LIETĀS ROMAS
KATOĻU BAZNĪCĀ LATVIJĀ PĒC PĀVESTA
FRANCISKA DARBA “AMORIS LAETITIA”
PUBLICĒŠANAS**

BAKALAURA DARBS

Autors: **Raimonds Peļņa**

Stud. apl. rp17035

Darba vadītājs: Dr. phil. Valdis Tēraudkalns

RĪGA 2020

Anotācija

Bakalaura darba nosaukums ir “Izmaiņas laulības neesamības lietās Romas katoļu baznīcā Latvijā pēc pāvesta Franciska darba “Amoris Laetitia” publicēšanas”. Bakalaura darbs pēta Pāvesta Franciska paustās teoloģijas par šķirtajiem un atkārtoti laulātajiem draudzes locekļiem ietekmi uz Romas katoļu baznīcu Latvijā.

Kā darba tēze ir izvirzīts apgalvojums, ka laulības atzīšanas par spēkā neesošu process Latvijas Romas katoļu baznīcā ir ticis vienkāršots, pateicoties Pāvesta Franciska izklāstītajai teoloģijai darbā Amoris Laetitia.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi un apstiprinātu darba tēzi, veikti sekojoši uzdevumi: apskatīts kā pēdējā gadsimta laikā vēsturiski ir attīstījies Romas katoļu baznīcas teoloģiskais skatījums par laulību un tās šķiršanu, izanalizēta Pāvesta Franciska teoloģija, kas ir pausta darbā Amoris Laetitia par laulības šķiršanu un atkārtotas laulības iespējamību Romas katoļu baznīcā un ar anketas palīdzību veikta analīze par esošo situāciju par laulības šķiršanas un atkārtotas laulības slēgšanas procesiem Romas katoļu baznīcā Latvijā.

Atslēgvārdi: Amoris Laetitia, Pāvests Francisks, laulība, laulības anulēšana, atkārtota laulība.

Summary

The title of the Bachelor theses is “Changes in non-marital cases in the Roman Catholic Church in Latvia after the publication of the work of Pope Francis *Amoris Laetitia*”. The Bachelor theses explores the impact of Pope Francis’ theology on divorced and remarried church members on the Roman Catholic Church in Latvia.

As the hypothesis of the paper such statement is proposed: the process of marriage annulment in the Latvian Roman Church has been simplified thanks to the theology outlined by Pope Francis in *Amoris Laetitia*.

The following tasks were carried out to achieve the aim and to confirm the hypothesis of the paper: viewed as the Roman Catholic Church’s theological view of marriage and divorce has historically evolved over the last century, analyzed Pope Francis’ theology in *Amoris Laetitia* on divorce and remarriage in the Roman Catholic Church and an analysis of the current situation of divorce and remarriage in the Roman Catholic Church in Latvia is carried out with the help of questionnaire.

Key words: *Amoris Laetitia*, Pope Francis, marriage, annulled marriage, remarriage.

Saturs

Ievads	5
Vēsturiskais skatījums uz Laulību Romas katoļu baznīcā	7
Pāvesta Franciska teoloģija par laulību darbā Amoris Laetitia	19
Situācija Latvijas Romas katoļu baznīcā 21. gadsimtā	29
Secinājumi	41
Bibliogrāfija	44
Pielikumi	47

Ievads

Laulību šķiršana līdz ar 20. gs. 60. gadiem ir kļuvusi par plašu parādību un sasniegusi nebijušus apjomus pasaules vēsturē. Tā vienmēr ir pastāvējusi, bet ne tādos apjomus kā tā sasniedza šajā laika periodā un tās izplatība turpina tikai augt. Ir daudz un dažādas teorijas, kas mēģina izskaidrot šo situāciju. Viena no teorijām, kas saistīta ar ģimenes apstākļu uzlabošanu, saka, ka bērniem ir labāk augt šķirtā laulībā nevis vardarbīgā ģimenē. “21. gadsimta 90. gados tika izvirzīts pieņēmums, ka šķiršanās atbrīvo bērnus no konfliktējošās ģimenes un veicina viņu nonākšanu harmoniskākā vidē ar diviem šķirti vecākiem. Tika uzskatīts, ka laulības šķiršana ir akūta laulības krīze, no kuras bērni atlabst apmēram divu gadu laikā un pēc tam - ja nesaskaņas kārtojas nevaradarbīgā veidā un tiek panākta taisnīga finansiāla vienošanās, un bērniem ir pietiekams kontakts ar abiem vecākiem - bērni atgriežas savā normālajā attīstības gaitā.”¹

Ņemot vērā augstāk minēto teoriju, kā arī citas teorijas, kas spēj pamatot, ka laulības šķiršana ir pieņemama un pat nepieciešama, laulības šķiršana mūsdienās kļūst arvien populārāka. Atkarībā no valsts laulības šķiršanas procents svārstās no 45 – 70 % no noslēgtajām laulībām. Pēc laulības šķiršanas apmēram 75-80% no cilvēkiem, kas reiz bija laulājušies, stājās atkārtotās laulībās. Ņemot vērā šīs parādības izplatību visā pasaulē un visās sabiedrības grupās, aktualizējās jautājums par atkārtotas laulības slēgšanu Romas Katoļu Baznīcā, kas vienmēr ir deklarējusi, ka Laulība ir nešķirama.

Pēdējā laikā laulību skaits Latvijā pieaug, ko pierāda arī statistikas dati - pēdējos gados noslēgto laulību skaits Latvijā pieaudzis – no 9 290 laulībām 2010. gadā līdz 13 058 laulībām 2018. gadā.² Ja kopumā 2018. gadā precējās 13058 pāri, tad apmēram 3700 jeb 28% no jaunlaulātajiem bija tādi cilvēki, kas jau reizi ir bijuši precējušies. Galvenais šī darba uzdevums ir izpētīt – kā ir mainījies laulības šķiršanas jeb atzīšanas par spēkā neesošu process Romas katoļu baznīcā Latvijā, ņemot vērā Pāvesta Franciska teoloģiju, kas ir pausta darbā *Amoris*

---

¹ JUDITH WALLERSTEIN, JULIA LEWIS, and SANDRA BLAKESLEE, *The Unexpected Legacy of Divorce, A 25 Year Landmark Study*, 2004

² <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/iedzivotaji/laulibas/galvenie-raditaji/noslegto-un-skirto-laulibu-skaits>

Laetitia. Vai atkārtotas laulības noslēgšanas process Romas katoļu baznīcā Latvijā varētu kļūt pieejamāks vai nē?

Tēze: Laulības atzīšanas par spēkā neesošu process Latvijas Romas katoļu baznīcā ir ticis vienkāršots, pateicoties Pāvesta Franciska izklāstītajai teoloģijai darbā Amoris Laetitia.

Lai sasniegtu darbam izvirzīto uzdevumu, darbā tiek izmantota tekstu salīdzinošā analīzes metode un baznīcas pārstāvju anketēšana.

Darba pirmajā nodaļā ir plānots apskatīt kā pēdējā gadsimta laikā vēsturiski ir attīstījies Romas katoļu baznīcas teoloģiskais skatījums par laulību un tās šķiršanu. Nodaļā tiks apskatīti būtiskākie un ietekmīgākie Romas katoļu baznīcas dokumenti, kas ir pauduši būtiskas izmaiņas laulības slēgšanas un šķiršanas procesā.

Darba otrajā nodaļā ir plānots izanalizēt Pāvesta Franciska teoloģiju, kas ir pausta darbā Amoris Laetitia par laulības šķiršanu un atkārtotas laulības iespējamību Romas katoļu baznīcā. Papildus tiktu analizēti un apskatīti arī citu katoļu teologu komentāri par laulības šķiršanu un atkārtotās laulības jautājumu šajā dokumentā.

Darba trešā nodaļā ir plānots veikt esošās situācijas analīzi par laulības šķiršanu un atkārtotas laulības slēgšanas procesu Romas katoļu baznīcā Latvijā. Ir plānots veikt gan oficiālās kārtības analīzi, gan arī, aptaujājot Romas katoļu garīdziniekus, uzzināt kā oficiālā kārtība darbojās reālajā dzīvē. Balstoties uz darbā izpētīto informāciju par katoļu baznīcas nostājas izmaiņām laulības noslēgšanas un tās šķiršanas procesā un padziļinātajām intervijām ar konfesiju pārstāvjiem, tiks veikta īsa analīze, lai saprastu kādā stadijā šobrīd ir laulības šķiršanas process Romas katoļu baznīcā Latvijā.

Vēsturiskais skatījums uz Laulību Romas katoļu baznīcā

Romas Katoļu Baznīca sniedz liecību par to, ka mācība par laulības nešķiramību ir paša Kristus mācība. Šī mācība atšķīra kristietību no pagānu un jūdu pieejas. Pirms 20. gadsimta jautājums par šķiršanos un atkārtotu laulību netika bieži cilāts katoļu baznīcas mācībā, kaut gan noteiktas situācijas, kas skāra laulības šķiršanu baznīcai bija jārisina visos laikos.

Vai laulība kristietībā ir bijis svētais sakraments vienmēr? Šis ir viens no strīdīgajiem jautājumiem, kas katoļu baznīcu atšķir no protestantu baznīcām. Nav vēsturisku pierādījumu, ka laulība ir bijis sakraments Jēzus laikā un kristietības rašanās pirmajos gadsimtos. “Jau 12. gadsimtā Romas katoļu teologi un rakstnieki laulību dēvēja par sakramentu - svētu ceremoniju, kas saistīta ar Dieva klātbūtnes piedzīvošanu. Tomēr tikai Tridentas koncila laikā 1563. gadā laulības tika oficiāli pasludinātas par vienu no septiņiem sakramentiem.”³ Lielā mērā laulības kļuva par sakramentu Romas katoļu baznīcā, pateicoties reformācijai un Mārtiņam Luteram, kas noliedza Laulības sakramentu un tā nešķiramību, jo laulību sauca par “laicīgu lietu”. “Uz šo krīzi Tridentas koncils atbildēja 4 veidos. Pirmkārt, par ticības dogmu atzina mācību par laulību kā sakramentu un to, ka kristīgā laulība ir nešķirama, tiešā veidā nākamās saites nosaucot par laulības pārkāpšanu. Šī mācība Baznīcas tradīcijā tika nodota no sākuma. Otrkārt, tika pasvītots laulības publiskais raksturs, tādējādi novēršot tā saucamās slepenās laulības (gadījās, ka kāds, kurš noslēdza šādu privāto laulību, šķīrās un publiski noslēdza citu; koncils aizliedza šādas prakses). Treškārt, kā dogma tika definēta mācība par to, ka Baznīca ir tiesīga lemt attiecībā uz konkrētiem smagiem vai šaubīgiem gadījumiem. Baznīcas tiesas varēja lemt par Laulības sakramenta derīgumu, balstoties Baznīcas likumos, kas nosaka attiecīgas normas. Ceturtkārt, koncils skaidri mācīja, ka attaisnošanas žēlastību (svētdarošo žēlastību) zaudē „visi, kas izdara nāvīgu grēku”, pat ja viņi nezaudē ticību. Ceļš, kas ved uz kopību ar Dievu (attaisnošanas žēlastību) ir gandarīšana, tā ir atteikšanās no grēka un sakramentāla grēksūdze.”⁴

Romas katoļu baznīcas doktrīna par laulību ir attīstījusies lēnām un šobrīd kanoni par laulību saka sekojošo – [Kan. 1055. § 1.] Laulības derību, ar kuru vīrietis un sieviete uzsāk visas dzīves kopību, un kas ir dabiski iekārtota laulāto draugu labā, kā arī bērnu dzemdīšanai un

---

³ Laurent Everitt, Ten key moments in the history of marriage, 14/03/2012 <https://www.bbc.com/news/magazine-17351133#:~:text=The%20sacrament%20of%20marriage,tied%20to%20experiencing%20God's%20presence>.

(skatīts 16.06.2020)

⁴ Tomašs Jaklevičs, Komūnija šķirtajiem. Kāpēc, nē? 09.06.2015, No poļu valodas tulkoja pr. Oskars Jablonskis OP <http://www.katedrale.lv/index.php?id=19760> (skatīts 17.06.2020)

audzināšanai, Kristus Kungs starp kristītajiem iecēla sakramenta godā⁵. Tieši laulības sakramenta esamība padara laulības šķiršanu par neiespējamu. Jo 1056. kanons nosaka - Būtiskās laulības īpašības ir vienība un nešķiramība, kas kristīgajā laulība sakramenta dēļ iegūst īpašu stiprumu.⁶ Tieši šis kanons un tas, ka laulība ir sakraments, nosaka to, ka laulība ir nešķirama laulāto dzīves laikā. Laulības sakramenta izpratne gan katoļu baznīcas iekšienē atšķiras, bet visas sarunas par laulības šķiršanu vai atkārtotas laulības izveidi notiek riņķī un apkārt laulības sakramentam. Šī iemesla dēļ, apskatīsim dažus katoļu baznīcas oficiālos viedokļus par to - kas ir laulības sakraments?!

Pāvests Francisks savā darbā *Amoris Laetitia* runājot par laulības sakramentu atsaucās uz Jāņa Pāvila II pamudinājumu *Familiaris consortio* un saka – Laulības sakraments nav sabiedriska vienošanās, tukšs rituāls vai tikai saistību ārējā zīme. Šis sakraments ir dāvana laulāto svētdarīšanai un pestīšanai, jo “tas, ka viņi savstarpēji pieder viens otram, caur sakramenta zīmi reāli atspoguļo paša Kristus attiecības ar Baznīcu. Tāpēc laulātie Baznīcai ir pastāvīgs atgādinājums par to, kas notika pie krusta, - viņi viens otram un bērniem liecina par pestīšanu, kurā ar sakramenta starpniecību ir kļuvuši līdzdalīgi”. Laulība ir aicinājums, jo tā ir atbilde uz īpašu pamudinājumu dzīvot laulāto draugu mīlestību kā nepilnīgu zīmi tai mīlestībai, kas pastāv starp Kristu un Baznīcu. Tāpēc lēmums laulāties un veidot ģimeni ir jāpieņem nopietnu aicinājuma izšķiršanas pārdomu rezultātā.⁷

Katoliskās Baznīcas katehisms saka par laulības sakramentu sekojošo – pats Kristus ar laulības sakramentu nāk pretī Kristum ticīgajiem laulātajiem draugiem. Viņš paliek ar tiem, dod tiem spēku Viņam sekot, nesot savu krustu, piecelties pēc kritiena, savstarpēji piedot, nest vienam otra nastas. Kļūstot par vienu miesu, laulātie iemieso sevī Dieva Dēla savienošanos ar cilvēcisko dabu. Tāpēc jau šeit, uz zemes, viņu mīlestības un ģimenes dzīves priekos Dievs viņiem ļauj baudīt Jēra kāzu mielasta priekšnojautu.⁸

Laulātajiem nekad nebūs vieniem, pašu spēkiem jāstājas pretī sagaidāmajiem izaicinājumiem. Viņi ir aicināti atsaukties Dieva dāvanai ar savu iesaistīšanos, radošumu, izturību un ikdienas cīņiem, bet tie vienmēr var lūgt Svēto Garu, kurš ir svētījis viņu savienību,

---

⁵ Codex Iuris Canonici, 1055

⁶ Codex Iuris Canonici, 1056

⁷ Amoris Laetitia, 72

⁸ Katoliskās baznīcas katehisms, 1642.

lai jau saņemtā žēlastība no jauna atklātos katrā jaunajā situācijā.⁹ Bet ko darīt, ja pāris vairs netiek galā ar uzliktajiem izaicinājumiem, Svētais Gars ir tos pametis un tomēr ir racionāli pamatoti iemesli šo laulību izbeigt. Katoļu baznīca nosaka, ka laulību uz zemes nedrīkst šķirt. Laulība tiek šķirta tikai, tad, ja kāds no pāra atstāj šo pasauli.

Laulības nešķiršanu Katoļu baznīca pamato ar Svēto Rakstu vārdiem, no Sv. Pāvila vēstules Korintiešiem, kur Sv. Pāvils šķiršanās aizliegumu atklāj kā skaidru Kristus gribu: „Bet laulātajiem pavēlu ne es, bet Kungs: sieva lai nešķiras no vīra! Un, ja tā šķirusies, tad tai jāpaliek neprecētai vai jāizlīgst ar savu vīru. Arī vīrs lai neattālina sievu!” (1Kor 7,10-11) Vienlaikus savas autoritātes spēkā atļauj, lai ne kristietis šķirtos no savas laulātās puses, kura ir kļuvusi par kristieti. Tādā gadījumā kristietis vairs nav saistīts, nav spiests palikt viens. Baznīca ir atzinusi, ka tikai kristītu vīrieša un sievietes gadījumā laulība ir sakraments tā īstajā nozīmē un tikai uz šo gadījumu attiecas bezierunu nešķiramība. [Kan. 1055] Nekristīto laulība ir nešķirama, taču noteiktos apstākļos tā var būt atraisīta – ņemot vērā lielāku labumu (*privilegium Paulinum*).

Tāpat liela nozīme sakramentālas laulības biblisko pamatu izpratnē ir Vēstulei efeziešiem, kur teikts: „Vīri, mīliet savas sievas, tāpat kā arī Kristus mīlējis Baznīcu un sevi atdevis par viņu.” (Ef 5,25) Mazliet tālāk apustulis piebilst: „Tāpēc cilvēks atstās tēvu un savu māti un pievienosies savai sievai, un abi būs viena miesa. Šis noslēpums ir liels, bet es saku: Kristū un Baznīcā.” (Ef 5,31-32) Kristīga laulība ir dinamiska Kristus un Baznīcas derības zīme. Kristīto laulība ir sakraments, jo iezīmē un nodod šīs derības žēlastību.¹⁰

„Ja iepriekšējā šķirto ticīgo, kuri ir slēguši jaunu savienību, laulība bija derīga, viņu jaunā savienība nevar būt atzīta par tiesisku nekādā gadījumā, ņemot vērā faktu, ka sakramentu pieņemšana nevar balstīties uz iekšējiem pamatojumiem. Personas sirdsapziņu saista šī norma bez izņēmumiem.”¹¹

Bet dzīvē protams, pastāv situācijas, kurās kopīga laulības dzīve kļūst praktiski neiespējama nopietnu iemeslu dēļ, piemēram, fiziskas vai psihiskas vardarbības gadījumā.

---

⁹ *Amoris Laetitia*, 74

¹⁰ Gerhard Ludwig Muller, *L'Osservatore Romano*, 2013. gada 23. oktobris, No poļu val. tulkoja Terēze Druka, Lic. theol.

¹¹ kard. Josefs Ratzingers, *Laulības pastorālajai aprūpei ir jābūt balstītai patiesībā*, *L'Osservatore Romano*, 2011.g. 30. novembris, p. 4-5

Tādās sāpīgās situācijās Baznīcai ir vēl viens instruments kā atbrīvot pāri no ciešanām un tas ir - laulāto separācija jeb pāra nošķiršana vienam no otra, lai tie vairs viens otru neredz un nespētu izdarīt pāri. Bieži šī nošķiršana tiek nozīmēta uz konkrētu laiku, lai pāris apdomātos un pēc nošķiršanas atjaunotu veselīgas attiecības. Tomēr ir jāprecizē, ka derīgi slēgtas laulības mezgls paliek nemainīgs Dieva priekšā, un abas puses nav brīvas, lai slēgtu jaunu laulību, kamēr dzīvo otrs laulātais.

Bet vai tiešām Katoliskā baznīcā noslēgta laulība nav šķirama zemes virsū? Laulība nav šķirama, bet noteiktas laulības ir atzīstamas par spēkā neesošām no Baznīcas vadības puses. Un gadījumos, kad Baznīca ir atzinusi laulību par spēkā neesošu, tad šīs laulības dalībnieki var stāties jaunās laulības attiecībās un baudīt visus citus Katoliskās baznīcas sakramentus, kas savādāk būtu liegti, jo cilvēks dzīvotu lielā grēkā.

Katoļu baznīca jau gadsimtiem iestājās pret Komūnijas saņemšanu tādiem cilvēkiem, kuri dzīvo jaunās attiecībās. Atļaujai saņemt Komūniju šķirtajiem un tiem, kas dzīvo jaunās attiecībās, neizbēgami sekotu tas, ka Katoliskā Baznīca būtu spiesta ar kādu rituālu svētīt šo "laulību" pēc šķiršanās, kas ir klajā pretrunā ar skaidro katoliskās baznīcas Kristus mācību un ticības dogmu.

Baznīca jau šodien atļauj šķirtajiem, kas noslēguši civillaulību ar citu partneri, saņemt Komūniju, ja vien viņi piekrīt dzīvot kā brālis un māsa un nepastāv ieļauojuma draudi. Tā to mācījuši sv. Jānis Pāvils II un Benedikts XVI.¹²

Lai iešaurinātu tēmu un iekļautos darba apjomā, turpmāk šajā darba nodaļā tiks apskatīti tikai tie Katoļu Baznīcas izdotie dokumenti, kas runā par laulības slēgšanu un tās atzīšanu par spēkā neesošu, kas ir tapuši Vatikāna II koncila laikā un pēc tā. Tiks apskatīts, ko šie dokumenti nosaka par laulības dzīvi svarīgumu, par izmaiņām laulības dzīvē un par laulības šķiršanu vai atzīšanu par spēkā neesošu.

Vatikāna II koncils savā pastorālajā konstitūcijā *Gaudium et spes* runā par laulības un ģimenes cieņu (sal.nr. 47-52). Lielā mērā šis dokuments atkārtot tradicionālo katoļu doktrīnu par laulību un ģimenes dzīvi, bet parādās jauns uzsvars uz laulāto savstarpējo mīlestību. Ģimene

---

¹² Tomašs Jaklevičs, Komūnija šķirtajiem. Kāpēc, nē? 09.06.2015, No poļu valodas tulkoja pr. Oskars Jablonskis OP <http://www.katedrale.lv/index.php?id=19760> (skatīts 20.05.2020)

vairs netiek raksturota kā bērnu radīšanas institūcija, bet arī kā laulāto prieka un laimes avots. Šī konstitūcija “definēja laulību kā dzīvības un mīlestības kopienu (sal. 48), ģimenes centrā liekot mīlestību. “Patiesa mīlestība starp vīru un sievu” nozīmē savstarpēju sevis dāvāšanu, ietver un integrē sevī seksuālo un emocionālo dimensiju, tā atbilstot Dieva iecerei (sal. 48-49). Dokuments turklāt uzsver to, ka laulāto draugu saknes ir Kristū, - Kungs Kristus “ienāk kristīgo laulāto dzīvē, pateicoties Laulības sakramentam,” (48) un paliek kopā ar tiem. Ar iemiesošanos Viņš pieņem cilvēcisko mīlestību, to šķīsta un aizved līdz pilnībai un ar savu Garu dāvā laulātajiem spēju šo mīlestību dzīvot, piesātinot visu dzīvi ar ticību, cerību un tuvākmīlestību. Tādējādi laulātie tiek it kā konsekkrēti un caur tiem piemītošo žēlastību veido Kristus Miesu un ceļ mājas Baznīcu (sal. *Lumen gentium*, 11), tā ka Baznīca, lai pilnībā izprastu savu noslēpumu, uzlūko kristīgo ģimeni, kurā šis noslēpums atklājas autentiskā veidā”.¹³

Par laulības atzīšanu par nederīgu Vatikāna II koncila dokumentā *Gaudium et spes* varam lasīt tekstus atbilstoši Katoļu baznīcas dogmātikai par to, ka laulība nav šķirama. Un visu problēmu gadījumā laulātajam pārim ir stiprāk jālūdz Svētā Gara klātbūtne savās attiecībās. “Savstarpējas uzticēšanās apzīmogota un, pats galvenais, Kristus sakramenta svētdarīta, šī mīlestība paliek miesā un garā nedalīti uzticīga kā laimē, tā nelaimē. Tādējādi tā nav savienojama ar laulības pārkāpšanu un šķiršanu. Savukārt personas cieņas vienlīdzība, kas attiecas gan uz sievu, gan vīru un kas izpaužas to abpusējā un pilnīgā mīlestībā, skaidri atklāj laulības vienotību, ko apstiprinājis Kungs. Lai patstāvīgi spētu pildīt šim kristīgajam aicinājumam raksturīgos pienākumus, nepieciešams izcils tikumu spēks. Tāpēc lai laulātie, žēlastības spēka stiprināti svētai dzīvei, nemitējas izkopt un arī lūgt no Dieva pastāvību mīlestībā, nesavtību un uzpurēšanās garu. “¹⁴ Kā jebkuras laulības autors tiek norādīts pats Dievs, kas to ir apveltījis ar dažādiem labumiem un ir katrai laulībai nospraudis mērķus. Bet protams jebkura laulība uz šīs zemes sastopas ar sarežģījumiem. Par galvenajām problēmām laulībās dzīvē tiek runāts dokumenta 8. punktā – Arī ģimenēs veidojās spriedze, ko izraisa spiedīgi demogrāfiskie, ekonomiskie un sociālie apstākļi, konflikti starp paaudzēm vai jaunā sociālo attiecību kārtība starp vīrieti un sievieti.¹⁵ Par laulības riskiem varam lasīt sekojošo – Taču laulības un ģimenes institūcijas cieņa ne visur atmirdz vienādā spožumā. To aptumšo poligāmija, šķiršanās sērga, tā sauktā “brīvā mīlestība” un citi izkropļojumi. Laulāto mīlestību

---

¹³ Relatio Synodi 2014, 17.

¹⁴ Gaudium et spes, 49

¹⁵ Gaudium et spes, 8

bieži pašā būtībā ievaino egoisms, hedonisms un neatļauta dzimstības ierobežošana.¹⁶ Bet kā vienīgo ieroci cīņā ar šīm sērgām Baznīca piedāvā laulāto kopīgu lūgšanu uz Svētā Gara atbalstu, kā arī Baznīcas pārstāvjiem tiek norādīts, ka nepieciešams sniegt atbalstu laulātajiem grūtos brīžos, lai tiktu galā ar sarežģījumiem un problēmām. Kopumā var teikt, ka neko jaunu un atšķirīgu no katoliskās dogmātikas šis dokuments neievieš, izņemot to, ka tiek runāts laulātā pāra mīlestības uzturēšanu un tiek norādīti konkrētā laika perioda riski, kas padara laulāto dzīvi grūtāku un varētu novest pie laulība šķiršanas.

Pāvils VI, ejot Vatikāna II koncila pēdās, padziļināja Baznīcas mācību par laulību un ģimeni. It īpaši ar encikliku *Humanae vitae* viņš izgaismoja būtisko saiti starp laulāto mīlestību un dzīvības radīšanu: “Laulāto mīlestība prasa, lai tie pilnībā apzinātos savu atbildīgo misiju būt vecākiem – šo misiju, kuru šodien pamatoti uzsver, bet kura ir arī precīzi jāsaprot. [...] Vecāku pienākumu atbildīga pildīšana tāpēc prasa, lai laulātie atzītu savus pienākumus pret Dievu, paši pret sevi un sabiedrību, ievērojot pareizu šo vērtību hierarhiju.”¹⁷ *Humanae Vitae* tulkojumā no latīņu valodas nozīmē “cilvēka dzīve”, tāpēc tajā varam lasīt par pienākumu radīt cilvēka dzīvību un veicināt tās attīstību, iekļaujot visu, kas uz to attiecās - gan garīgo, gan fizisko un arī emocionālo dzīvi, kas tiek dalīta starp laulātajiem. *Humanae vitae* tika rakstīts tāpēc, ka vajadzēja apstiprināt katoļu baznīcas pausto patiesību par Dieva plānu laulībai un seksualitātei. Baznīca, nevaicoties no sabiedrības konfrontācijas, centās izskaidrot katoļu pārliecību par to, kas ir sekss un laulība. (HV 2, 4) Saskaņā ar *Humanae Vitae* mācību laulībai ir trīs galvenie mērķi: mīlestība, vienotība un atvērtība dzīvībai.

Humanae vitae tiek uzskatīts par pirmo lielo katoļu baznīcas anti-kontracepcijas dokumentu. Joprojām, kad katoļu baznīca piemin argumentus pret kontracepciju, tad tiek piesaukts *Humanae vitae*. Dokumenta 21. punktā Pāvils VI raksta: [...] precētu pāru tīrībai atbilstoša disciplīna, kas nekaitē laulātajai mīlestībai, drīzāk piešķir tai augstāku cilvēcisko vērtību. Tas prasa nepārtrauktu piepūli, tomēr, pateicoties labvēlīgajai ietekmei, vīrs un sieva pilnveido savas personības, tiek bagātināti ar garīgajām vērtībām. Šāda disciplīna ģimenes dzīvē dod mieru; un atvieglo citu problēmu risināšanu; tas dod priekšroku savam partnerim, palīdz abām pusēm izdzīt savtīgumu, patiesās mīlestības ienaidnieku un padziļina viņu atbildības

---

¹⁶ Gaudium et spes, 47

¹⁷ Pāvils VI, *Humanae vitae*, 10

sajūtu.¹⁸ Tieši kontracepciju Pāvils VI uzsvēra kā galveno ļaunumu, kas postīs laulību un ģimenes instances. Kontracepcija nesīs aiz sevīm piecus ļaunumus sabiedrībai – *neticību laulības saitēm, sabiedrības morālo pagrimumu, tiks zaudēta cieņa pret sievietēm, varas ļaunprātīga izmantošana un neierobežota valdīšana pār savu ķermeni*. Tieši neticība laulībai novedīs pie laulības svarīguma mazināšanās sabiedrībā un tas savukārt novedīs pie vispārējas sabiedrības morāles pazemināšanās. Kontracepcija ir padarījusi seksuālo aktu daudz pieejamāku visiem un ir samazinājusi cilvēku bailes no iesaistīšanās pirms laulības dzimumaktā, kā arī no seksuālām attiecībām ārpus laulības.

Bet kā tad īsti vajadzētu rīkoties laulātam pārim, lai realizētu Dieva plānu un nešķirtu savu laulību? Uz šo Pāvils VI atbild sava dokumenta 25. punktā: Baznīca, mācīdama dievišķā likuma neaizskaramās prasības, vienlaikus sludina pestīšanu un ar sakramentiem atver ceļu žēlastībai, kura cilvēku dara par jaunu radību, spējīgu mīlestībā un patiesā brīvībā atsaukties sava Radītāja un Pestītāja iecerei un atrast Kristus jūga maigumu (Mt. 11:30) [...]Lai kristīgie laulātie, paklausīgi Viņa balsij, atceras, ka viņu kristīgais aicinājums, kas aizsācies Kristībā, pēc tam tika precizēts un nostiprināts Laulības sakramentā. Ar to laulātie tika stiprināti un kļuva kā konsekkrēti uzticīgai savu pienākumu izpildīšanai, sava aicinājuma īstenošanai līdz pat pilnībai un viņu pašu kristīgās liecības došanai pasaules priekšā. Viņiem Kungs ir uzticējies darīt redzamu cilvēkiem tā likuma svētumu un maigumu, kas savieno laulāto savstarpējo mīlestību ar viņu sadarbību ar Dieva, cilvēka dzīvības Devēja, mīlestību. Mēs nekādi nevēlamies noklusēt grūtības, reizēm smagas, kas raksturīgas laulāto kristiešu dzīvei: viņiem, tāpat kā mums katram, “šauras ir durvis un spiedīgs ir ceļš, kas ved uz dzīvību” (Mt 7:14). Tomēr šīs dzīvības cerībai ir jāapgaismo viņu ceļu, kamēr viņi cenšas drosmīgi dzīvot gudrībā, taisnībā un dievbijībā šajā laikā, zinādami, ka šīs pasaules iekārta pāriet. Tāpēc lai laulātie uzņemas nepieciešamās pūles, balstīti ar ticību un cerību, kas “nepieviļ, jo Dieva mīlestība ir ielieta mūsu sirdīs ar Svēto Garu, kas mums ir dots” (Rom 5:5); lai viņi ar neatlaidīgu lūgšanu izlūdz dievišķo palīdzību; lai viņi jo īpaši Euharistijā smeļ sev žēlastību un mīlestību. Un, ja uz viņiem vēl gulstas grēks, tad lai viņi nezaudē drosmi, bet ar pazemīgu neatlaidību vērsas pie Dieva žēlsirdības, kas ir dota Gandarīšanas sakramentā. Šādā veidā viņi varēs īstenot laulāto dzīves pilnību, kuru aprakstījis Apustulis: “Vīri, mīliet sievas, tāpat kā Kristus ir mīlējis Baznīcu [...] Tā arī vīriem jāmiļ savas sievas kā sava miesa. Kas savu sievu miļ, tas miļ arī pats sevi, jo neviens nekad nav ienīdis savu

---

¹⁸ Pāvils VI, *Humanae vitae*, 21

miesu, bet gan to baro un kopj kā Kristus savu Baznīcu. [...] Šis noslēpums ir liels, bet es to saku attiecībā uz Kristu un Baznīcu. Tāpēc arī ikviens no jums lai mīl savu sievu kā sevi pašu, bet sieva lai jūt bijību pret vīru.”¹⁹

Kopumā var teikt, ka Pāvils VI 1968. gadā izdodot *Humanae vitae* savā veidā pareģoja par tiem galvenajiem riskiem jeb problēmām, kas novedīs pie tā, ka laulība kā institūcija ir zaudējusi uzticību un ka laulības šķiršana ir kļuvusi par ierastu lietu sabiedrībā. Vai tas viss ir noticis kontracepcijas dēļ, tas ir diskutabls jautājums. Bet vairāki no Pāvila VI pareģotajiem ļaunumiem mūsdienās attīstās un uzņem apgriezienus, apdraudot laulības institūciju un sagādā papildus darbu katoļu baznīcas tribunālam. Līdzīgi kā *Gaudium et spes* arī Pāvils VI savā darbā *Humanae vitae* laulātajiem pāriem norāda, ka viņu laulība tiek sargāta ar Laulības sakramenta spēku un ka lūgšanu spēks palīdzēs viņiem saglabāt laulību. Lai mazinātu laulāto problēmas, ir tikai divas precīzas norādes laulātajiem pāriem. Kontracepcijas vietā katoļu baznīca laulātajiem pāriem iesaka ierobežot seksuālās attiecības. “Neapšaubāmi, instinkta savaldīšana ar prātu un brīvo gribu prasa askēzi, lai laulāto dzīves jūtu izpausmes būtu pienācīgi regulētas, it īpaši periodiskas atturības ievērošanai.”²⁰ Un gadījumos, kad tomēr ir sanācis krist grēkā, tad doties pie grēksūdzes izsūdzēt grēkus un saņemt Gandarīšanas sakramentu.

Svētais Jānis Pāvils II veltīja ģimenei īpašu uzmanību savās katehēzēs par cilvēcisko mīlestību, vēstulē ģimenēm *Grattissimam sane* un it īpaši 1981. gadā izdotajā apustuliskajā pamudinājumā *Familiaris consortio*. *Familiaris consortio* pāvests ģimeni definēja kā “Baznīcas ceļu”, piedāvāja vienotu vīziju par aicinājumu uz vīrieša un sievietes mīlestību, kā arī pamatvadlīnijas ģimenes pastorālajai aprūpei un ģimenes klātbūtnei sabiedrībā. Runājot par laulāto mīlestību (*Familiaris consortio*, 13), viņš aprakstīja to, kā laulātie viņu savstarpējā mīlestībā saņem Kristus Gara dāvanu un dzīvo savu aicinājumu uz svētumu.

Runājot par apkārtējo apstākļu nelabvēlīgo ietekmi uz laulību, tiek minētas sekojošas galvenās problēmas, kas ikdienā apdraud laulību - starp satraucošākajām šīs parādības pazīmēm Sinodes tēvi īpaši uzsvēra šādus jautājumus: laulības šķiršanas izplatība un jaunas savienības izveidošana pat no ticīgo puses; civilās laulības pieņemšana pretstatā ar kristīto aicinājumu “būt precētiem Kungā”, laulības sakramenta svinēšana bez dzīvas ticības laulāto vidū, bet citu motīvu

---

¹⁹ Pāvils VI, *Humanae vitae*, 25

²⁰ Pāvils VI, *Humanae vitae*, 21

dēļ; novēršanās no morāles normām, kas virza un veicina cilvēku un kristiešu seksuālās attiecības laulībā.²¹ Lai cīnītos ar šīm laulības problēmām, īpaši svarīga loma tiek norādīta sagatavošanās procesam laulības dzīvei. Baznīcas tiek lūgtas labāk sagatavot savas laulību sagatavošanas programmas, lai pāris, kas plāno uzsākt laulības dzīvi, labāk saprastu savu Dievišķo uzdevumu laulībā un zinātu kur un kā vērsties tajos gadījumos, kad sastopas ar grūtībām. Vairākas reizes tiek uzsvērts tas, ka saņemot Laulības sakramentu, tas tiek saņemts uz visu mūžu, tāpat kā Kristus laulības ar Baznīcu bija līdz mūža galam.

Familiaris consortio atrodams atsevišķs punkts, kas tiek izdalīts katoļu baznīcai nepiederošu personu laulībai. “No otras puses, tā ir taisnība, ka dažās vietās saderināti pāri lūdz apprecēties draudzē tādu motīvu dēļ, kas ir pamatoti sociāli, nevis patiesi reliģiski.”²² Tas norāda, ka katoļu baznīca kļūst atvērtāka katoļu laulībām ar citu ticību pārstāvjiem, kam iepriekš tika likti dažādi šķēršļi no baznīcas puses. Dokumenta 78. punkts runā arī par jauktu ticību laulībām, kuru skaitam ir tieksme pieaugt un šādas laulības prasa īpašu pastorālo uzmanību no baznīcas personu puses. Šeit lasām, ka katoļu baznīca atļauj katoļiem precēties ar citu ticību pārstāvjiem, bet pretī par to tiek prasīts, lai bērni tiktu kristīti katoļu baznīcā un katolis varētu brīvi praktizēt savu ticību.

Ņemot vērā sabiedrībā notiekošo ar laulības institūciju, pāvests Jānis Pāvils II *Familiaris consortio* pauž katoļu baznīcas nostāju par laulības veidiem, kas radušies tā laika sabiedrībā un kas atšķiras no laulības noslēgšanas katoļu baznīcā ar Laulības sakramenta saņemšanu. Pirmais citāda laulības modelis tiek minēts “izmēģinājuma laulība”, kas tiek raksturota kā laulība uz laiku - pamēģinot partneris būs īstais vai nē. Šādu laulības veidu baznīca neatzīst - laulība starp diviem kristītiem cilvēkiem ir īsts Kristus un Baznīcas savienības simbols, kas nav īslaicīga vai “izmēģinājuma” savienība, bet gan uz mūžu slēgta uzticīga savienība.”²³ Kā nākošais laulības veids tiek norādīts – “brīvās attiecības”, kas pēc būtības nozīmē dzīvošanu kopā bez jebkādu institūciju apstiprinājuma un svētības. Baznīca saredz problēmu šāda veida attiecībās gan sev kā baznīcai, gan sabiedrībai kopumā. “Katrs no šiem gadījumiem Baznīcai rada nopietnas pastorālas problēmas, ar sekojošām no tām izrietošām reliģiskām un morālām sekām (laulības reliģiskās būtības zaudēšana, ņemot vērā Dieva derību ar saviem ļaudīm; Svētā Vakarēdiena

---

²¹ Jānis Pāvils II, *Familiaris consortio*, 7

²² Jānis Pāvils II, *Familiaris consortio*, 68

²³ Jānis Pāvils II, *Familiaris consortio*, 79

žēlastības zaudēšana; nāvīga grēka esamība), kā arī sociālās sekas (ģimenes jēdziena sagraušana; uzticības sajūtas vājināšanās, tajā skaitā arī pret sabiedrību kopumā; iespējamais psiholoģiskais kaitējums bērniem; savtīguma stiprināšana).²⁴ Kā risinājums šai situācijai tiek minēts, lielāks pastorālais darbs, lai jauniešiem un vispār sabiedrībai kopumā mācītu par laulības nozīmi un tās nozīmīgumu cilvēku dzīvē. Katoļi civilajās laulībās tiek piesaukti tomēr attapties un sakārtot savas attiecības arī atbilstoši katoļu baznīcas mācībai. Šķirto laulību pārstāvjiem tiek ieteikts būt stipriem un dzīvot šķirtu dzīvi, apzinoties, ka laulība zemes virsū nav šķirama, bet ja sadzīvot kopā nav iespējams, tad labāk ir dzīvot šķirti (seperācijā). Dzīvojot atsevišķi ir jāturpina rūpēties par pēcnācējiem un pildīt citus ģimenes pienākumus, bet neiesaistīties jaunās attiecībās. Labākajā gadījumā tiek mudināts atjaunot Laulības sakramentā slēgtās laulības attiecības.

Familiaris consortio 68. punkts ir veltīts katoļiem, kas ir šķīruši savu baznīcā slēgto laulību un atkal salaulājušies. Pāvests šo parādību raksturo ar vārdiem - Tā kā šis ir ļaunums, kas, tāpat kā citi, ietekmē arī arvien vairāk un vairāk katoļu ticīgos, tad šī problēma ir jārisina bez kavēšanās (Fc 68). Pāvests uzsver, ka baznīca nedrīkst pamest šos savus baznīcas locekļus un jācenšās visādi viņi atbalstīt, lai viņi varētu atgriezties pilnvērtīgi katoļu baznīcā (iet pie grēksūdzes un saņemt svētā vakarēdiena sakramentu). Mācītāji ir tie, kuri tiek lūgti ļoti sīki izpētīt katru situāciju un izvērtēt iemeslus kāpēc laulība ir tikusi noslēgta atkārtoti un ārpus baznīcas. Arī visai draudzei ir jācenšās šādi cilvēki paturēt savā pulkā - Kopā ar Sinodi es patiesi aicinu mācītājus un visu ticīgo kopienu palīdzēt šķirtajiem, un rūpīgi pārliecināties, ka viņi neuzskata sevi par šķirti no Baznīcas, jo kā kristītas personas viņi var un viņiem būtu jāpiedalās Baznīcas dzīvē. Viņus vajadzētu mudināt klausīties Dieva vārdu, apmeklēt Mises, neatlaidīgi lūgties, dot savu ieguldījumu labdarības darbos un kopienas centienos atbalstīt taisnīgumu, audzināt savus bērnus kristīgā ticībā, izkopt grēku nožēlošanas praksi un tādējādi katru dienu lūgt Dieva žēlastību. Ļaujiet Baznīcai lūgties par viņiem, iedrošiniet viņus un parādiest sevi kā žēlsirdīgu māti, tādējādi uzturot viņos ticību un cerību.²⁵ Šie draudzes locekļi tiek aicināti nepamest Baznīcu un savu draudzi, bet pilnvērtīgi izbaudīt Baznīcas praksi viņiem ir liegts. Viņi nedrīkst saņemt Euharistijas sakramentu, jo tas būtu pretrunā ar Baznīcas mācību un tas radītu lielu apjukumu pārējo ticīgu vidū, maldinot citus, ka laulība ir šķirama. Tomēr, ja pāris apņemas dzīvot kopā kā brālis ar māsu, tas nozīmē bez seksuālām attiecībām, tad viņi var

²⁴ Jānis Pāvils II, *Familiaris consortio*, 79

²⁵ Jānis Pāvils II, *Familiaris consortio*, 84

pedalīties arī Euharistijas sakramenta saņemšanā. Bet visiem mācītājiem tiek vēlreiz norādīts, ka atkārtotu laulību slēgšana Baznīcā nav iespējama nekādā veidā, lai gan praksē dažās pasaules valstīs katoļu baznīca tajā brīdī to jau bija sākusi praktizēt. Kopumā no šī dokumenta ir noprotams, ka katoļu baznīca lielā mērā sāk zaudēt savus draudžu locekļus laulības šķiršanas dēļ. Apjomi kļūst tik lieli, ka Baznīcai ir jādomā atbildes risinājums šai problēmai sabiedrībā. Kā risinājumi tiek piedāvāti veidi kā cilvēks var palikt draudzē, piedalīties Baznīcas dzīvē un tajā pašā laikā arī palikt savā laulībā, kas atkārtoti noslēgta ārpus Baznīcas. Bet pilnvērtīgi un bez papildus noteikumiem cilvēks tomēr Baznīcas dzīvē piedalīties nevar.

Savā enciklikā *Deus caritas est* Benedikts XVI atgriezās pie tēmas par vīrieša un sievietes mīlestības patiesību, kas pilnībā atklājas tikai krustā sistā Kristus mīlestības gaismā (2). Viņš uzsver, ka “ekskluzīvā un galīgā mīlestībā balstīta laulība kļūst par ikonu Dieva attieksmei pret savu tautu, un otrādi – veids kā mīl Dievs, kļūst par cilvēciskās mīlestības mēru” (11). Turklāt enciklikā *Caritas in veritate* atklāts, cik svarīga ir mīlestība kā princips, kas ir pamatā dzīvei sabiedrībā (44), vieta, kurā tiek apgūta kopējā labuma prakse.

Runājot par atkārtotu laulību Benedikta XVI gadījumā tiek plaši atspoguļots kāds interesants atgadījums 2014. gadā. Laikā, kad Bīskapi bija sanākuši uz kārtējo Sinodi par ģimenes lietām, un kad atkal tika plaši diskutēts par to vai šķirtie katoļi var piedalīties Euharistijā vai tomēr nē, tika pieminēta kāda 1972. gadā rakstīta Jozefa Racingera eseja. Esejas nobeigumā Racingers bija minējis, ka Baznīcai būtu jāklūst brīvākai savos uzskatos un dažos gadījumos pieprasīt pāra seperāciju, lai viņi varētu atgriezties pie Svētās komūnijas, būtu amorāli. “Kad otrā laulība rada morālas saistības attiecībā uz bērniem, ģimeni un pat sievu, un no pirmās laulības nav līdzīgu saistību,” rakstīja Ratzingers, “atvērtība euharistiskajai komūnijai pēc pārbaudes perioda noteikti šķiet taisnīga un pilnībā atbilstoša baznīcas tradīcijām.”²⁶ Vācijas kardināls Valters Kaspers to aktīvi citēja Sinodes laikā, norādot, ka baznīcai ir jāklūst liberālākai pret laulību šķīrušajiem katoļiem. Bet atkārtoti izdodot visus Racingera darbu kopotos rakstus 2014. gadā, pēkšņi tika mainīta konkrētās 1972. gadā izdotās esejas redakcija. Jaunajā redakcijā vairs nav iekļauti noslēguma vārdi par euharistijas komūniju šķirtajiem katoļiem, ko tik aktīvi citēja Kaspers. Pāvests nevēlējās, lai viņa pašreizējais statuss un kādreiz izteiktie vārdi tiktu izmantoti, lai mainītu Baznīcas dogmātiku šķirto laulāto gadījumā. “Tā vietā aicinot baznīcu

---

²⁶ William McDonough, Right the first time, January 26, 2015, <https://www.commonwealmagazine.org/right-first-time> (skatīts 01.06.2020)

pārdomāt esošās laulības anulēšanas procedūras, lai dotu lielāku rīcības brīvību darījumos ar atkārtoti precētiem pāriem.”²⁷

Laulība katoļu baznīcā ir nešķirama, jo baznīcā noslēgtā laulība saņem Laulības sakramentu. Tomēr 20. gadsimta 60tajos gados Romas katoļu baznīca redzot apkārt lielo sabiedrības sekularizāciju un pieaugošo laulības šķiršanas skaitu, saprata, ka ir jāpaplašina sava mācība un jāsniedz savs atbalsts laulības institūcijas saglabāšanai. Sākot ar Vatikāna II koncilu, kurā īpaši daudz baznīcas pārstāvji pievērsās ģimenes lietām, turpmāk visi pāvesti ir centušies skaidrot baznīcas mācību par laulību tā kā viņi to saprot un pieņem. Katrs pāvests ir veicis nelielas izmaiņas laulības noslēgšanas un laulības anulēšanas kārtībā, lai baznīca labāk varētu pielāgoties sabiedrībā notiekošajiem procesiem un sniegt lielāku atbalstu saviem ticīgajiem.

---

²⁷ Dereck Skally, Pope Benedict alters view on remarried couples taking Communion, Nov 18, 2014, <https://www.irishtimes.com/news/world/europe/pope-benedict-alters-view-on-remarried-couples-taking-communion-1.2004554> (skatīts 01.06.2020)

Pāvesta Franciska teoloģija par laulību darbā *Amoris Laetitia*

Amoris laetitia ir pāvesta Franciska pēcsinodes Apustuliskais pamudinājums – tajā apkopotas atziņas pēc 2014. un 2015. gadā notikušajām Bīskapu sinodēm, kas bija veltītas laulībai un ģimenei. Kopumā divu gadu laikā Vatikānā vairākas reizes tikās gandrīz 300 bīskapi un baznīcas līderi, piesaistot arī lajus un dažādus profesionāļus, lai diskutētu par izmaiņām sabiedrības attieksmē jautājumos par savstarpējām attiecībām, laulību un seksualitāti. Tika apskatīts kā sabiedrības rīcība iespaido katoļu baznīcu un kā uzlabot baznīcas mācību šajos jautājumos.

Sienas, ko baznīca ir pārāk ilgi cēlusi kā cietoksni, tiek nojauktas un ir pienācis laiks sludināt Evangēliju jaunā veidā.²⁸

Kā mēs esam redzējuši, Sinode un Jubilejas gads var tikt interpretēti kā daļa no plašāka redzējuma par Baznīcas un katoļu identitāti, redzējuma, kas tādas vērtības kā iekļaušana un vienlīdzība liek priekšplānā nākotnes reformām. Tā darot, Francisks un līdzīgi domājošie Vatikānā cenšas pārvarēt izpratni par katoļiem kā kaut ko, kas ir bāzēts idejā būt iekšā vai ārpus baznīcas, atkarībā no cilvēka morālā stāvokļa un dzīves veida.²⁹ Pāvesta Franciska paustā vīzija par moderno katolismu ir visus iekļaujoša un katoļi savā iekšienē vairs netiktu dalīti piederīgajos un nepiederīgajos. Kā arī pāvests parāda Katoļu baznīcas pozīciju, ka tā ir gatava strādāt pie tā, lai savienotu vecās ticības vērtības ar mūsdienu sabiedrības vērtībām, nevis novērstos no mūsdienu pasaules. Lai gan pastāv arī uzskats, ka Francisks kā jezuīts ir dialogisks, bet doktrīnās neko būtiski nemainīs. Nesenā Latīņamerikas sinodē tas labi parādījās, kad pāvests pretēji gaidītajam noraidīja ideju par precēto priesterību teritorijās Amazonē, kur katoļu baznīca izjūt pamatīgu priesteru trūkumu.³⁰

Pāvests Francisks saka: “Mūsu mācībai par laulību un ģimeni ir nemitīgi jārod iedvesma un jāpārveidojas par dievišķās mīlestības un maiguma vēsts gaismā. Kristīgās ģimenes noslēpumu var pilnībā izprast tikai saistībā ar Tēva bezgalīgo mīlestību, kas mums

---

²⁸ Francis, *Misericordiae Vultus: Special Edition*. Sydney: St Pauls Publications, 13

²⁹ Andrew P. Lynch, *Being Catholic since Vatican II, The Insider/Outsider Debate*, Equinox, 323

³⁰ Christopher Lamb, *Responding to Amazon synod, Pope Francis avoids ‘either-or’*, March 4, 2020, <https://www.chicagocatholic.com/vatican/-/article/2020/03/04/responding-to-amazon-synod-pope-francis-avoids-either-or-> (skatīts 11.06.2020)

atklāta Kristū, kurš sevi atdeva līdz galam un ir dzīvs mūsu vidū. Tāpēc es vēlos kontemplēt dzīvo Kristu, kurš ir klātesošs tik daudzos mīlestības stāstos, un piesaukt Svētā Gara uguni, lai tā nāk pār visām ģimenēm šajā pasaulē.”³¹

Tas nenozīmē, ka Katoliskā baznīca tagad strauji mainīs savu morāles mācību, kas ir veidojusies gadu simtiem. Šis dokuments arī nenozīmē, ka pāvests Francisks taisās strauji liberalizēt Romas Katoļu baznīcu. Šis vairāk ir Pamudinājums no Baznīcas galvas savai Baznīcai, kas deklarē žēlsirdību par vienu no savām pamatvērtībām. Šis pamudinājums ir vērsts uz tiem, kas dažādu apstākļu dēļ ir pametuši Katoļu baznīcu, bet izskata iespēju atgriezties. Nav iespējams pārvērtēt šī pamudinājuma dziļumu. Pirmo reizi Baznīcas dokuments sniedz konkrētus ieteikumus garīgās psiholoģijas gaismā, tādējādi parādot, ka Baznīcai rūp ne tikai doktrīna, bet arī cilvēks, kurš ir aicināts dzīvot svētumā savu laulības un ģimenes dzīvi. “Ar pēcsinodes Apustulisko pamudinājumu *Amoris laetitia* pāvests Francisks, balstoties uz 2014. un 2015. gadā notikušajās Bīskapu sinodēs par ģimeni iztirzāto, mēģinājis dot gan teoloģisku, gan pastorālu Baznīcas atbildi mūsu laikmeta izaicinājumiem. Tādējādi viņš ir vēlējis Kristus Evaņģēlija gaismā sniegt savu tēvisko atbalstu tam, lai risinātu laulības un ģimenes krīzi.” Šādiem vārdiem kardināls Gerhards L. Millers, bijušais Ticības kongregācijas vadītājs, formulē dokumenta *Amoris laetitia* galveno nozīmi un tā aktualitāti. Viņš uzsver, ka “kopumā šis plašais dokuments, kas sastāv no deviņām daļām un 325 pantiem, ir ticis uztverts pozitīvi. Ir vēlams, lai daudzie laulātie un jaunie, kas gatavojas svētā Laulības sakramenta svinēšanai, iepazīstas ar šo dokumentu tā kopumā, lai iepazīst tā dziļos doktrinālos apsvērumus un garīgos aspektus. Laulības un ģimenes veiksmīga izdošanās atver ceļu Dieva Baznīcas un cilvēku sabiedrības nākotnei.”³²

Lai arī sākotnēji sinožu darba plānā bija skatīt ekonomiskā tipa jautājumus, kas šobrīd izdara lielu spiedienu uz ģimenes dzīvi, tomēr sinodēs tika daudz diskutēts arī par citiem šobrīd aktuāliem un sāpīgiem ģimenes dzīves jautājumiem. Tika apskatīti homoseksualitātes un viendzimuma laulību jautājumi, īpaši tāpēc, ka dažu valstu valdības ir jau legalizējušas viendzimuma laulības. Bet īpaši tika diskutēts par Laulības šķiršanas, atkārtotas laulības un kopdzīves jautājumiem, jo ļoti daudzi uzskata, ka pēc II Vatikāna koncila katoļu baznīcai ir

---

³¹ *Amoris Laetitia* 59

³² Kardināls G.L. Millers, priekšvārds “Kāpēc “*Amoris Laetitia*” ir iespējams un nepieciešams saprast doktrīnāli pareizi”, R. Buttiglione, *Risposte amichevoli ai critici di Amoris Laetitia*, Ares, Milano, 2017, 7. lpp

jāmaina sava nostāja šajos jautājumos. Pāvests Francisks atzīst – Jāatzīst, ka ir “gadījumi, kad šķiršanās ir nenovēršama. Dažreiz tā pat var kļūt morāli nepieciešama, kad runa iet par vājākā laulātā vai mazu bērnu glābšanu no smagām traumām, ko rada ņirgāšanās, varmācība, pazemošana, izmantošana, ignorēšana vai vienaldzība.”³³ Bet sinožu laikā abām pusēm - gan par, gan pret izmaiņām šajos jautājumos bija daudz sagatavotu argumentu, tāpēc diskusijas bija asas. Galvenais uzstādījums no pāvesta Franciska bija, ka baznīcai ir jāklūst vairāk iekļaujošai.

Sasaukt bīskapu sinodes ir viens no baznīcas mehānismiem, kā baznīca var apskatīt kādus konkrētus jautājumus, diskutēt par tiem un vienoties par baznīcas vienotu kārtību un vienotām darbībām nākotnē. “Žēlsirdības tēma ir bieži sastopama Kardināla Valtera Kaspera rakstos (Walter Kasper), kuru pāvests Francisks bija ielūdzis teikt galveno runu Kardinālu ģimenes lietu sanāksmē Vatikānā 2014. gada februārī, kas kalpoja kā Sinodes ievads. Šīs runas laikā, Kaspers kā žēlsirdības piemēru minēja atļaut svēto komūniju tiem, kas bija atkārtoti apcēlušies ārpus baznīcas.”³⁴

1993. gadā daži vācu prelāti, ieskaitot Valteru Kasperu, tā laika Rottenburgas-Štutgartes bīskapu un tagadējo kardinālu, paziņoja, ka viņi tik un tā sniegs svēto komūniju šķirtajiem un atkārtoti precētajiem. Viņu nostāja tika apspiesta nākamajā gadā no Vatikāna puses kardināla Jozefa Racingera personā, nākamais pāvests Benedikts XVI.³⁵ Daudziem katoļiem, kas ir šķīrušies un atkārtoti precējušies, šis ir liels ticības pārbaudījums un daudzi ir nolēmuši šī iemesla dēļ pamest baznīcu. Kaspers savā Sinodes ievada runā norādīja uz šo dilemmu - izrādīt lielāku žēlsirdību no baznīcas puses pret šādiem cilvēkiem vai nē, ieteikdams sinodes dalībniekiem izdiskutēt šo tēmu un rast vienotu risinājumu. “Praktiski, Kaspers piedāvāja *oikonomia* principa lietošanu, kas nozīmēja, ka otrā laulība pēc šķiršanās noteiktos gadījumos būtu pieļaujama baznīcā, tāpat kā praksē to pielieto Austrumu Ortodoksālā baznīca.”³⁶ Pāvests Francisks *Amoris Laetitia* 202. punktā arī atsaucās uz austrumu baznīcas pieredzi: “Atbildēs uz konsultatīvajiem jautājumiem, kas tika uzdoti visā pasaulē, atklājās, ka ordinētajiem kalpotājiem bieži trūkst formācijas, kas ļautu risināt aktuālās ģimenes problēmas. Šajā ziņā varētu noderēt pieredze, kas uzkrāta austrumos ilgās precēto priesteru tradīcijas

---

³³ *Amoris Laetitia*, 241

³⁴ Andrew P. Lynch, *Being Catholic since Vatican II, The Insider/Outsider Debate*, Equinox, 318.

³⁵ John L. Alen jr., *Pope Francis's Divorce Dilemma*, April 1, 2015 <https://time.com/3767163/pope-francis-divorce-dilemma/> (skatīts 03.06.2020)

³⁶ Kasper Walter, *The Gospel of the Family*. New York: Paulist Press, 50-51.

ietvaros.”³⁷ Kaspers ieteica, ka katrs gadījums būtu jāizskata individuāli un atkarībā pēc noteiktās situācijas būtu jāpieņem lēmums par pielaišanu pie svētās komūnijas sakramenta vai ne. “Atbilde var būt niansēta tikai viena. Situācijas ir ļoti dažādas un tām ir jābūt rūpīgi diferencētām.”³⁸

Protams šī tēma izsauca plašu neapmierinātību no konservatīvo kardinālu puses. Kaspera piedāvājumā rast risinājumu šobrīd ārpus baznīcas esošo katoļu atgriešanai baznīcā, konservatīvās puses pārstāvji saredzēja vēlmi mainīt un mīkstināt gadsimtiem pastāvējušo baznīcas mācību par to, ka laulība ir nešķirama. Jau uzreiz tajā pašā gadā tapa 5 kardinālu referāts grāmatas biežumā pret Kaspera uzskatiem ar nosaukumu Atgādinot Kristus patiesību, atgādinot visus baznīcas argumentus kāpēc šķirtie un atkārtoti precētie nevar saņemt svēto komūniju. Kopumā Kaspers bija apmierināts, ka šis jautājums ir pacelts vispārējām diskusijām, lai arī konservatīvā puse bija ļoti agresīvi noskaņota pret kādām izmaiņām šajā jautājumā.

Jau ilgstoši tiek diskutēts par to, kā rūpēties par ticīgajiem, kuri dzīvo ārpus oficiālajām baznīcas normām, it īpaši par tiem, kuri ir šķīrušies un atkārtoti apprecējušies ārpus baznīcas. Saskaņā ar baznīcas likumiem šādiem ļaudīm nepienākas svētā vakarēdiena un grēksūdzes sakramenti. “Praksē daži priesteri un bīskapi gadu gaitā ir mierīgi mudinājuši tomēr šādiem cilvēkiem nākt un saņemt šos sakramentus. Piemēram, ja persona nav vainīga pirmās laulības sabrukumā - piemēram, sieviete, kuras vīrs izgāja no viņas - un kurai tagad ir bērni otrajā laulībā. Nav precīzu aprēķinu par visu pasauli, taču saskaņā ar Džordžtaunas Universitātes Lietišķo pētījumu centru Apostolātā aptuveni 4,5 miljoni katoļu Amerikas Savienotajās Valstīs ir šķīrušies un atkārtoti precējušies bez laulības “anulēšanas”, baznīcas tiesas sprieduma par pirmās laulības spēkā neesamību. Mierīgā pāvesta Pāvila VI ēras laikā 70. gados Vatikāns parakstīja dokumentu, kas pazīstams kā “iekšējā foruma” risinājums, kas nosaka, ka katolis balstoties uz savu sirdsapziņu pieņem privātu lēmumu pieņemt sakramentus, to apstiprina priesteris, kurš darbojas kā grēksūdzes uzklāstājs. Pāvests Jānis Pāvils II 1981. gadā atcēla šo kārtību.”³⁹ Bīskapu sinodes laikā 2014. – 2015. gadā diskusijas par šo tēmu norisinājās visā pasaulē. Lielbritānijas 500 priesteri parakstīja atklātu vēstuli par to, ka nepieciešams saglabāt esošo kārtību. Savukārt vācu bīskapi no Minhenes puda nostāju, ka viņi iekļaus šķirtos cilvēkus

---

³⁷ Amoris Laetitia, 202

³⁸ Kasper Walter, The Gospel of the Family. New York: Paulist Press, 27.

³⁹ John L. Alen jr., Pope Francis's Divorce Dilemma, April 1, 2015 <https://time.com/3767163/pope-francis-divorce-dilemma/> (skatīts 03.06.2020)

sakramentu svinēšanā neatkarīgi no sinodes lēmuma. Tikmēr visā Āzijā ietekmīgais Filipīnu kardināls Luiss Antonio Tagle no Filipīnām iestājās par noteikumu elastības palielināšanu. “Katra situācija šķirto un atkārtoti apprecējušos cilvēku starpā ir diezgan unikāla,” marta vidū Lielbritānijā uzrunā teica Tagle. “Mēs nevaram visiem dot vienu formulu.”⁴⁰ Visu šo garo un brīžiem ļoti aso diskusiju gala rezultātā ir tapusi Amoris Laetitia visvairāk strīdus un diskusiju izsaukusī 8. nodaļa, kā arī 6. nodaļa, kas norāda uz dažām pastorālajām perspektīvām.

Sestajā nodaļā varam lasīt jau iepriekš Franciska uzsvērtu žēlsirdību un iekļaujošo attieksmi. “Ir svarīgi panākt, lai šķīrušies laulātie justu, ka viņi ir Baznīcas daļa, ka “nav ekskomunicēti” un pret viņiem neizturas kā pret ekskomunicētiem, jo viņi aizvien ir Baznīcas kopībā. Šīs situācijas “prasa rūpīgu izvērtēšanu un cieņpilnu pavadību, izvairoties no jebkādiem izteicieniem un attieksmes, kas šiem cilvēkiem liktu just diskrimināciju, un viņus iedrošinot piedalīties kopienas dzīvē. Rūpes par šiem cilvēkiem nevājina kristīgās kopienas ticību un tās liecību par laulības nešķiramību, gluži otrādi, tieši šajās rūpēs izpaužas tās mīlestība.”⁴¹

Šajā pašā nodaļā lasām, ka sinodes tēvi uzsver, ka svarīgi ir rūpēties par bērnu interesēm šķirtajās ģimenēs. Pāri visiem citiem apsvērumiem bērnu interesēm jābūt pašā pirmajā vietā, un tās nedrīkst aizēnot nekas cits. “Ja palīdzam vecākiem dziedināt viņu ievainojumus un viņus garīgi pieņēmam, tas nāk par labu arī bērniem, kuriem viņu traumatiskajā pieredzē ir vajadzīga Baznīcas ģimeniskā seja. Šķiršanās ir ļaunums, un šķiršanos skaita pieaugums ir ļoti satraucošs. Tāpēc mūsu vissvarīgākais pastorālais uzdevums attiecībā uz ģimenēm bez šaubām ir stiprināt mīlestību un palīdzēt dziedināt ievainojumus, lai tādējādi varētu novērst šīs mūsu laikmeta drāmas tālāku izplatību.”⁴²

Savukārt 8. nodaļa sākas ar vārdiem, kas vēlreiz skaidri norāda, ka Baznīcas mācība netiks mainīta – Sinodes tēvi apstiprināja, ka Baznīca uzskata – jebkura laulības saišu saraušana “ir pretrunā Dieva gribai, bet tā arī apzinās daudzu savu bērnu vājumu”. Kristus skatiena apgaismota, “Baznīca ar mīlestību pievēršas tiem, kas tās dzīvē piedalās tikai nepilnīgā veidā, atzīstot, ka Dieva žēlastība darbojas arī šo cilvēku dzīvē, dāvājot viņiem drosmi darīt labu, ar mīlestību uzņemties rūpes citam par citu un kalpot kopienai, kurā tie dzīvo un strādā”. [...] Lai

---

⁴⁰ John L. Alen jr., Pope Francis's Divorce Dilemma, April 1, 2015 <https://time.com/3767163/pope-francis-divorce-dilemma/> (skatīts 03.06.2020)

⁴¹ Amoris Laetitia, 243

⁴² Amoris Laetitia, 246

arī Baznīca iesaka pilnību un aicina atbildēt Dievam aizvien pilnīgāk, tai “ar lielu uzmanību un gādību jārūpējas par saviem vājākajiem bērniem, kuru mīlestība ir ievainota un apjukusi, atjaunot tajos pašāvēību un cerību; ir jābūt kā bākas ugunij vai lāpai, kas ienesta starp cilvēkiem, lai apgaismotu tos, kas apmaldījušies vai nonākuši vētrā”.⁴³ Galvenais, ko varam lasīt starp rindām, ir ka Baznīca atzīst, ka laulības šķiršana ir aktuāla sabiedrības parādība arī katoļu baznīcā un ka Baznīcai ir jācenšas arī laulību šķīrušos kopienas locekļus saglabāt savā vidū. To apstiprina arī 296. punkta vārdi – “Visu Baznīcas vēsturi caurvij divi domāšanas veidi: atraidīt vai iesaistīt.. . Baznīcas ceļš vienmēr, kopš Jeruzalemes koncila un pēc tam, ir Jēzus ceļš: žēlsirdības un iekļaušanas ceļš.. . Baznīcas ceļš ir šāds – nevienu nenosodīt uz mūžiem, izliet Dieva žēlsirdību pār visiem, kas to lūdz no tīras sirds.. . Jo patiesa mīlestība vienmēr ir nepelnīta, tā tiek dāvāta bez nosacījumiem un par brīvu.”

Pāvesta Franciska *Amoris Laetitia* astotajā nodaļā ir atsauce uz *Familiaris Consortio* autoritāti un nekur nav apgalvots, ka tā tiktu mainīta vai dokuments būtu pretrunā ar to. Kā sacīja kardināls Gerhards Muellers (*Gerhard Mueller*), pāvesta Franciska ticības doktrīnas kongregācijas prefekts: “Ja *Amoris Laetitia* būtu paredzējusi atcelt tik dziļi iesakņojušos un tik nozīmīgu kārtību, tā būtu skaidri izteikusies un būtu norādījusi iemeslus. Tomēr šāds paziņojums ar šādu nozīmi nav atrodams [dokumentā]. Nekur pāvests neapšaubu savu priekšgājēju argumentus.” Tomēr nevar noliegt, ka pāvests Francisks ir izraisījis ievērojamu neviennozīmīgumu un dziļas bažas par šo jautājumu, izmantojot savu tagad slaveno 351. zemspītras piezīmi. Šī neveiksmīgā neskaidrība *Amoris Laetitia* ir jāskata pret skaidru un izlēmīgu aizliegumu, kas ietverts *Familiaris Consortio* punktā nr. 84., kas stingri aizliedz Svēto Komūniju šķirtām personām, kuras ir atkārtoti apprecējušās bez pirmās laulības anulēšanas.⁴⁴

Viss grāmatas teksts un arī 8. nodaļa varētu liecināt, ka nekādas būtiskas izmaiņas Baznīca savā mācībā netaisās ieviest. Un visi varētu dzīvot mierīgi vecajās sliedēs, ja ne vien pāvesta Franciska 351. zemspītras piezīme, ko atrodam pie 305. punkta – Dažādu nosacījumu un vainu mīkstinošu faktoru dēļ ir iespējams, ka objektīvā grēka situācijā persona, kura nav subjektīvi vainīga vai arī nav vainīga pilnā mērā, tomēr var dzīvot Dieva žēlastībā, var mīlēt un

---

⁴³ *Amoris Laetitia*, 291

⁴⁴ THERE ARE DARK CLOUDS OF EUCHARISTIC AMBIGUITY HOVERING OVER THE CATHOLIC CHURCH <https://catholicstrength.com/tag/in-familiaris-consortio-no-84-pope-john-paul-ii-wrote-that-divorced-and-civilly-remarried-catholics-positively-could-not-receive-holy-communion/> (skatīts 03.06.2020)

arī augt žēlastības un žēlsirdības dzīvē, šādam mērķim saņemot Baznīcas palīdzību.”⁴⁵ Un šajā teksta vietā pāvests veic savu 351. zemspītras piezīmi, kas skan sekojoši – Zināmos gadījumos tā varētu būt arī sakramentu palīdzība. Tāpēc “priesteriem atgādinu, ka biktskrēslam jābūt nevis spīdzināšanas vietai, bet gan Kunga žēlsirdības vietai” (Apust. Pamud. *Evangelii gaudium* [2013. gada 24. novembris], 44). Tāpat atzīmēju, ka Euharistija “nav balva pilnīgajiem, bet gan iedarbīgas zāles un barība vājajiem” (turpat, 47).

Šī nevainīgā piezīme izsauca plašu rezonansi visā pasaulē. Maltā bīskapi atsaucoties uz šo piezīmi sāka aicināt uz svēto komūniju gan laulību šķīrušos, gan atkārtotās laulībās stājušos draudzes locekļus.⁴⁶ Diskusijas aktualizējās starp bīskapiem visā pasaulē – Vēl joprojām, tuvojoties Amoris otrajai gadadienai, valda tik daudz neskaidrību par to, ko īsti nozīmē 351. zemspītras piezīme. Pat uzskaitot tikai aizrautīgos apustuliskā aicinājuma atbalstītājus, nav pilnīgas vienošanās par to, ko 351. zemspītras piezīme nozīmē sakramentālai teoloģijai un disciplīnai, patstarp Buenosairesas bīskapiem un Maltas bīskapiem, Vašingtonas kardinālu Donaldu Verlu un Vašingtonas kardinālu Donaldu Verli un Čikāgas kardinālu Blase Cupich, kardinālu Pietro Parolinu un kardinālu Marku Ouelletu, kardinālu Kristofu Šēnbornu un kardinālu Rheinhardu Markss.⁴⁷

Arī Latvijā šī zemspītras atsauce radīja rezonansi. “Kardināls no Latvijas, Jānis Pujats, izsakot savu privāto viedokli, ir parakstījis trīs Kazahstānas un divu Itālijas bīskapu paziņojumu, kas ir viņu “publisks un nepārprotams patiesības apliecinājums“, veltīts Baznīcas mācībai par Laulības nešķīramību, un kas ir kā “žēlsirdības kalpojums patiesībā” šodienas Baznīcai un pāvestam.”⁴⁸ Arī pārļasot bīskapa Viktora Stulpina skaidrojuma tekstu par Amoris Laetitia interpretāciju un par 351. zemspītras piezīmi varam redzēt, ka tiek uzskaitīti tikai visi tie viedokļi, kas pārstāvēja Baznīcas konservatīvo pusi. Tas varētu nozīmēt, ka vismaz līdz 2018. gadam Latvijas Romas katoļu baznīcā šī piezīme nekādas izmaiņas nav nesusi, lai arī citās valstīs, tādā kā Malta piemēram, bīskapi jau sāka pielietot šo piezīmi, lai sniegtu šķirtajiem svēto komūniju. Pāvesta Franciska attieksmi pret šo situāciju labi raksturo Amoris Laetitia 299.

---

⁴⁵ Amoris Laetitia, 305

⁴⁶ Todd Agliarolo, The footnote that roared, 1/16/2017, <https://www.catholic.com/magazine/online-edition/the-footnote-that-roared> (skatīts 09.06.2020)

⁴⁷ Father Raymond J. de Souza, Francis' Fifth: A Pontificate of Footnotes, 26/02/2018, <https://www.ncregister.com/daily-news/francis-fifth-a-pontificate-of-footnotes> (skatīts 09.06.2020)

⁴⁸ Bīskaps Viktors Stulpins, "Amoris laetitia" interpretēšanas radītie jautājumi, 10/01/2018, <http://www.katedrale.lv/index.php?id=21264> (skatīts 09.06.2020)

punkts – Es pieņemu to daudzo Sinodes tēvu apsvērumus, kuri vēlējās apstiprināt, ka “kristītie, kuri ir šķīrušies un pēc tam noslēguši jaunu civillaulību, ir dažādos iespējamajos veidos pilnīgāk jāiekļauj kristīgajās kopienās, izvairoties no jebkādiem skandāliem. [...] Viņu līdzdalība var izpausties dažādos Baznīcas kalpojumos – tāpēc ir jāizvērtē, kuras no dažādajām izslēgšanas formām, kas pašlaik tiek praktizētas liturģijā, pastorālajā un audzināšanas darbā, kā arī institucionālajā jomā, ir iespējams pārvarēt.”⁴⁹ Bet kopumā šo piezīmi var uzskatīt par pāvesta veiksmīgu politisku gājieni - tas bija spīdošs, pat izcils, politisks gājieni no Franciska puses. Viņa vārdi bija tehniski nesaistoši. Viņš ne tikai nerunāja *ex cathedra* (reti izmantotais mehānisms, ar kuru pāvesti var runāt “neklūdīgi”), bet arī izvēlējās izmantot apustulisko pamudinājumu - neformālāku uzrunas veidu, lai paustu savu viedokli. Šī stratēģija ļāva viņam izvairīties no atbildības par savu paziņojumu baznīcas vecākajā mācību iestādē, pat ņemot vērā to, ka viņa pretrunīgi vērtētā zemsvītras piezīme (par kuru plaši tika ziņots laicīgajos plašsaziņas līdzekļos) vietējiem priesteriem deva atļauju klusējot atļaut atkārtoti apprecētiem pāriem saņemt komūniju.⁵⁰

Nevar teikt, ka izmaiņas laulības anulācijas procesā nav notikušas pēc šīs bīskapu sinodes. Galvenās izmaiņas laulības anulēšanas procesā, ko var uzskatīt par sinodes darba rezultātu, pāvests Francisks apraksta 244. punktā - ... daudzi Sinodes tēvi “uzsvēra nepieciešamību padarīt laulības spēkā neesamības atzīšanas procedūras pieejamākas un elastīgākas, ja iespējams, arī bezmaksas.” Procesu lēnums rada neērtības un nogurdina iesaistītos. Divi mani nesenie, šai tēmai veltītie dokumenti panāca iespējama laulības spēkā neesamības paziņojuma procedūras vienkāršošanu. Ar šiem dokumentiem es vēlējos arī “skaidri pateikt, ka bīskaps savā Baznīcā, kurai tas ir iecelts par ganītāju un galvu, līdz ar to ir arī tiesnesis starp viņam uzticētajiem ticīgajiem”. Tāpēc “šo dokumentu ieviešana dzīvē ir ļoti atbildīgs uzdevums diecēžu ordinārijiem, kuriem ir pašiem jāiztiesā daļa no lietām un katrā ziņā jānodrošina ticīgajiem vieglāka piekļuve tiesām. Tas prasa sagatavot pietiekami daudz darbinieku, gan garīdzniekus, gan lajus, kuriem šī Baznīcas kalpošana būtu prioritārs uzdevums. Sadarbībā ar ģimeņu pastorālās aprūpes veicējiem būs nepieciešams nodrošināt šķirtām personām un krīzē nonākušiem pāriem informācijas, padomdošanas un starpniecības

---

⁴⁹ Amoris Laetitia, 299

⁵⁰ Tara Isabella Burton, The conservative case against Pope Francis — and why it matters, 05.04.2018, <https://www.vox.com/identities/2018/4/5/17189564/ross-douthat-francis-pope-conservative-catholic-amoris-laetitia> (Skatīts 15.06.2020)

pakalpojums. Te būtu jāparedz arī sarunas ar cilvēkiem pirms oficiālās laulības izmeklēšanas uzsākšanas.⁵¹ Interesanti, ka Baznīcas mācība paliek tā pati, ka laulība ir nešķirama, bet pāvests izdod juridiskus dokumentus, kas laulības anulēšanas procesu Romas katoļu baznīcā atvieglo jeb padara pieejamāku. Šie dokumenti saucās “Motu proprio Mitis Iudex Dominus Iesus” un “Motu proprio Mitis et Misericors Iesus” un tie ir izdoti 2015. gada 15. Augustā.

Dokuments, kas runā par juridiskām izmaiņām laulības anulācijas procesā Mitis Iudex Dominus Iesus jeb saīsinājumā MIDI, kopumā piedāvā tikai pāris būtiskas izmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējo laulības anulēšanas kārtību, kas ir aprakstītas dokumenta pirmajos trīs punktos. Pirmkārt, pietiek ar pirmās instances lēmumu par laulības anulēšanu. Vairs netiek prasīts vismaz divu instanču vienāds lēmums par to, ka laulība būtu anulējama. Tas būtiski atslogo tiesu darbu, kā arī samazina derīga lēmuma pieņemšanas termiņu. Nākamais punkts nosaka to, ka lēmumu var pieņemt arī tiesnesis vienpersoniski, nevis kā tagad tas ir - trīs tiesnešiem ir jāvienojas par lēmumu ar balsu vairākumu. Šo lēmumu gan apstiprina Bīskaps. Un treškārt pats Bīskaps tiek aicināts aktīvāk pieņemt lēmumus par savas diacēzes locekļu lietām un būt tiesnesis savu ticīgo starpā. Šādas pilnvaras Bīskapiem it kā jau nodrošināja Vatikāna II koncila dokumenti, bet juridiski skaidri pamatots tas tika tikai dokumentā MIDI. Runājot arī par Bīskapa pilnvarām tiek definēts lietas izskatīšanas iespēja paātrinātajā kārtībā, kad lietas apstākļi visiem ir acīmredzami, tad nav nepieciešams vākt papildus dokumentus tiesas procesam un Bīskaps var pats pieņemt ātru lēmumu par konkrētās laulības anulāciju. Pēdējie punkti gan rada papildus noslodzi Bīskapiem pildot savus ikdienas pienākumus, bet tādā veidā pāvests centās norādīt, ka laulības anulēšanas process nedrīkst kalpot par būtisku šķērslī, lai ticīgais varētu atgriezties savā Baznīcā un saņemt visus sakramentus.

Starp redzamākajiem Franciska kritiķiem laicīgajos plašsaziņas līdzekļos ir New York Times žurnālists Ross Douthats (Ross Douthat). Savā 2018. gadā izdotajā grāmatā “To Change the Church: Pope Francis and the Future of Catholicism” viņš velta lielu kritiku pāvesta Franciska liberālajai darbībai katoļu baznīcas iekšienē. Kaut arī Douthats kritizē vairākus Franciska kā pāvesta lēmumus, viņa argumentu lielākā daļa balstās uz Franciska attieksmi pret baznīcas attieksmi pret šķirtiņiem un atkārtoti precētiem pāriem. “Franciska-Kaspera uzskats ir tāds, ka baznīcai taisnīgums jāsabalansē ar žēlsirdību: jāatzīst seksuālā grēka sarežģītais raksturs

---

⁵¹ Amoris Laetitia, 244

un par prioritāti jānosaka pēc iespējas lielāka katoļu skaita uzņemšana pie dievgalda galda. [...]Jautājums, ko Douthats uzdod, ir svarīgs, un saistīts ar sabiedrības kultūras esošo situāciju. Vai mums automātiski jāpieņem, ka mūsu pašreizējie (post-seksuālās revolūcijas, post-digitālās revolūcijas, neoliberalie, kapitālisma) kultūras paradumi ir īstie? Vai tajā ir kaut kas vērtīgs, skatoties ārpus tagadnes prizmas, salīdzinājumā ar pagātnes tradīciju tikumu un paradumu kopuma, pat ja tas nozīmētu atpalikt no mūsdienu uzskatiem par šķiršanos?”⁵²

Izlasot pāvesta Franciska pamudinājumu *Amoris Laetitia* ir jūtamas jaunas vēsmas no Vatikāna galvas. Pirmkārt Francisks visā uzsver iekļaujošu nevis dalošu Baznīcu, otrkārt Francisks visur uzsver žēlsirdību kā galveno Evanģēlija mācību. Pāvesta Franciska paustā vīzija par moderno katolismu ir visus iekļaujoša un katoļi savā iekšienē vairs netiktu dalīti piederīgajos un nepiederīgajos. Bet pāvests, kurš ir daudz atvērtāks un iekļaujošāks, atrodas sarežģītā situācijā, jo iepriekšējie divi pāvesti ir bijuši konservatīvi savos uzskatos un baznīcas doktrīnas veidošanā par laulības šķiršanu. Tāpēc pretestība pāvesta Franciska vēstījumam – ka cilvēki nav jāizslēdz no baznīcas par savas ģimenes dzīves veidošanu atbilstoši sekulārās sabiedrības normām - baznīcas iekšienē ir ļoti liela, jo šeit tiek saskatīts risks pazaudēt vienu no galvenajiem katoļu baznīcas mācības stūrakmeņiem. Šī iemesla dēļ pāvests ir spiests savu vēstījumu nodot ar dažādām aplinkus metodēm – paceļot problēmjautājumus skaļi un visu acu priekšā; veicot svarīgas zemsvītras piezīmes dokumentos; nemainot baznīcas mācību, bet izdot dažādus citus dokumentus, kas palīdz baznīcai kļūt iekļaujošākai. Pāvesta Franciska darbs *Amoris Laetitia* noteikti ir daļa no pāvesta plašāka redzējuma par Baznīcas un Katoļu identitāti, redzējuma, kas tādas vērtības kā iekļaušana un vienlīdzība liek priekšplānā nākotnes reformām.

---

⁵² Tara Isabella Burton, *The conservative case against Pope Francis — and why it matters*, 05.04.2018, <https://www.vox.com/identities/2018/4/5/17189564/ross-douthat-francis-pope-conservative-catholic-amoris-laetitia> (Skatīts 15.06.2020)

Situācija Latvijas Romas katoļu baznīcā 21. gadsimtā

Pēc centrālās statistikas pārvaldes datiem Romas katoļu baznīca ir otra skaitliski lielākā reliģiskā konfesija Latvijas teritorijā, ja tiek skatīts pēc draudžu skaita. Kopumā 2018. gadā Latvijas teritorijā bija reģistrētas 278 Romas katoļu baznīcas draudzes.⁵³ Pēc Tieslietu ministrijas datiem Latvijā varētu būt ap 370 tūkstoši katoļu ticīgās baznīcas pārstāvjiem.⁵⁴ Šos datus gan nav iespējams pārbaudīt, jo katra konfesija pati rēķina ticīgo skaitu un iesniedz šos aprēķinus Tieslietu ministrijai.

Pēdējā laikā laulību skaits Latvijā pieaug, ko pierāda arī statistikas dati - pēdējos gados noslēgto laulību skaits Latvijā pieaudzis – no 9 290 laulībām 2010. gadā līdz 13 058 laulībām 2018. gadā.⁵⁵ Ja kopumā 2018. gadā precējās 13058 pāri, tad apmēram 3700 jeb 28% no jaunlaulātajiem bija tādi cilvēki, kas jau reizi ir bijuši precējušies.

Laulības Romas katoļu baznīcā tiek slēgtas pēc noteikta rituāla, kurš pastāv jau 50 gadus. Esošais laulības rīts tika apstiprināts sekojošā kārtībā - ar 1969. gada 19. marta Ritu kongregācijas dekrētu tika izdots pašreiz lietotais laulību rīts, kas latviski apstiprināts 1974. gadā un izdots 1975. gadā. Laulība kā derība ir dziļš noslēpums attiecībā uz Kristu un Baznīcu (sal. Ef 5: 32). Laulības derība vieno vīrieti un sievieti nesaraujamā dzīvības un mīlestības saiknē. Laulības derība atveido Dieva jauno un mūžīgo derību ar savu tautu, derību „Jēzū Kristū, mīlošajā Līgavainī, kas sevi ziedo kā cilvēces Pestītājs, vienodams to ar Sevi kā savu miesu” (Familiaris Consortio, n. 13). Laulība šādi ir „sakraments” Kristus nemainīgajai mīlestībai uz savu Baznīcu. Laulātie un ģimenes ņem dalību Kristus mīlestībā, kad dzīvē un attiecībās balstās uz Laulības sakramenta žēlastību. Laulības sakramenta sagatavošanās laikā saderinātiem noder iepazīties ar laulības ritu. Veicinot padziļinātas zināšanas par kristīgās doktrīnas mācību laulības

---

⁵³ Centrālā statistikas pārvalde, Valstī reģistrēto reliģisko draudžu skaits sadalījumā pa konfesijām gada beigās, https://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/sociala/sociala_kultura_kultura/KUG150.px/table/tableViewLayout1/ (skatīts 10.06.2020)

⁵⁴ Danute Tomsone, Ticīgo skaits Latvijā gada laikā audzis; 'importēts' vairāk misionāru un garīdznieku, 30.10.2018, <https://www.delfi.lv/news/national/politics/ticigo-skaits-latvija-gada-laika-audzis-importets-vairak-misionaru-un-garidznieku.d?id=50533411> (skatīts 10.06.2020)

⁵⁵ Centrālā statistikas pārvalde, Noslēgto un šķirto laulību skaits, <https://www.csb.gov.lv/lv/statistika/statistikas-temas/iedzivotaji/laulibas/galvenie-raditaji/noslegto-un-skirto-laulibu-skaitis> (skatīts 10.06.2020)

un ģimenes jomā, īpašu uzmanību jāpievēršot morālajiem pienākumiem, sagatavošanās laikā saderinātie jāvada, lai tie varētu aktīvi piedalīties laulību svinēšanā, kā arī saprastu liturģisko darbību un tekstu nozīmi.”⁵⁶

Laulība Romas katoļu baznīcā var tikt anulēta. Atbilstoši katoļu baznīcas praksei Latvijā kopš 2003. gada ir izveidotas un darbojas divas Baznīcas tiesas – Rīgas metropolijas un Starpdiecēžu tiesa, kuras jurisdikcijā ir pakļautas trīs to izveidojušās diecēzes – Liepājas, Jelgavas un Rēzeknes-Aglonas. Lielākā daļa lietu, ko izskata šīs tiesas, saistās ar laulības neesamību. Lietu par laulības atzīšanu par neesošu izskata tiesa trīs tiesnešu sastāvā. Lēmums tiek pieņemts ar balsu vairākumu. Ja lēmums netiek apstrīdēts, tas pirmās instances lēmums ir pietiekams, lai atzītu laulību par spēkā neesošu. Ja lēmums tiek apstrīdēts, tad lieta tiek nodota otrajai instancei lietas izskatīšanai. Un tad lēmumu var vēl pārsūdzēt Vatikānā. “Pēdējos gados Rīgas Metropolijas tiesa ir izskatījusi vidēji 30 laulību lietas gadā. Pirms 2015 gada, kad obligāts bija otrās instances lēmums, tad pirmajā instancē izskatīto lietu skaits vidēji bija 20, jo bija lielāka slodze ar otrās instances lietām, kuras mums atsūtīja Starpdiecēžu tiesa, kas atrodas Daugavpilī. Tagad otrā instance automātiski nav nepieciešama, ja nu vienīgi kāda no pusēm neiesniedz apelāciju. Kas attiecas uz rindu, kuru cilvēki veido, iesniedzot lietas tiesā, tad tā aptuveni ir jāgaida 4 gadus, lai tās varētu uzsākt skatīt.”⁵⁷ Ja papildus tam, ka rindā ir jāstāv 4 gadus, pieskaitam 1 gadu, kamēr lieta tiek izskatīta un pieņemts lēmums (kanonos ir noteikts, ka lieta ir jāizskata 1 gada laikā no brīža, ka tā ir uzsākta izskatīt), tad kopā šis process laulātajiem aizņem apmēram 5 gadus. Salīdzinājumam pie notāra laulība var tikt šķirta 1 mēneša laikā.

Vai laulības atzīšana par neesošu Baznīcas tiesā ir identiska ar laulības šķiršanu valsts tiesā? Nē, tā nav identiska, jo katoļu Baznīca neatzīst laulības šķiršanu tādā formā, kādā tā ir paredzēta Latvijas civiltiesībās. Tikai laulāto nesaskaņas vai vienkārša nespēja dzīvot kopā nevar būt par iemeslu laulības atzīšanai par neesošu: ir jābūt nopietniem cēloņiem, kas ir pastāvējuši jau laulības noslēgšanas brīdī. Laulības atzīšana par neesošu nozīmē, ka, pēc iespējas vispusīgi un objektīvi noskaidrojot visus apstākļus, tiesnešiem ir radusies morāla skaidrība, ka viena vai vairāku Kanonisko tiesību kodeksā minēto iemeslu dēļ attiecīgā laulība

---

⁵⁶ Pašreizējam laulību rituālam – 50, 19.03.2019, <http://katolis.lv/2019/03/pasreizejam-laulibu-ritualam-50/> (skatīts 11.06.2020)

⁵⁷ Jura Jalinska e-pasta sarakste ar Raimonu Peļņu 2020. gada 10.jūnijā

neatbilst tai laulības definīcijai, kādu pauž katoļu baznīca. Atzīstot laulību par neesošu, tiek uzskatīts, ka šī laulība nav tikusi noslēgta vai, pareizāk sakot, nav noslēgta ievērojot un izpildot visu, kas to padara par patiesu divu cilvēku – vīrieša un sievietes kopību. Ja laulība ir atzīta par spēkā neesošu un nepastāv citi šķēršļi, tad persona var noslēgt jaunu laulību katoļu baznīcā.

Daudzi cilvēki nemaz nenojauš šo laulības slēgšanas Romas katoļu baznīcā unikalitāti un to, ka baznīcai un valstij ir katrai savi likumi. Laulātie var izšķirties pēc valsts jeb precīzāk civillikuma noteikumiem, bet tas nenozīmē, ka laulība ir šķirta arī baznīcā jeb kā katoļu baznīca to saka – Dieva priekšā. Protams, lai laulātos katoļu baznīcā ir jāiziet sagatavošanas kursi, kuros tiek pateikts, ka noslēgtā laulība nav šķirama. Bet daudzi cilvēki neapzinās ko nozīmē šie vārdi Romas katoļu baznīcas skatījumā. No otras puses Romas katoļu baznīca piedāvā unikālu laulību, kas ir nešķirama. Tādu gandrīz ir neiespējami atrast nevienā citā no lielākajām kristīgajām konfesijām. “Jā, tas bija arhaiski un savā ziņā komiski, jutos kā viduslaiku aristokrāts, kaut kāds karalis, izņēmums. Laulības anulēšanas dokuments izskatījās pompozs un kanonisks,” stāsta Kaspars. Viņš sāka ar to, ka iesniedza dokumentus un aizpildīja anketu. “Baznīcas tiesa sanāk kopā reizi nedēļā un lemj. Klāt nebijām, bet man izstāstīja procedūru, kā tā notiks, un uz e-pastu atsūtīja dokumentus, kas bija jāaizpilda. Process vilkās mēnešus trīs. Bija arī komiskas lietas, piemēram, brīvprātīgais ziedojums 250 eiro apmērā. Come on! Par 200 eiro neanulē, bet par 250 eiro, lūdzu!”⁵⁸ Šobrīd gan lietas izskatīšana pirmajā instancē maksā 150 eiro. Šo summu iespējams maksāt pa daļām, kā arī, ja prasītājam ir ļoti smagi ekonomiskie apstākļi, tad, iesniedzot izziņu no savas patstāvīgās dzīves vietas pašvaldības vai attiecīgā sociālā dienesta, var lūgt samazināt vai atbrīvot no tiesas maksas.

Nemot vērā, ka pāvests Francisks rakstīja Amoris Laetitia kā pamudinājumu visai katoļu baznīcai kā vajadzētu izturēties pret laulības grūtībās nonākušajiem draudzes locekļiem, tad izanalizēsim šobrīdējo situāciju Romas katoļu baznīcā Latvijā. Konkrētā darba ietvaros tika izstrādāta anketa ar 10 jautājumiem – Pielikums Nr:1. Ar anketas palīdzību tika aptaujāti 20 Latvijas Romas katoļu baznīcas personas – bīskapi, priesteri un baznīcas tribunāla tiesneši. Anketa tika izsūtīta gan elektroniski, gan aizpildīta telefonsarunas laikā, gan kopīgi aizpildīta tikšanās reizē. Saņemot vairākus atteikumus, aizbildinoties ar laika trūkumu un citām lietām, galarezutatātā ir iegūtas aizpildītas 8 anketas, kuru atbildes uz jautājumiem tiks izanalizētas

---

⁵⁸ Katoļu laulību slazdā: Kaspara stāsts, 2018. gada 22. septembris, <https://www.tvnet.lv/6410843/katolu-laulibu-slazda-kaspara-stasts> (skatīts 12.06.2020)

tālākajā darba daļā, lai saprastu – kā Franciska paustā teoloģija darbā Amoris Laetitia tiek realizēta Latvijas Romas katoļu baznīcā.

Pirmais anketas (Pielikums Nr:1) jautājums – ar ko ir jāsāk pāriem, kas laulību grib noslēgt Romas katoļu baznīcā? – anketā tika ievietots, lai saprastu, vai laulības Latvijā katoļu baznīcā ir pieejamas visiem, kas to vēlas. Bīskaps Andris Kravalis intervijā sniedza atbildi, ka “aicināti ir cilvēki ar jebkuru reliģisko piederību un pat bez reliģiskās piederības. Galvenais ir atvērtība pret visiem.”⁵⁹ Kas lielā mērā varētu sakrist ar pāvesta Franciska sludināto vēsti, ka katoļu baznīcai ir jābūt atvērtai. Pārējie baznīcas pārstāvji savās atbildēs pārsvarā centās norādīt, ka laulības katoļu baznīcā ir domātas katoļu ticīgajiem. Tehniski visi iesaka vienu un to pašu risinājumu ar ko sākt – atnākt uz baznīcu satīties ar priesteri un izrunāt šo jautājumu klātienē. Ja nekādu šķēršļu nepastāv, tad jāiziet laulāto apmācības kurss un tad, ja laulātie ir pieņēmuši katoļu ticību kā savu – vismaz viens, tad laulības var notikt ar priesteru svētību. Bet galvenais pirms laulībām ir saprast šo ekskluzivitāti un nozīmi laulībām, ko tām piešķir katoļu ticības mācība. To vislabāk raksturo priesteru Andžeja Lapinska sniegtā atbilde uz konkrēto jautājumu - Ir jāsāk ar ļoti nopietnām pārdomām par to, kāpēc grib laulāties un kāpēc tieši baznīcā. Jāsaprot, ka tādas laulības ir uz mūžu un ir ekskluzīvas. Katoļu baznīca piedāvā saderinātajiem iziet ts. ‘‘iemīlējušos vakarus’’, kur kopā ar laulātajiem pāriem un priesteriem tiek izrunāta laulības jēdziens no katoļu baznīcas vīzijas. Absolūtais vairākums cilvēku uzzina par sevi un savu izredzētu daudz jaunu lietu.⁶⁰

Kā jau darbā iepriekš tika minēts, tad laulība katoļu baznīcā ir nešķirama, jo tas ir saistīts ar laulības sakramentu. Kāpēc laulība ir sakraments Romas katoļu baznīcā? Oficiālajos dokumentos pamatā ir atsauces uz Apustuļa Pāvila vēstuli Efeziešiem 5:25-26 par Jēzus mīlestību uz Baznīcu, kā arī 1. vēstule Korintiešiem 7:10-11 kur tiek runāts par nešķiršanos. Bet atbildes uz konkrēto anketas jautājumu, ka baznīcā iekšienē nevalda liela vienprātība par to, kāpēc laulība ir sakraments. Vislabāk šo situāciju raksturo priesteru Jura Jalinska atbilde uz 2. anketas jautājumu - Teoloģiski nevar dot atbildi, kas visiem būs pieņemama. Viens no pamattekstiem uz ko šis balstās ir apustuļa Pāvila vēstule Efeziešiem 5 nodaļa (25,26) – Laulība attiecināta kā Kristus un Baznīcas attiecības. Būdami piederīgi baznīcai, mēs apzināmies, ka bez Kristus šīs attiecības ir tikai cilvēku roku darbs un tās nav pilnīgas. Kristus pilnībā ziedoja

---

⁵⁹ Pielikums Nr:2, 28.04.2020 intervijas transkripts ar Bīskapu Andri Kravali

⁶⁰ Pielikums Nr:5, Priestera Andžeja Lapinska atbildes uz anketas jautājumiem 09.05.2020

sevi baznīcai, tādā veidā laulātajam pilnībā sevi ir jāziedo laulībai. Starp diviem kristiešiem nevar pastāvēt nekāda cita laulība tikai sakramentāla. Sakramentu laulātie dāvā viens otram, garīdznieks ir tikai asistents. Gars jūs ievedīs visā patiesībā. Baznīca ir dzīvs organisms un tās kārtība var mainīties. Baznīcā ir 7 sakramenti un visus 7 sakramentus pats Kristus ir iedibinājis. Bībelē skaidri Kristus nav pateicis kas ir sakraments un kas nav.⁶¹ Interesantākā atbilde, kas nav sastopama nekur citur - Atbilstoši RK baznīcas maģistrērija Sv. Rakstu ekseģēzei, kas saskata Kristus klātbūtni Kānas kāzās par sakramenta standartiem (neredzama žēlastība zem redzamām zīmēm) atbilstošu svētdarbību.⁶² Vēl vienā atbildē tiek norādīts, ka sakramenta būtība atrodama Svētajos rakstos veselās trīs vietās - Tāpēc, ka Baznīca vienmēr ir uzskatījusi, ka laulība starp vīrieti un sievieti ir Dieva radīta. Kā jau Radīšanas grāmatā (1.Mozus grāmatā) lasām, ka Dievs radīja vīrieti un sievieti, lai viņi būtu palīgs viens otram un ietu un vairotos. To apstiprina arī paša Jēzus vārdi: "Ko Dievs ir savienojis, to cilvēkam nebūs šķirt" (Mt. 19,6). Apustulis Pāvils salīdzina laulāto savstarpējo mīlestību ar Jēzus mīlestību kāda ir Jēzum pret Viņa Baznīcu (Ef. 5, 31-32)⁶³ Vēl viena atbilde norāda uz Mateja evaņģēlija 19:6, bet pārējās atbildes runā pamatā par Apustuļa Pāvila vēstulē Efeziešiem norādīto Jēzus un Baznīcas mīlestību. "Katoļu Baznīcā laulības sakramenta mācība balstās uz vēstuli Efeziešiem (5 nodaļa), kur Pāvils skaidro, ka laulāto sūtība ir liecība par Kristus un Baznīcas mīlestību un vienību. Līdzīgi ka Kristu nevar šķirt no Baznīcas, arī laulātos nevar šķirt. Tātad sakraments balstās tieši liecībā."⁶⁴ Kā var redzēt no atbildēm uz šo jautājumu, tad laulības sakramenta pamatotība katoļu baznīcā ir ļoti izplūdusi. Bet stājoties laulībā katoļu baznīcā ir jāapzinās, ka katolicisms velk paralēles starp laulību un Kristus attiecībām ar baznīcu.

Būdamis katolis, cilvēks var salaulāties tikai katoļu baznīcā vai arī saņemt atļauju no katoļu bīskapa par iespēju laulāties citā vietā. Ja laulība tiek noslēgta citur un bez atļaujas, tad katoļticīgais dzīvo lielā grēkā. "Diviem nekristītajiem arī dzimtsarakstu nodaļā noslēgtā laulība skaitīsies sakraments. Bet kristieši var riskēt ar nepielaišanu pie Vakarēdiena, ja aprobežosies tikai ar civilstāvokļa reģistrāciju, jo atbilstoši kanonisko tiesību normām tā skaitīsies sistemātiska laulības pārkāpšana."⁶⁵ Katolim arī dzimtsarakstu nodaļā noslēgta laulība bez bīskapa atļaujas skaitās dzīvošana grēkā un tad viņš nevar saņemt visus pārējos sakramentus

---

⁶¹ Pielikums Nr:9, 27.05.2020 intervijas transkripts ar priesteri Juri Jalinski

⁶² Pielikums Nr:4, Priestera Andra Priedes atbildes uz anketas jautājumiem 27.05.2020

⁶³ Pielikums Nr:8, Priestera Renāra Birkova atbildes uz anketas jautājumiem 27.05.2020

⁶⁴ Pielikums Nr:5, Priestera Andžeja Lapinska atbildes uz anketas jautājumiem 09.05.2020

⁶⁵ Pielikums Nr:4, Priestera Andra Priedes atbildes uz anketas jautājumiem 27.05.2020

baznīcā. “Katoļticīgos saista “kanoniskā forma”. Tas ir tāds stings un stabils veids, kurā tiek pasargāta laulības būtība – nešķiramība, atvērtība un dzīvību, ekskluzivitāte. Tāda kanoniskā forma ir saistoša visiem katoļiem visā pasaulē.”⁶⁶

Katoļu baznīcas pozīcija par to, ka kotoļis precās ar kādas citas ticības pārstāvi vairs nav tik noliedzoša. No saņemtajām atbildēm uz anketas 3. jautājumu – vai ir atbalstāma un veicināma laulība starp dažādu konfesiju kristiešiem, vai arī jāveicina abu pušu vienība arī konfesionālajā ziņā? – visas atbildes visprecīzāk raksturo priesteru Jura Jalinska vārdi – šāda savienība katoļus “dara bažīgus”. “Bet tas nav aizliegts. Man pašam ir vairāki veiksmīgi piemēri savā pieredzē. Aizķeršanās tikai ir jautājumā kā mēs audzināsim kopīgo nākamo paaudzi. Bet vecāki būdami gudri var atrisināt šīs praktiskās lietas. Baznīca savā garajā tradīcijā ir redzējusi, ka tas var radīt problēmas, tāpēc papildus uzmanība tam ir jāpievērš, bet ne kādā veidā aizliegt.”⁶⁷ Ar bīskaps Kravalis norāda savā atbildē, ka šādas attiecības prasa lielāku uzmanību no priesteru puses. Bet kopumā atbildes uz šo jautājumu priecē, ņemot vērā, ka tikai 1981. gadā pāvests Jānis Pāvils II deva zaļo gaismu katoļu laulībām ar citu ticību pārstāviem. Pa šiem gandrīz 40 gadiem mēs varam redzēt, ka katoļu baznīca ir kļuvusi ļoti pieņemoša un iekļaujoša šajā jautājumā. No saņemtajām atbildēm uz šo jautājumu ir tikai viena noliedzoša atbilde - Nav atbalstāma. Laulībā veidojas ģimene kas ir viens kopums. Vienmēr jāatceras, ka konfesionālo atšķirību tradīcijas var ietekmēt vienprātību dzīvojot Ticības dzīvi.⁶⁸ Ir arī atbilde, kas nav tik noliedzoša, bet tajā pašā laikā atgādina par katoļu baznīcas laulības ekskluzivitāti - Grūti pateikt. Svarīgi atcerēties, ka Baznīcā nepastāv laulības šķiršana, tāpēc tie, kas jau ir laulājušies, nevar atkārtoti laulāties, jo ir spēkā laulības derības saikne.⁶⁹ “Ticība ir būtiska dzīves dimensija, tāpēc jo lielāka saskaņa starp laulātajiem, jo ģimenes dzīve ir vieglāka. Vēlams ir būt vienā konfesijā. Jebkurā gadījumā bērni būtu jāaudzina katoļu tradīcijā.”⁷⁰ Atbildēs varam arī lasīt, ka svarīga ir mīlestība nevis konfesijas un ka jāmeklē tas, kas konfesijas vieno nevis šķir. “Tad, kad cilvēks iemīlas un vēlas precēties, viņš neiemīlas un neprec tā cilvēka konfesiju, bet gan konkrētu cilvēku un vēlas būt ar viņu. Es pat īsti nekoncentrējos uz to, vai tā būtu veicināma vai neveicināma, jo svarīgākais laulības solījumā ir līgavas un līgavaiņa abpusēja vēlme veidot laulību un ģimeni. Katoļu Baznīcā pieļauj iespēju, ka laulātie ir dažādu konfesiju ticīgie, jo

---

⁶⁶ Pielikums Nr:5, Priestera Andžeja Lapinska atbildes uz anketas jautājumiem 09.05.2020

⁶⁷ Pielikums Nr:9, 27.05.2020 intervijas transkripts ar priesteri Juri Jalinski

⁶⁸ Pielikums Nr:6, Priestera Laura Malnača atbildes uz anketas jautājumiem 21.05.2020

⁶⁹ Pielikums Nr:7, Priestera Mārtiņa Kluša atbildes uz anketas jautājumiem 05.05.2020

⁷⁰ Pielikums Nr:3, Jezuītu priesteris Jānis Meļņikovs, 27.05.2020 telefonintervijas transkripts

vēlme piederēt kādai konfesijai ir cilvēka brīva izvēle un nedrīkst cilvēkam uzspiest mainīt konfesiju tikai tāpēc, ka viņš laulājas. Ja viņš vēlēsies pāriet otra laulātā konfesijā, tad to viņš darīs pēc paša brīvas izvēles. Brīvība ir Dieva dāvana cilvēkam un tā nedrīkst tikt apspiesta. Protams, tas var radīt sarežģījumus jautājumā par bērnu kristību un viņu reliģisko audzināšanu. Katoļu pusei vienmēr tiek piekodināts, lai bērns tiktu kristīts katoļu Baznīcā un viņam tiktu nodrošināta katoliskā audzināšana.”⁷¹ Kopumā redzam, ka katoļu baznīcas attieksme pret laulāšanos ar citu ticību pārstāvjiem ir kļuvusi lojālāka un iekļaujošāka. Ir palicis tikai viens noteikums šādu laulību apstiprināšanai – bērni tiks kristīti katoļu baznīcā.

Uz jautājumu – ar ko atšķirās “baznīcas laulība” no laulības, kas noslēgta dzimtsarakstu nodaļā? – gandrīz visās atbildēs varam lasīt vienu un to pašu, ka baznīcā slēgtā laulība pievieno laulāto savienībai reliģisko komponenti. “Pirmkārt precizēšu ka baznīcā laulājas, bet zaksā precas. Baznīcas laulība balstās Derības (kas izriet no Bībeles) koncepcijā, bet dzimtsarakstu nodaļas piedāvātā koncepcija ir līgums, vienošanās. Jebkurā situācijā, kad tiek pārkāpts vai atkāpjas būtiskās lietās līgumā, to var pārskatīt, revidēt vai pat izbeigt. Bībelē Derības koncepcija ir uzticība neraugoties ne uz ko.”⁷²

Kas mūsdienās ir lielākie izaicinājumi laulības slēgšanai katoļu baznīcā? Pamatā atbildēs lasām, ka ir jūtama pārāk liela sabiedrības sekularizācija un tas noved pie laulības institūcijas pavājināšanās. Sekulārās sabiedrības locekļiem paliek bail slēgt savienību ar vienu cilvēku uz visu mūžu. “Mūsdienu cilvēka nepārliecīgā. Neuzdrošināšanās slēgt laulību, zinot, ka atbilstoši kanonisko tiesību normām tā ir uz mūžu.”⁷³ “Mīlestības trūkums ģimenē tiem, kas laulājās. Vecāku sliktais laulību piemērs. Netiek cilvēkam mācīts skolā kā veidot pareizas attiecības ģimenē. Sabiedrības attieksme pret pamatvērtībām – vīrieša un sievietes loma, dzimstības ierobežošana. Bērni netiek uztverta kā dāvana un vērtība. Vīra un tēva lomas mazināšanās sabiedrībā.”⁷⁴ “Sekulārā sabiedrība un cilvēku personīgā EGO pāraugšana pār savstarpējo mīlestību. Mīlestības idializēšana – esam idializējuši mīlestību un vairs nespējam dzīvot bez šīs ideālās mīlestības. Par realitāti attiecībās neviens nemēdz runāt un tā netiek iepriekš parādīta. Daudzi vairs nespēj tikt galā ar pāra ikdienas uzdevumiem. Agrāk kultūra un

---

⁷¹ Pielikums Nr:8, Priestera Renāra Birkova atbildes uz anketas jautājumiem 27.05.2020

⁷² Pielikums Nr:6, Priestera Laura Malnača atbildes uz anketas jautājumiem 21.05.2020

⁷³ Pielikums Nr:4, Priestera Andra Priedes atbildes uz anketas jautājumiem 27.05.2020

⁷⁴ Pielikums Nr:2, 28.04.2020 intervijas transkripts ar Bīskapu Andri Kravali

audzināšana nepieļāva laulības šķiršanu, tagad tā ir normāla parādība.”⁷⁵ “Manuprāt, viens no lielākajiem izaicinājumiem, ko arī pāvests Francisks raksta "Amoris laetitia", ka mūsdienu kultūrā un domāšanas veidā parādās nepareiza izpratne par laulības noslēgšanas būtību un svarīgumu. Piemēram, daudzi jauniešu pāri dzīvo kopā bez laulības noslēgšanas, bet tajā pašā laikā viņiem arī nav nekādu šķēršļu tam, lai viņi varētu noslēgt laulību, ir veselīgas attiecības, mīl viens otru, nav neuzticīgi utt. Kad šādiem jauniešiem tiek piedāvāta iespēja noslēgt laulību, tad viņi bieži atzīst, ka ir tam atvērti un piekrīt, ka to vajadzētu, bet attaisnojums no viņu puses ir tāds, ka nav pietiekami daudz līdzekļu, lai sarīkotu kāzas vai arī, ka gribētu vēl vairāk nobriest šim notikumam. Tas negatīvais ir, ka laulības ceremonija tiek uztverta kā dārgs šovs vai kāda izrādīšanās zināmas sabiedrības priekšā. Tas ne pavisam nav laulības ceremonijas būtiskais elements. Tas ir liels izaicinājums Baznīcai, lai tā spētu sabiedrībai nodot patieso vēstījumu par laulības svinēšanu.”⁷⁶ Un te nu katrs var apdomāt, vai laulība līdz mūža galam ir kaut kas saistošs vai nē. Katoļu baznīca piedāvā šo ekskluzīvo laulības formu un tajā pašā laikā sanāk, ka dabū no tā ciest, jo aizvien vairāk cilvēki no tādas laulības baidās. “Ļoti lielā sekulārās sabiedrības ietekme gan uz kristiešiem, gan visiem pārējiem. Tiek ienests graujošs skatījums uz cilvēku attiecību modeļiem. Patērētāju sabiedrības ietekme – lieto un met projām. Un ja nav savstarpējās vēlmes augt un vienam otru iepazīt, tad attiecības ātri izjūk. Šādai iepazīšanai būtu jānotiek starp vīru un sievu līdz mūža galam. Šobrīd cilvēki pie mazākā sīkuma ir gatavi šķirt laulību. Saknes ir garīguma trūkumā, sapratnē, ka cilvēks un laulība ir kaut kas Dieva gribēts un tā ir liela vērtība. Svarīgi, ka baznīca saglabā ticību, ka laulība ir iespējama līdz mūža galam, jo cilvēks iekšēji pēc tā ilgojās. Realitāte to neļauj sasniegt, bet cilvēkā iekšā šīs ilgas ir.”⁷⁷

Katoļu baznīcā noslēgta laulība ir nešķirama, bet ir atzīstama par spēkā neesošu. “Ir daudz faktoru, kas nosaka laulības derīgumu un nederīgumu. Lai atbildētu uz šo jautājumu, būtu jāraksta referāts. Par nederīgu laulību var atzīt tās savienības, kuras noslēgšanas brīdī izslēdza kādu fundamentālu laulības pamatu. Piemēram, viens vai abi ir stājušies laulībā zem spiediena, vai bez izpratnes par laulības būtību. Pieminēšu dažus. Laulības ekskluzivitāte (ka tā pēc definīcijas izslēdz trešo cilvēku). Ja kādam nav pietiekoša prāta lietošanas spēja (šos gadījumus gan jāskatās individuāli, proti, cik prāta lietošanas nespēja ietekmē konkrētu gadījumu). Ja pāris pēc būtības negrib bērnus. Tas ir pretrunā ar atvērtību uz dzīvību kas ir laulības pamatpilārs. Ja

---

⁷⁵ Pielikums Nr:3, Jeziūtu priesteris Jānis Meļņikovs, 27.05.2020 telefonintervijas transkripts

⁷⁶ Pielikums Nr:8, Priestera Renāra Birkova atbildes uz anketas jautājumiem 27.05.2020

⁷⁷ Pielikums Nr:9, 27.05.2020 intervijas transkripts ar priesteri Juri Jalinski

laulība notika bez kanoniskās formas (par to jau runāju iepriekš. Šeit laulība ir drīzāk neeksistējoša nevis nederīga. Atšķirība ir tanī, ka nederīgu laulību Baznīca caur noteiktu procedūru var dziedināt, padarot to par derīgu, neeksistējošo nevar). Ir vel daudz citu iemeslu kad laulību var pasludināt par spēkā neesošu. Laulība bauda likuma labvēlību – laulība ir uzskatama par derīgu, kamēr netiek pierādīts pretējais. Par nekatoļu laulībām katoļu baznīcai nav juridiskā spēkā. Tas var parādīties, ja nekatoļu puse šķirās un grib salaulāties ar katoli katoļu baznīcā. Tad gan tiesa spriež par nekatoļiskas puses iepriekšējas savienības derīgumu vai nē. Kā teicu, nekristiešu laulība dzimtsarakstu nodaļā ir uzskatama par derīgu, kaut arī nesakramentālu.”⁷⁸ “Izraisītājšķēršļi ir precīzi uzskaitīti kanonos – no 1083. – 1107. punktam. Šķēršļi ir jāpierāda. Jānorāda uz kuru kanonu atsaucās. Cilvēki izstāsta savu stāstu un tad tiesa piemeklē pantu pēc kura tiek laulība tiek analizēta – anulēt to vai nē. 1099. Kanons runā par maldiem, kas ietekmē cilvēka gribu. Kanoni fokusējās uz cilvēka apziņu (neapziņos ko daru) un gribu (gribas defekti). Tiesā par cilvēku runā visi, kas viņu pazīst. 1095. punkts runā par psiholoģiskajām problēmām. 1097. punkts runā par to ka kāds ir apmānīts stājoties laulībā. Ja kaut kas svarīgs un būtisks pirms laulības ir noslēpts un tas radīja plaisu laulības dzīvē, tad laulība ir anulējuma.[...] Tiesa nevar pateikt, ka 5 gadus jums bija perfekta laulība un tad radās plaisa un tagad to varam šķirt. Ir jānovelk līkne ar šo problēmu uz laiku pirms laulības noslēgšanas. Solījums – būt kopā kā laimē tā nelaimē, kā priekos tā bēdās – nozīmē to, ka ja problēma radusies laulības laikā, tad tiesa laulību neanulē. Tiesa ir apmācīta atrast defektu pirms laulības, ja tas nav iespējams, tad laulība paliek nešķirama. [...] Tiesa meklē strīda pamatu – defektu laulības slēgšanas brīdī un ja to izdodās atrast un pierādīt, tad laulību atzīst par nederīgu.”⁷⁹ “Baznīcas tiesas izskatīšana pēc šīs trīs elementu sistēmas ir līdzīga tai, kādā tas notiek civilajās tiesās, kad tiek izskatīts kāda noslēgta līguma derīgums, kur skatās statusu, apstākļus, brīvo gribu un atbilstību līguma noslēgšanai paredzētajai formai, kāds bija brīdī, kad tika noslēgts šis līgums. Baznīcas gadījumā, tomēr, ir sava specifika, vērtējot laulības teoloģijas kontekstā. Šis process nav laulības šķiršana, bet gan konstatēšana, ka laulība nekad nav bijusi derīga.”⁸⁰

Tie, kas šķīruši laulību nesekojot katolicisma priekšstatiem, katoļu baznīca piedāvā attiecību formu – “dzīvot kā brālim ar māsu”. Sanāk, ka baznīca ļauj dzīvot kopā cilvēkiem, kas

---

⁷⁸ Pielikums Nr:5, Priestera Andžeja Lapinska atbildes uz anketas jautājumiem 09.05.2020

⁷⁹ Pielikums Nr:9, 27.05.2020 intervijas transkripts ar priesteri Juri Jalinski

⁸⁰ Priestera Renāra Birkova atbildes uz anketas jautājumiem 27.05.2020

nav sakārtojuši savas laulības attiecības baznīcas priekšā, ar noteikumu, ka viņi atturēsies no dzimumattiecībām. Tad šādi cilvēki var baudīt visus pārējos baznīcas sakramentus. “Sava veida sods, jo neļauj dzimumattiecības. Savukārt sekss ir attiecību baudīšanas elements. Katoļu baznīcas ir sākusi runāt par cilvēku baudu. Sods ar mērķi tomēr sakārtot savas attiecības baznīcas priekšā.”⁸¹ “Ļoti sarežģīti kaut ko tādu pieprasīt. Tas prasa ļoti lielu garīgu briedumu. Manā dzīvē ir tikai daži gadījumi, kad tas ir ticis varēts izpildīt. Un tie parasti ir vecāka gada gājuma cilvēki. Bieži šis netiek piemērots. Frāze tiek teikta, lai pāris tomēr risinātu šo situāciju. Tas ir attiecību starp fāzes apzīmējums, līdzīgi kā saderināšanās. Ja kādreiz laulības mērķis bija tikai bērnu radīšana, tad tagad baznīca saka, ka svarīgs ir arī laulāto prieks.”⁸²

Anketas 10. jautājums skan sekojoši – vai, atsaucoties uz pāvesta Franciska dokumenta “Amoris Laetitia” vadlīnijām, ir nepieciešamas kādas izmaiņas laulības slēgšanas un laulības pasludināšanas par spēkā neesošu procesos Romas katoļu baznīcā Latvijā? Jautājuma formulējums iespējams izsauc kādas asas reakcijas, jo vismaz trīs reizes tika saņemta ļoti ātra un īsa atbilde uz šo jautājumu – nē, nekādas izmaiņas nav nepieciešamas. Nemaz neturpinot diskusiju par citiem jautājumiem. Iespējams situāciju Latvijā raksturo šī atbilde – “Baznīcas dogmātikā nekas netika mainīts, bet pāvests lūdz mainīt attieksmi pret tiem, kas dzīvo šķirti. Pamatā ir jābūt žēlsirdībai nevis tiesāšanai. Lokālā baznīca var pieņemt ieteikumus, bet nav spiesta neko mainīt. Redzamu izmaiņu Latvijā nav. Baznīcas augstākajā hierarhijā ir liela daļa priesteru un liela daļa baznīcas uzskata, ka nekas nedrīkst mainīties! Kaut gan redzam, ka visu laiku palēnām kaut kas mainās – pirms 30 gadiem vēl katolis nevarēja laulāties ar ne katoli.”⁸³ No visiem aptaujātajiem, kas sniedza atbildes, tikai vienā gadījumā cilvēks norādīja, ka nav iepazinies ar Amoris Laetitia darbu, bet zināja teikt, ka šis darbs ir saistīts lielā mērā ar laulības slēgšanas un pasludināšanas par spēkā neesošu lietām. Un ņemot vērā, ka šis darbs ir tulkots uz latviešu valodu un pieejams drukātā veidā izdevniecībā KALA raksti, tad domājams, ka Latvijas Romas katoļu baznīcā ar šo darbu ir saskārušies ja ne visi, tad lielākā daļa noteikti. Puse no atbildējušajiem zināja pastāstīt par to, kā pāvests ir atvieglojis laulības atzīšanas par spēkā neesošu procesu un minēja, ka tas tiek Latvijā aktīvi lietots. Kā apstiprinājums tam ir Baznīcas tiesas izskatīto lietu pieaugums gada laikā par 50%, ja salīdzina ar veco kārtību. “Pāvests Francisks ir uzlabojis tiesas darbu un ilgo procedūru, atceļot nepieciešamību pēc otrās instances

---

⁸¹ Pielikums Nr:3, Jeziūtu priesteris Jānis Meļņikovs, 27.05.2020 telefonintervijas transkripts

⁸² Pielikums Nr:2, 28.04.2020 intervijas transkripts ar Bīskapu Andri Kravali

⁸³ Pielikums Nr:3, Jeziūtu priesteris Jānis Meļņikovs, 27.05.2020 telefonintervijas transkripts

lēmuma. Iepriekš Baznīca tik nopietni uztvēra laulību, ka prasīja 2 tiesu lēmumu, ka laulība ir nederīga. Spriedums stājās spēkā tikai tad ja to apstiprināja arī otra instance. Ja neapstiprināja, tad lieta gāja uz Vatikānu un tur tika pieņemts lēmums. Tagad uz otro instanci sūta tikai tad, ja kāda no pusēm nepiekrīt spriedumam un to apstrīd.

Gadījumos, kad defekts ir ļoti spilgti redzams un abi laulātie vienādi apliecina, ka tā ir bijis, arī citi pierādījumi to apstiprina, tad process notiek vienas dienas laikā un tiesas vadītājs raksta savu vērtējumu par šo lietu un nodod to bīskapam. Un bīskaps tad pieņem lēmumu un atzīst laulību par spēkā neesošu. Bīskaps nevar jebkuru lietu paņemt, ir vairāki kritēriji, kuriem izpildoties lieta nokļūst pie bīskapa paātrinātā kārtā. Tiesu praksē šis process nav nemaz tik bieži izmantots ne Latvijā, ne ārzemēs, jo nav nemaz tik daudz tādu gadījumu, kur visiem viss ir skaidri redzams un kur abas puses ir gatavas laulību šķirt.”⁸⁴ “Iet pie dievgalda nav kaut kas pašsaprotams, šī dāvana ir jānovērtē. Mīlestība nevar būt autentiska bez patiesības. Īpašos gadījumos šķirtas laulības pārstāvis var saņemt dievgalda sakramentu, bet katra situācija ir jāizvērtē priesterim ļoti dziļi un konkrēti. Procedūra ir vienkāršota – laulību anulē vienā instancē vairs ne divās, var iet uz tuvāko tiesu, vairs nav jāiet uz to, kur laulājās, atsevišķi gadījumi ir ātri risināmi pie Bīskapa un arī ja abi laulātie ir gatavi anulēt laulību un tam ir acīmredzams iemesls, tad laulību var anulēt paātrinātā kārtībā pie Bīskapa. Tas Latvijā ir ieviests pēdējo pāris gadu laikā pēc *Amoris Laetitia* publicēšanas. Bet vārdi – Ko Dievs ir savienojis to cilvēkam nebūs šķirt – ir ļoti svarīgi, tāpēc vēlreiz atgādinu baznīca laulību nešķir, bet anulē.”⁸⁵ “Paša "*Amoris laetitia*" nav izmaiņu attiecībā uz laulības pašiem būtiskākajiem elementiem. Runājot par laulības noslēgšanu, tad šis dokuments liek uzsvaru par pāru sagatavošanu laulībām, kā arī uz garīgo atbalstu pāriem pēc laulībām, īpaši tiem jaunajiem pāriem, kuri pirmo reizi sastopas ar laulības krīzi. "*Amoris laetitia*", īpaši aicina draudzes, lai tās vairāk pievērstu uzmanību personām, kurām ir izjukusi derīga laulība un ir kopdzīve jau ar citu personu. Palīdzēt šīm personām nejusties atstumtām un nepieņemtām un palīdzēt vēl vairāk integrēties draudzes dzīvē. Šīs personas, protams, nedrīkst pieņemt Sakramentus, izņemot ekstrēmus gadījumus (iespējams nāves risks). Jaunums šajā dokumentā, kas ir radījis arī pretrunīgus viedokļus, ir tas, ka atsevišķos gadījumos, garīdznieks drīkst pielaist pie dievgalda šādu personu, pats izdarot secinājumus vai šīs personas situācija ir atbilstoša īpašam izņēmumam. Dokuments saka, ka nav vienādu situāciju šādām personām, jo iemesli laulības izjukšanai arī ir dažādi, kā piemēru min

---

⁸⁴ Pielikums Nr:9, 27.05.2020 intervijas transkripts ar priesteri Juri Jalinski

⁸⁵ Pielikums Nr:2, 28.04.2020 intervijas transkripts ar Bīskapu Andri Kravali

daudzos upurus laulības partnera neuzticībai, proti, ka laulība nav izjukusi viņu vainas dēļ. Kādi ir šie izņēmuma gadījumi, pēc kādiem kritērijiem garīdzniekam jāvadās, lai veiktu šo izņēmumu, dokuments skaidri nepasaka, bet atstāj diezgan plašu vietu interpretācijai.”⁸⁶

Romas katoļu baznīcas pārstāvji Latvijā ir lielākā vai mazākā mērā iepazinušies ar pāvesta Franciska pamudinājumu *Amoris Laetitia*. Pāvesta galvenais uzsvars šajā darbā bija veidot iekļaujošu un žēlsirdīgu baznīcu. No katoļu baznīcu personu aptaujas redzams, ka dažos jautājumos tā ir kļuvusi iekļaujošāka, bet dažos jautājumos tā stingri pieturās pie doktrīnas. Laulības anulēšanas process ir atvieglots arī Latvijas teritorijā. Laulību anulēšanas skaits ir pieaudzis un arī bīskapi ir dažas lietas izskatījuši pastāvīgi bez tiesas. Tas nozīmē, ka Latvijā bijušie laulātie var vienkāršāk likumīgi atgriezties baznīcas dzīvē un saņemt baznīcas sakramentus, ieskaitot laulības sakramenta saņemšanu.

---

⁸⁶ Priestera Renāra Birkova atbildes uz anketas jautājumiem 27.05.2020

Secinājumi

Laulību šķiršana kļuvusi par plašu parādību sabiedrībā un pēdējos 50 gados tā būtiski ir skārusi arī Romas katoļu baznīcu un baznīcas vadībai ir jāsāk domāt par to, kā attiekties pret laulību šķirušajiem draudzes locekļiem. Laulības nešķiramība līdz mūža galam ir Romas katoļu baznīcas viens no stūrakmeņiem. Tieši tas, ka Romas katoļu baznīcā noslēgtā laulība ir nešķirama padara šo laulību par ļoti romantiski pievilcīgu, tajā pašā laikā nešķiramība sagādā lielas problēmas gan baznīcas pārstāvjiem, gan draudzes locekļiem. Apmēram 30% no cilvēkiem, kas laulājās Latvijā dara to atkārtoti. Romas katoļu baznīcā atkārtoti precēties nav iespējams un tāpēc draudzes loceklim bieži vien ir jāizdara izvēle – pamest katoļu draudzi vai piedalīties turpmāk draudzes dzīvē nepilnīgi – nesaņemot sakramentus.

Pāvests Francisks, 2014.-2015. gadā sasaucot bīskapu sinodi par ģimenes lietām, šķirto un atkal precējušos draudzes locekļu statusu draudzēs izlika baznīcas diskusiju priekšplānā. Galvenais pāvesta Franciska uzstādījums bija un ir, ka baznīcai ir jāklūst iekļaujošākai un jāsludina žēlsirdības Evangēlijs.

Katoļu baznīcā laulībai ir svētā sakramenta statuss un tas lielā mērā nosaka to, ka šāda laulība ir nešķirama zemes virsū. Katoļu baznīca savu mācību par laulības sakramentu balsta Svēto rakstu vietā – Pāvila vēstule Efeziešiem 5:25 Jūs, vīri, mīliet savas sievas, tāpat kā Kristus ir mīlējis savu draudzi un pats sevi tās labā ir ziedojis. Baznīcas iekšienē šis laulības sakramenta pamatojums netiek tik viennozīmīgi pielietots, jo aptauja rāda, ka sakramenta pamatojumam tiek izmantotas dažādas Svēto rakstu vietas. Arī pats laulības sakraments katoļu baznīcā nav nemaz tik sens, jo sakramenta statusā laulību oficiāli iekļāva tikai 1563. gada Tridentas koncila laikā. Un par sakramentu tas kļuva vairāk kā atbildes reakcija reformācijas kustībai, kas apšaubīja laulības sakramenta būtību.

Pēdējo 60 gadu laikā Romas katoļu baznīca lēnām, bet tomēr maina savu mācību par laulību. Pirmkārt laulība ir sāta uzskatīta arī par laulāto prieka avotu, ne tikai par institūciju, kas atbildīga par pēcnācēju radīšanu. Tajā pašā laikā kontracepcijas lietošana laulāto starpā ir nepieļaujama katoliskās baznīcas mācībā, jo pēcnācēju radīšana ir laulāto Dieva uzdevums. Jau 1968. gadā tika pieņemts ieteikums sniegt komūnijas sakramentu šķirtajiem draudžu locekļiem, balstoties uz ticīgā personīgo sirdsapziņu un uz priesteru personīgo situācijas izvērtējumu, bet

1981. gadā šī kārtība tika atcelta. Draudzes locekļiem tika rasts risinājums saņemt komūnijas sakramentu, ja viņi apsolās dzīvot kā “māsa ar brāli” bez dzimumdzīves. Sanāk ka draudzes loceklim ir jāizdara izvēle – vai nu dzīvot pilnvērtīgu baznīcas dzīvi vai pilnvērtīgu ģimenes dzīvi, bet abas lietas apvienot šķirti draudzes locekļiem nav iespējams. Ir panākts, ka katoļu ticīgais jau pēdējos 40 gadus jau var aprecēties ar citas ticības pārstāvi. Šāda savienība gan dara bažīgu katoļu baznīcu, bet tā ir likumiski atļauta no baznīcas puses.

Amoris Laetitia publicēšana nenozīmē, ka Katoliskā baznīca tagad strauji mainīs savu morāles mācību, kas ir veidojusies gadu simtiem. Šis dokuments arī nenozīmē, ka pāvests Francisks taisās strauji liberalizēt Romas katoļu baznīcu. Francisks veiksmīgi pārvalda baznīcu nemainot doktrīnu, bet tajā pašā laikā ieviešot katoļu baznīcas dzīvē nelielas izmaiņas, kas ļauj baznīcai kopumā kļūt iekļaujošākai. Viena no šādām izmaiņām ir 351. zemspītras piezīme darbā Amoris Laetitia, kas saka – “zināmos gadījumos tā varētu būt arī sakramentu palīdzība”. Tas ļauj priesteriem atkal vienpersoniski pieņemt lēmumu un aicināt saņemt komūnijas sakramentu draudzes locekļus, kas ir šķīruši laulību un aprecējušies atkārtoti ārpus baznīcas. Dažos pasaules reģionos kā Maltā, ASV un Vācijas dienvidos bīskapi un priesteri jau kļūst pielaidīgāki pret draudzes locekļiem, kas ir atkārtoti precējušies, pamatojoties uz šo 351. zemspītras piezīmi. Latvijā ir konservatīva attieksme pret 351. zemspītras piezīmi un tā netiek oficiāli lietota, lai sniegtu komūnijas sakramentu šķirtajiem draudzes locekļiem.

Ģimenes sinodes laikā pāvests Francisks ir izsludinājis juridiskas izmaiņas laulības anulācijas procesā, izdodot dokumentu “Motu proprio Mitis Iudex Dominus Iesus” jeb MIDI, kas nosaka, ka turpmāk vairs nevajag laulību anulāciju izskatīt divās instancēs un ka arī bīskapi var vienpersoniski un paātrinātā kārtā izskatīt laulību anulācijas procesu. Tādā veidā draudzes locekļi var sakārtot savas attiecības baznīcas priekšā un atkal atgriezties pilnvērtīgā baznīcas dzīvē. Tomēr pretestība pāvesta Franciska vēstījumam – ka cilvēki nav jāizslēdz no baznīcas par savas ģimenes dzīves veidošanu atbilstoši sekulārās sabiedrības normām - baznīcas iekšienē ir ļoti liela, jo šeit tiek saskatīts risks pazaudēt vienu no galvenajiem katoļu baznīcas mācības stūrakmeņiem.

Vai baznīcai ir jākļūst liberālākai? Vai Romas katoļu baznīca nepazaudēs vairāk savu draudzes locekļu kļūdamā liberāla pret laulības šķiršanu, nekā tā iegūs, ja kļūs žēlsirdīgāka un iekļaujošāka pret tiem, kas šķir laulību? Tie ir jautājumi, kas plaši tiek apspriesti visā pasaulē

pēc Pāvesta Franciska darba *Amoris Laetitia* publicēšanas un attieksmes pret laulību šķīrušajiem un atkārtoti laulātiem katoļiem.

Veicot Romas katoļu baznīcas pārstāvju anketēšanu tika secināts, ka Latvijā Romas katoļu baznīcā lielākā daļa ir informēti par pāvesta Franciska pausto nostāju darbā *Amoris Laetitia*. Izanalizējot atbildes uz darba anketas jautājumiem, secināms, ka Latvijā Romas katoļu baznīca kopumā ir konservatīva, bet dažos jautājumos tā ir kļuvusi iekļaujošāka.

Amoris Laetitia un dokumenta *MIDI* iespaidā Latvijā Romas katoļu baznīcas tiesas spēj izskatīt par 50% lietu vairāk viena gada laikā nekā tas bija pirms pāvesta pieņemtajiem lēmumiem. Tas būtiski atvieglo katoļu ticīgajiem iespēju sakārtot savas attiecības ar baznīcu, saņemt sakramentus un vajadzības gadījumā saņemt arī laulības sakramentu katoļu baznīcā. Tāpēc uzskatāms, ka laulības atzīšanas par spēkā neesošu process Latvijas Romas katoļu baznīcā ir ticis vienkāršots, pateicoties Pāvesta Franciska izklāstītajai teoloģijai darbā *Amoris Laetitia*.

Bibliogrāfija

1. Franciscus. Amoris Laetitia Mīlestības līksme. Tulk. Ēvalds Ikaunieks. Rīga: KALA raksti. 2018
2. Adams, Jay Edward. Marriage, divorce, and remarriage in the Bible. Presbyterian and Reformed Pub. Co. 1986
3. Bīskaps Andrē Žozefs Leonārs. Baznīca jūs mīl. Rīga: KALA raksti. 2016
4. Lenhoff, Arthur. Auflösung der Ehe und Wiederverhelichung. Wien: Holder-Pichler-Tempsky A.G. 1926.
5. Corbett, John OP. Recent Proposals for the Pastoral Care of the Divorced and Remarried: A Theological Assessment, „Nova et Vetera”, English Edition, Vol. 12, No. 3 (2014): 601–630.
6. Judith Wallerstein, Julia Lewis, and Sandra Blakeslee. The Unexpected Legacy of Divorce, A 25 Year Landmark Study, 2004
7. Codex Iuris Canonic, Kanonisko tiesību kodekss, 1983
8. Katoliskās baznīcas katehisms, 1642. gads
9. Gerhard Ludwig Muller. L'Osservatore Romano, 2013. gada 23. oktobris, No poļu val. tulkoja Terēze Druka, Lic. theol.
10. kard. Josefs Ratzingers. Laulības pastorālajai aprūpei ir jābūt balstītai patiesībā, L'Osservatore Romano, 2011.g. 30. novembris.
11. Relatio Synodi, 2014
12. Vatikāna II koncils. Konstitūcijas. Dekrēti. Deklarācijas. Pastorālā konstitūcija par Baznīcu mūsdienu pasaulē Gaudium et spes. Rīga: Vox Ecclesiae. 2016.
13. Paul VI. Humanae vitae. Libreria Editrice Vaticana. July 25, 1968.
14. John Paul II. Familiaris consortio. Libreria Editrice Vaticana. November 22, 1981.
15. Francis, Misericordiae Vultus: Special Edition. Sydney: St Pauls Publications, 2015
16. Andrew P. Lynch, Being Catholic since Vatican II, The Insider/Outsider Debate, Equinox 2012
17. Kasper Walter. The Gospel of the Family. New York: Paulist Press. 2015

Elektroniskie resursi

18. Rīgas arhidiecēzes portāls www.katolis.lv
19. Kurzemes bīskapijas portāls www.katedrale.lv
20. Centrālā statistika pārvalde <https://www.csb.gov.lv>
21. Laurent Everitt, Ten key moments in the history of marriage, 14/03/2012
<https://www.bbc.com/news/magazine-17351133#:~:text=The%20sacrament%20of%20marriage,tied%20to%20experiencing%20God's%20presence.> (skatīts 16.06.2020)
22. William McDonough, Right the first time, January 26, 2015,
<https://www.commonwealmagazine.org/right-first-time> (skatīts 01.06.2020)
23. Dereck Skally, Pope Benedict alters view on remarried couples taking Communion, Nov 18, 2014, <https://www.irishtimes.com/news/world/europe/pope-benedict-alters-view-on-remarried-couples-taking-communion-1.2004554> (skatīts 01.06.2020)
24. Christopher Lamb, Responding to Amazon synod, Pope Francis avoids 'either-or', March 4, 2020, <https://www.chicagocatholic.com/vatican/-/article/2020/03/04/responding-to-amazon-synod-pope-francis-avoids-either-or-> (skatīts 11.06.2020)
25. John L. Alen jr., Pope Francis's Divorce Dilemma, April 1, 2015
<https://time.com/3767163/pope-francis-divorce-dilemma/> (skatīts 03.06.2020)
26. THERE ARE DARK CLOUDS OF EUCHARISTIC AMBIGUITY HOVERING OVER THE CATHOLIC CHURCH <https://catholicstrength.com/tag/in-familiaris-consortio-no-84-pope-john-paul-ii-wrote-that-divorced-and-civilly-remarried-catholics-positively-could-not-receive-holy-communion/> (skatīts 03.06.2020)
27. Todd Aglialoro, The footnote that roared, 1/16/2017,
<https://www.catholic.com/magazine/online-edition/the-footnote-that-roared> (skatīts 09.06.2020)
28. Father Raymond J. de Souza, Francis' Fifth: A Pontificate of Footnotes, 26/02/2018,
<https://www.ncregister.com/daily-news/francis-fifth-a-pontificate-of-footnotes> (skatīts 09.06.2020)
29. Bīskaps Viktors Stulpins, "Amoris laetitia" interpretēšanas radītie jautājumi, 10/01/2018,
<http://www.katedrale.lv/index.php?id=21264> (skatīts 09.06.2020)

30. Tara Isabella Burton, The conservative case against Pope Francis — and why it matters, 05.04.2018, <https://www.vox.com/identities/2018/4/5/17189564/ross-douthat-francis-pope-conservative-catholic-amoris-laetitia> (Skatīts 15.06.2020)
31. Danute Tomsonē, Ticīgo skaits Latvijā gada laikā audzis; 'importēts' vairāk misionāru un garīdznieku, 30.10.2018, <https://www.delfi.lv/news/national/politics/ticigo-skaits-latvija-gada-laika-audzis-importets-vairak-misionaru-un-garidznieku.d?id=50533411> (skatīts 10.06.2020)
32. Katoļu laulību slazdā: Kaspara stāsts, 2018. gada 22. septembris, <https://www.tvnet.lv/6410843/katolu-laulibu-slazda-kaspara-stasts> (skatīts 12.06.2020)
33. Tomašs Jaklevičs, Komūnija šķirtajiem. Kāpēc, nē? 09.06.2015, No poļu valodas tulkoja pr. Oskars Jablonskis OP <http://www.katedrale.lv/index.php?id=19760> (skatīts 20.05.2020)

Pielikumi

Pielikums Nr:1

Aptaujas anketa

1. Ar ko ir jāsāk pāriem, kas laulību grib noslēgt Romas katoļu baznīcā?
_____
2. Kāpēc Laulība ir Sakraments Romas katoļu baznīcā, ja protestantu konfesijās tā nav atzīta par sakramentu?
_____
3. Vai pārim, no kura vismaz viens ir katoļticīgs, luterāņu baznīcā noslēgta laulība ir derīgi un atļauti svinēts sakraments arī katoļu baznīcas skatījumā?
_____
4. Vai ir atbalstāma un veicināma laulība starp dažādu konfesiju kristiešiem, vai arī jāveicina abu pušu vienība arī konfesionālā ziņā?
_____
5. Ar ko atšķiras “baznīcas Laulība” no laulības, kas noslēgta dzimtsarakstu nodaļā?
_____
6. Kas mūsdienās ir lielākie izaicinājumi laulības slēgšanai katoļu baznīcās?
_____
7. Kādos gadījumos Katoļu baznīcas tribunāls atzīst par spēkā neesošu laulību, kas noslēgta katoļu un ne katoļu baznīcās?
_____
8. Vai bērnam ir jāaug ģimenē, kurā valda pastāvīga fiziska vardarbība un emocionāls terors, bet vecāki neuzdrošinās šķirt laulību, jo tā ir tikusi noslēgta baznīcā? Ko darīt, ja visas iespējas saglabāt veselīgu ģimeni un laulību ir izsmeltas?
_____
9. Ko nozīmē frāze – “šim pārim ir jādzīvo kā brālīm ar māsu”?
_____
10. Vai, atsaucoties uz pāvesta Franciska dokumenta ”Amoris laetitiaē” vadlīnijām, ir nepieciešamas kādas izmaiņas laulības slēgšanas un laulības pasludināšanas par spēkā neesošu procesos Romas katoļu baznīcā Latvijā?
_____

Bīskaps Andris Kravalis, 28.04.2020 intervijas transkripts

1. Ar ko ir jāsāk pāriem, kas laulību grib noslēgt Romas katoļu baznīcā?

Aicināti ir cilvēki ar jebkuru reliģisko piederību un pat bez reliģiskās piederības. Galvenais ir atvērtība pret visiem. Jāatnāk uz tikšanos ar priesteri. Tad ir jāiziet sagatavošanas kursi, kuros var iet visu konfesiju pārstāvji. Kursu būtība ir pārim pirms laulībām iepazīt laulības dzīves gājumu. Svarīgākais nav laulības moments, bet gan pati laulības dzīve. Tāpēc baznīca turpina pavadīt laulātos arī pēc laulības.

2. Kāpēc Laulība ir Sakraments Romas katoļu baznīcā, ja protestantu konfesijās tā nav atzīta par sakramentu?

Mēs atzīstam protestantu laulības. Mums laulības sakraments ir no apustuļu laikiem. Kristus piešķir vīrieša un sievietes attiecībām jaunu kvalitāti. Pāvila vēstule Efeziešiem 5 – par vīra un sievas cieņu attiecībās. Sakraments, kas cilvēku vieno ar Kristu un palīdz īstenot savu sūtību. Lutera pakārtoja laulību savai dzīvei.

3. Vai pārim, no kura vismaz viens ir katoļticīgs, luterāņu baznīcā noslēgta laulība ir derīgi un atļauti svinēti sakramenti arī katoļu baznīcas skatījumā?

Nav vienošanās baznīcu starpā, tāpēc katoļu ticīgajam ir jāprasa atļauja no sava bīskapa, lai precētos citā baznīcā. Katoļu baznīca skatās vai laulībā ir taisnības un patiesības jautājums atrisināts, vai nav kanonisko šķēršļu. Svarīga arī ir sapratne par laulības sakramentu pāri.

4. Vai ir atbalstāma un veicināma laulība starp dažādu konfesiju kristiešiem, vai arī jāveicina abu pušu vienība arī konfesijā?

Jāmeklē tas, kas konfesijas vieno nevis šķeļ. Svarīgi, lai ģimenē ir satiecība un konfesijām nav nozīmes. Tas prasa lielāku uzmanību no priesteriem, pieskatīt šādas jauktas laulības.

5. Ar ko atšķiras “baznīcas Laulība” no laulības, kas noslēgta dzimtsarakstu nodaļā?

Dzimtsarakstu nodaļā noslēgtas attiecības nav laulība. Laulības institūcija ir Dieva radīta. Atšķirīgais ir tikai ticības jautājums. Ja netic Dievam un Kristum, tad nevajag iet uz baznīcu.

6. Kas mūsdienās ir lielākie izaicinājumi laulības slēgšanai katoļu baznīcās?

Mīlestības trūkums ģimenē tiem, kas laulājās. Vecāku sliktais laulību piemērs. Netiek cilvēkam mācīts skolā kā veidot pareizas attiecības ģimenē. Sabiedrības attieksme pret pamatvērtībām – vīrieša un sievietes loma, dzimstības ierobežošana. Bērni netiek uztverta kā dāvana un vērtība. Vīra un tēva lomas mazināšanās sabiedrībā. Sieviešu un vīriešu skaita nevienlīdzība Latvijā.

7. Kādos gadījumos Katoļu baznīcas tribunāls atzīst par spēkā neesošu laulību, kas noslēgta katoļu un ne katoļu baznīcās?

Kanonos ir ļoti precīzi tas ir uzrakstīts. Luterāņu laulības tiek sūtītas uz tribunālu.

8. Vai bērnam ir jāaug ģimenē, kurā valda pastāvīga fiziska vardarbība un emocionāls terors, bet vecāki neuzdrošinās šķirt laulību, jo tā ir tikusi noslēgta baznīcā? Ko darīt, ja visas iespējas saglabāt veselīgu ģimeni un laulību ir izsmeltas?

Šobrīd ļoti reti pāris min kā iemeslu kopā palikšanai laulības baznīcā. Jāsāk ar seperāciju, bet nav jāapdraud bērna veselība. Ir jānodod šī situācija lemšanai valsts institūcijās. Baznīca nogaidīs valsts lēmumu par šo laulību, bet baznīca šo lietu skatīs atsevišķi no valsts. Bet vienmēr ir jānostājas bērna pusē. Laulātajam vajag aiziet no šīm attiecībām, bet tas nenozīmē precēties vēlreiz.

9. Ko nozīmē frāze – “šim pārim ir jādzīvo kā brālim ar māsu”?

Ļoti sarežģīti kaut ko tādu pieprasīt. Tas prasa ļoti lielu garīgu briedumu. Manā dzīvē ir tikai daži gadījumi, kad tas ir ticis varēts izpildīt. Un tie parasti ir vecāka gada gājuma cilvēki. Bieži šis netiek piemērots. Frāze tiek teikta, lai pāris tomēr risinātu šo situāciju. Tas ir attiecību starp fāzes apzīmējums, līdzīgi kā saderināšanās. Ja kādreiz laulības mērķis bija tikai bērnu radīšana, tad tagad baznīca saka, ka svarīgs ir arī laulāto prieks.

10. Vai, atsaucoties uz pāvesta Franciska dokumenta "Amoris laetitia" vadlīnijām, ir nepieciešamas kādas izmaiņas laulības slēgšanas un laulības pasludināšanas par spēkā neesošu procesos Romas katoļu baznīcā Latvijā?

Iet pie dievgalda nav kaut kas pašsaprotams, šī dāvana ir jānovērtē. Mīlestība nevar būt autentiska bez patiesības. Īpašos gadījumos šķirtas laulības pārstāvis var saņemt dievgalda sakramentu, bet katra situācija ir jāizvērtē priesterim ļoti dziļi un konkrēti. Procedūra ir vienkāršota – laulību anulē vienā instancē vairs ne divās, var iet uz tuvāko tiesu, vairs nav jāiet uz to, kur laulājās, atsevišķi gadījumi ir ātri risināmi pie Bīskapa un arī ja abi laulātie ir gatavi anulēt laulību un tam ir acīmredzams iemesls, tad laulību var anulēt paātrinātā kārtībā pie Bīskapa. Tas Latvijā ir ieviests pēdējo pāris gadu laikā pēc Amoris Laetitia publicēšanas. Bet vārdi – Ko Dievs ir savienojis to cilvēkam nebūs šķirt – ir ļoti svarīgi, tāpēc vēlreiz atgādinu baznīca laulību nešķir, bet anulē.

Jezuītu priesteris Jānis Melņikovs, 27.05.2020 telefonintervijas transkripts

1. Ar ko ir jāsāk pāriem, kas laulību grib noslēgt Romas katoļu baznīcā?

Jāiet pie priestera un jāvienojās par to vai laulība ir iespējama vai nē.

2. Kāpēc Laulība ir Sakraments Romas katoļu baznīcā, ja protestantu konfesijās tā nav atzīta par sakramentu?

Jo Mateja evaņģēlijā lasām – Ko Dievs ir savienojis, to cilvēkam nebūs šķirt.

3. Vai pārim, no kura vismaz viens ir katoļticīgs, luterāņu baznīcā noslēgta laulība ir derīgi un atļauti svinēts sakraments arī katoļu baznīcas skatījumā?

Nē, katolim der tikai katoļu baznīcā slēgta laulība. Vai ar Bīskapa atļauju var laulāties citur. Var laulāties, ja ceremonijā piedalās gan katoļu priesteris, gan citas ticības pilnvarotā persona.

4. Vai ir atbalstāma un veicināma laulība starp dažādu konfesiju kristiešiem, vai arī jāveicina abu pušu vienība arī konfesionālā ziņā?

Ticība ir būtiska dzīves dimensija, tāpēc jo lielāka saskaņa starp laulātajiem, jo ģimenes dzīve ir vieglāka. Vēlams ir būt vienā konfesijā. Jebkurā gadījumā bērni būtu jāaudzina katoļu tradīcijā.

5. Ar ko atšķiras “baznīcas Laulība” no laulības, kas noslēgta dzimtsarakstu nodaļā?

Dzimtsarakstu nodaļā noslēgta nav Sakramentāla laulība. Baznīca piedāvā laulāto savienībai Reliģisko komponenti.

6. Kas mūsdienās ir lielākie izaicinājumi laulības slēgšanai katoļu baznīcās?

Sekulārā sabiedrība un cilvēku personīgā EGO pāraugšana pār savstarpējo mīlestību. Mīlestības idializēšana – esam idializējuši mīlestību un vairs nespējam dzīvot bez šīs ideālās mīlestības. Par realitāti attiecībās neviens nemēdz runāt un tā netiek iepriekš parādīta. Daudzi vairs nespēj tikt galā ar pāra ikdienas uzdevumiem. Agrāk kultūra un audzināšana nepieļāva laulības šķiršanu, tagad tā ir normāla parādība.

7. Kādos gadījumos Katoļu baznīcas tribunāls atzīst par spēkā neesošu laulību, kas noslēgta katoļu un ne katoļu baznīcās?

Jāprasa tribunāla tiesnešiem.

8. Vai bērnam ir jāaug ģimenē, kurā valda pastāvīga fiziska vardarbība un emocionāls terors, bet vecāki neuzdrošinās šķirt laulību, jo tā ir tikusi noslēgta baznīcā? Ko darīt, ja visas iespējas saglabāt veselīgu ģimeni un laulību ir izsmeltas?

No slimām attiecībām var tikt ārā caur tribunālu. Katoļu mācība saka, ka laulību nešķir, bet laulātos var nošķirt caur seperācijas procesu. Bet var caur baznīcas tiesu atzīt laulību par spēkā neesošu. Vardarbība ir iemesls, lai laulību atzītu par spēkā neesošu.

9. Ko nozīmē frāze – “šim pārim ir jādzīvo kā brālim ar māsu”?

Sava veida sods, jo neļauj dzimumattiecības. Savukārt sekss ir attiecību baudīšanas elements. Katoļu baznīcas ir sākusi runāt par cilvēku baudu. Sods ar mērķi tomēr sakārtot savas attiecības baznīcas priekšā.

10. Vai, atsaucoties uz pāvesta Franciska dokumenta "Amoris laetitia" vadlīnijām, ir nepieciešamas kādas izmaiņas laulības slēgšanas un laulības pasludināšanas par spēkā neesošu procesos Romas katoļu baznīcā Latvijā?

Baznīcas dogmātikā nekas netika mainīts, bet pāvests lūdz mainīt attieksmi pret tiem, kas dzīvo šķirti. Pamatā ir jābūt žēlsirdībai nevis tiesāšanai. Lokālā baznīca var pieņemt ieteikumus, bet nav spiesta neko mainīt. Redzamu izmaiņu Latvijā nav. Baznīcas augstākajā hierarhijā ir liela daļa priesteru un liela daļa baznīcas uzskata, ka nekas nedrīkst mainīties! Kaut gan redzam, ka visu laiku palēnām kaut kas mainās – pirms 30 gadiem vēl katolis nevarēja laulāties ar ne katoli.

Priesteris Andris Priede, atbildes epastā 27.05.2020

1.

Kāpēc saderinājumiem, no kuriem vismaz viens ir katoļu ticīgs, laulība būtu jāslēdz Romas katoļu baznīcā?

_____ Saderinājumiem ir garantētas izvēles iespējas laulību svinēt gan RK, gan otras saderināto puses kristiešu dievnamā, bet noteikti ar RK garīdznieka līdzdalību, jo katoļticīgajai pusei derīgs un atļauts laulības sakraments iespējams tikai ievērojot kanoniskajās tiesībās noteikto kārtību, kas paredz RK baznīcas autorizētu laulību formu _____

2. Kāpēc Laulība ir Sakraments Romas katoļu baznīcā?

_____ Atbilstoši RK baznīcas maģistērija Sv. Rakstu eksegēzei, kas saskata Kristus klātbūtni Kānas kāzās par sakramenta standartiem (neredzama žēlastība zem redzamām zīmēm) atbilstošu svētdarbību _____

3. Vai Laulība, kas ir noslēgta Luterāņu baznīcā ir Sakraments?

_____ Diem luterāņiem tā ir sakraments. Pat tad, ja paši luterāņi pārsvarā to par sakramentu neuzskata. Katoļticīgajiem vai pareizticīgajiem nē. jo nav ievērota sakramenta forma, kas pieprasa savas konfesijas garantijas _____

4. Vai Laulība starp dažādu konfesiju kristiešiem ir atbalstāma?

_____ Atbalstāma ir mīlestība. Dažos gadījumos tā gan var apdraudēt personas neaizskaramību, piemēram, slēdzot laulību ar radikālo islāmistu. Bet ar cieņpilnu otru kristieti nevajadzētu likt šķēršļus _____

5. Ar ko atšķiras "īsta Laulība" no laulības, kas noslēgta dzimtsarakstu nodaļā?

_____ Diviem nekristītajiem arī dzimtsarakstu nodaļā noslēgtā laulība skaitīsies sakraments. Bet kristieši var riskēt ar nepielaišanu pie Vakarēdiena, ja aprobežosies tikai ar civilstāvokļa reģistrāciju, jo atbilstoši kanonisko tiesību normām tā skaitīsies sistemātiska laulības pārkāpšana _____

6. Kas mūsdienās ir lielākie pārbaudījumi Laulībai?

_____ Mūsdienu cilvēka nepārlicinātība. Neuzdrošināšanās slēgt laulību, zinot, ka atbilstoši kanonisko tiesību normām tā ir uz mūžu _____

7. Kādos gadījumos Laulība ir atzīstama par spēkā neesošu?

_____ Vesela rinda faktoru, starp kuriem pēc tam Tribunālā grūti pierādāmais, ka neesi zinājis, ka paraksties uz visa laicīgā mūža kopdzīvi. Tad otram partnerim noslēpta slimība, īpaši, ja dara nespējīgu laulātā pienākumu pildīšanai. Jāieskatās Kanonu normās, no galvas neatceros

_____

8. Vai bērnam ir jāaug ģimenē, kurā ir pastāvīga fiziska vardarbība un emocionāls terors? Ko darīt, ja visas iespējas saglabāt veselīgu ģimeni un laulību ir izsmeltas?

_____ Nē, ne bērnam, ne dzīvesbiedram nebūtu pastāvīgi jācieš. Pastāv tā saucamā "separatione", kas nav laulības šķiršana, bet kopdzīves izbeigšana. Var jau ieskatīties, vai minētajā gadījumā nav bijusi nederīga laulība, jo terors un vardarbība var izrādīties apzināti pie laulības slēgšanas pašam zināmas, bet partnerim noslēptas slimības izpausmes _____

9. Ko nozīmē frāze – "pārim ir jādzīvo kā brālim ar māsu"?

_____ Ja diviem cilvēkiem nav iespējas noslēgt laulību, bet kopēju bērnu vai ekonomisku interešu vārdā viņi vēlas mājot vienā mājāsaimniecībā, tad izvairīties no dzimumattiecībām _____

10. Vai ir nepieciešamas kādas izmaiņas laulības slēgšanas un laulības pasludināšanas par spēkā neesošu procesos Romas katoļu baznīcā Latvijā?

_____ Pēdējos gadu desmitos nemitīgi cilāts arguments, jāieskatās Romas sinožu materiālos, vai Latvija ir gājusi kopsolī ar Romas instrukcijām, vai arī cenšas ievērot savas, stingrākas vai arī vaļīgākas, normas laulību slēgšanas un spēkā neesamības pasludināšanā

_____

Priesteris Andžejs Lapinskis, atbildes epastā 09.05.2020

1. Ar ko ir jāsāk pāriem, kas laulību grib noslēgt Romas katoļu baznīcā?

Ir jāsāk ar ļoti nopietnām pārdomām par to, kāpēc grib laulāties un kāpēc tieši baznīcā. Jāsaprot, ka tādas laulības ir uz mūžu un ir ekskluzīvas. Katoļu baznīca piedāvā saderinātajiem iziet ts. "iemīlējušos vakarus", kur kopā ar laulātiem pāriem un priesteriem tiek izrunāta laulības jēdziens no katoļu baznīcas vīzijas. Absolūtais vairākums cilvēku uzzina par sevi un savu izredzētu daudz jaunu lietu.

2. Kāpēc Laulība ir Sakraments Romas katoļu baznīcā, ja protestantu konfesijās tā nav atzīta par sakramentu?

Neesmu kompetents runāt par brāļiem luterāņiem, tas nebūtu korekti. Katoļu Baznīcā laulības sakramenta mācība balstās uz vēstuli Efeziešiem (5 nodaļa), kur Pāvils skaidro, ka laulāto sūtība ir liecība par Kristus un Baznīcas mīlestību un vienību. Līdzīgi ka Kristu nevar šķirt no Baznīcas, arī laulātos nevar šķirt. Tātad sakraments balstās tieši liecībā.

3. Vai pārim, no kura vismaz viens ir katoļticīgs, luterāņu baznīcā noslēgta laulība ir derīgi un atļauti svinēts sakraments arī katoļu baznīcas skatījumā?

Katoļticīgos saista "kanoniskā forma". Tas ir tāds stings un stabils veids, kurā tiek pasargāta laulības būtība – nešķiramība, atvērtība un dzīvību, ekskluzivitāte. Tāda kanoniskā forma ir saistoša visiem katoļiem visā pasaulē. Par to runa katoļu baznīcas kanoniskais kodekss no 1051 kanona. Ja pāri ir viens katolis un otrs ir luterānis un laulājas luteriskajā baznīcā, tādas laulības var būt tikai ar vietēja bīskapa dispensi (atļauju atbrīvojot no kanoniskās formas). Parasti tādas dispenas tiek dotas. Bez tādas atļaujas laulība skaitās ne tikai nederīga, cik neeksistējoša. Proti, tādu savienību nemaz nevar pasludināt par spēka neesošu, jo nemaz nav ko pasludināt par tādu.

4. Vai ir atbalstāma un veicināma laulība starp dažādu konfesiju kristiešiem, vai arī jāveicina abu pušu vienība arī konfesionālā ziņā?

Ja runājam par praktizējošiem kristiešiem, tad protams, labāk ja izdodas atrast no savas baznīcas.

5. Ar ko atšķiras "baznīcas Laulība" no laulības, kas noslēgta dzimtsarakstu nodaļā?

Baznīcas laulība ir sakramentāla savienība (to izskaidroju iepriekš). Civillaulība nav. Katoļu Baznīca atzīst civillaulības starp nekristiešiem ka derīgas, bet ne sakramentālas

6. Kas mūsdienās ir lielākie izaicinājumi laulības slēgšanai katoļu baznīcās?

Jau atbildēju uz šo jautājumu pirmajā jautājumā. Pārim ir nopietni jāpārdomā iemeslus, kāpēc grib salaulāties katoļu baznīcā.

7. Kādos gadījumos Katoļu baznīcas tribunāls atzīst par spēkā neesošu laulību, kas noslēgta katoļu un ne katoļu baznīcās?

Ir daudz faktoru, kas nosaka laulības derīgumu un nederīgumu. Lai atbildētu uz šo jautājumu, būtu jāraksta referāts. Par nederīgu laulību var atzīt tās savienības, kuras noslēgšanas brīdī izslēdza kādu fundamentālu laulības pamatu. Piemēram, viens vai abi ir stājušies laulībā zem spiediena, vai bez izpratnes par laulības būtību. Pieminēšu dažus. Laulības ekskluzivitāte (ka tā pēc definīcijas izslēdz trešo cilvēku). Ja kādam nav pietiekoša prāta lietošanas spēja (šos gadījumus gan jāskatās individuāli, proti, cik prāta lietošanas nespēja ietekmē konkrētu gadījumu). Ja pāris pēc būtības negrib bērnus. Tas ir pretrunā ar atvērtību uz dzīvību kas ir laulības pamatpilārs. Ja laulība notika bez kanoniskās formas (par to jau runāju iepriekš. Šeit laulība ir drīzāk neeksistējoša nevis nederīga. Atšķirība ir tanī, ka nederīgu laulību Baznīca caur noteiktu procedūru var dziedināt, padarot to par derīgu, neeksistējošo nevar). Ir vel daudz citu iemeslu kad laulību var pasludināt par spēkā neesošu. Laulība bauda likuma labvēlību – laulība ir uzskatama par derīgu, kamēr netiek pierādīts pretējais. Par nekatoļu laulībām katoļu baznīcai nav juridiskā spēkā. Tas var parādīties, ja nekatoļu puse šķirās un grib salaulāties ar katoli katoļu baznīcā. Tad gan tiesa spriež par nekatoliskas puses iepriekšējās savienības derīgumu vai nē. Kā teicu, nekristiešu laulība dzimtsarakstu nodaļā ir uzskatama par derīgu, kaut arī nesakramentālu.

8. Vai bērnam ir jāaug ģimenē, kurā valda pastāvīga fiziska vardarbība un emocionāls terors, bet vecāki neuzdrošinās šķirt laulību, jo tā ir tikusi noslēgta baznīcā? Ko darīt, ja visas iespējas saglabāt veselīgu ģimeni un laulību ir izsmeltas?

Baznīca aizstāv cietušos. Ja kopdzīve nav iespējama, tad lai pasargātu sevi un bērnus var un pat vajag dzīvot šķirti. Tas tomēr nav viens un tas pats, kas dibināt jaunas attiecības. Ja cietušais aiziet no vīra vai sievas un dibina jaunas attiecības, tad tādas attiecības ir iregulāras. Cietušais var iesniegt prasību anulēt savienību, jo ja ir bijis terors un vardarbība, ir liela iespējamība, ka laulība nebija derīga, jo vardarbība nav savienojama ar laulības būtību. Katru gadījumu jāskatās atsevišķi.

9. Ko nozīmē frāze – “šim pārim ir jādzīvo kā brālim ar māsū”?

Tas nozīme dzīvot bez laulāto attiecībām (bez dzimumdzīves).

10. Vai, atsaucoties uz pāvesta Franciska dokumenta “Amoris laetitia” vadlīnijām, ir nepieciešamas kādas izmaiņas laulības slēgšanas un laulības pasludināšanas par spēkā neesošu procesos Romas katoļu baznīcā Latvijā?

Nē. Šis dokuments nav par to. Amoris L. dokumentā pāvests aicina Baznīcu palīdzēt tiem, kuri dzīvo kopā bez laulībām (de facto attiecības, konkubināts utt.). Bet tas nav absolūti nekas jauns. Par līdzīgu lietu runāja Jānis Pāvils 2 1981 gadā dokumentā Familiaris consortio. Ja gribat pētīt ko Francisks ir veicis laulības anulācijas procesā, drīzāk jums jāskatās dokumentu MITIS IUDEX DOMINUS IESUS (sais. MIDI). Tur francisks ir vienkāršojis anulācijas procesu (piemēram otrā instance ir pēc pieprasījuma, nevis obligāti.)

Priesteris Lauris Malnačs, atbildes epastā 21.05.2020

1. Ar ko ir jāsāk pāriem, kas laulību grib noslēgt Romas katoļu baznīcā?

Ar sazināšanos ar draudzes priesteri, vai vēršoties jebkurā tuvākajā katoļu draudzē uz sarunu. Iepriekš var uzzvanīt un noprecizēt tikšanās laiku.

2. Kāpēc Laulība ir Sakraments Romas katoļu baznīcā, ja protestantu konfesijās tā nav atzīta par sakramentu?

Sakramenta definīcija: caur redzamām zīmēm saņēmam neredzamo Dieva žēlastību. Kā laulība var nebūt sakraments, ja laulātie kas viens otram ir mīlestības zīme saņem Dieva žēlastību. Žēlastību kas stiprina viņu mīlestību, kas palīdzēs audzināt bērnus un izturēt grūtās dzīves situācijās?

3. Vai pārim, no kura vismaz viens ir katoļticīgs, luterāņu baznīcā noslēgta laulība ir derīgi un atļauti svinēts sakraments arī katoļu baznīcas skatījumā?

Visas laulības noslēgšanas formas nosaka Katoliskās baznīcas kanonisko tiesību kodekss. Šāda laulība var būt derīga tikai pie nosacījuma, ja vietējais bīskaps ir devis atbrīvojumu no katoļu baznīcas laulības formas.

4. Vai ir atbalstāma un veicināma laulība starp dažādu konfesiju kristiešiem, vai arī jāveicina abu pušu vienība arī konfesionālā ziņā?

Nav atbalstāma. Laulībā veidojas ģimene kas ir viens kopums. Vienmēr jāatceras, ka konfesionālo atšķirību tradīcijas var ietekmēt vienprātību dzīvojot Ticības dzīvi.

5. Ar ko atšķiras "baznīcas Laulība" no laulības, kas noslēgta dzimtsarakstu nodaļā?

Pirmkārt precizēšu ka baznīcā laulājas, bet zaksā precas. Baznīcas laulība balstās Derības (kas izriet no Bībeles) koncepcijā, bet dzimtsarakstu nodaļas piedāvātā koncepcija ir līgums, vienošanās. Jebkurā situācijā, kad tiek pārkāpts vai atkāpjas būtiskās lietās līgumā, to var pārskatīt, revidēt vai pat izbeigt. Bībelē Derības koncepcija ir uzticība neraugoties ne uz ko. (par šo tēmu var bakalaura darbu rakstīt. Ļoti plaša tēma).

6. Kas mūsdienās ir lielākie izaicinājumi laulības slēgšanai katoļu baznīcās?

Kvalitatīva pāra sagatavošana. Saprast ka baznīcas laulību mērķis nav svētku svinēšana, bet svētības kas ir sadarbība visa mūža garumā iegūšana. U.c.

7. Kādos gadījumos Katoļu baznīcas tribunāls atzīst par spēkā neesošu laulību, kas noslēgta katoļu un ne katoļu baznīcās?

Šo jautājumu lūdzu Katoļu Baznīcas tiesai uzdot. Neesmu kompetents spriest.

8. Vai bērnam ir jāaug ģimenē, kurā valda pastāvīga fiziska vardarbība un emocionāls terors, bet vecāki neuzdrošinās šķirt laulību, jo tā ir tikusi noslēgta baznīcā? Ko darīt, ja visas iespējas saglabāt veselīgu ģimeni un laulību ir izsmeltas?

Ja nav iespēja mierīgi saticīgi dzīvot kopā, tad Baznīca piedāvā dzīvot seperācijā (atsevišķi).

9. Ko nozīmē frāze – “šim pārim ir jādzīvo kā brālim ar māsu”?

Ja runa ir par laulību, tad laulātie var baudīt visas no Dieva piešķirtās laulības privilēģijas. Ja runa ir par kādām novirzēm, tas tas būs paveids, atvasinājums, bet ne īsta laulība.

10. Vai, atsaucoties uz pāvesta Franciska dokumenta “Amoris laetitia” vadlīnijām, ir nepieciešamas kādas izmaiņas laulības slēgšanas un laulības pasludināšanas par spēkā neesošu procesos Romas katoļu baznīcā Latvijā?

Neesmu kompetents. Ar šo jautājumu traucēt Katoļu baznīcas tiesnesi.

Priesteris Mārtiņš Klušs, atbildes epastā 05.05.2020

1. Ar ko ir jāsāk pāriem, kas laulību grib noslēgt Romas katoļu baznīcā?
  - Jāsatiekas ar priesteri, lai pārrunātu jautājumus par gatavošanos laulībai.
  - Jāapgūst vai jāatkārto ticības mācības kurss.
  - Jāapmeklē Saderināto un iemīlējušos tikšanās kursus.
  - Jāiesniedz sekojoši dokumenti laulības reģistrēšanai (ja nav jau reģistrējušies)
    - Izziņu par dokumentu pārbaudi. To var saņemt dzimtsarakstu nodaļā. Tā ir derīga 6 mēnešus.
    - Gadījumā, ja pāris jau agrāk ir reģistrējies dzimtsarakstu nodaļā, jāuzrāda dokuments, kas apliecina, ka jau ir noslēgta civillaulība
    - Jāuzrāda Kristības apliecību un savas draudzes prāvesta atļauju laulāties
  - Tiem katoļiem un pareizticīgajiem, kuri jau iepriekš bija precējušies, bet nebija laulājušies baznīcā – iepriekšējās civillaulības šķiršanas apliecība vai tiesas sprieduma noraksts.
  - Ja iepriekšējais laulātais draugs ir miris – viņa miršanas apliecība.
  - pirms laulībām ir jāsaņem Izlīgšanas sakraments (Grēksūdze) un jāpieņem Sv. Komūnija.

2. Kāpēc Laulība ir Sakraments Romas katoļu baznīcā, ja protestantu konfesijās tā nav atzīta par sakramentu?

Laulības sakramenta žēlastība ir domāta laulāto mīlestības pilnveidošanai, viņu nešķiramās vienības stiprināšanai. Šis žēlastības avots ir Kristus.

Laulība ir sakraments, kurā Dievs svētī vīrieti un sievieti, dodot viņiem tiesības laulāto kopdzīvei, kā arī žēlastības, kas palīdz veikt laulāto pienākumus.

Priesteris vai diakons Baznīcas vārdā pieņem laulāto piekrišanu un sniedz tiem Baznīcas svētību. Laulība tiek noslēgta vismaz divu liecinieku klātbūtnē. Laulības pamatā ir laulības slēdzēju savstarpējā piekrišana, tas ir vēlēšanās sevi dāvēt viens otram pilnīgi un galīgi, ar mērķi dzīvot uzticībā un auglīgā mīlestības derībā.

Atbildod uz priestera jautājumiem, līgavainis un līgava apliecina, ka laulībā dodas pēc pašu vēlēšanās un ir gatavi uzņemt laulības pienākumus. Pēc tam priesteris tiem saka priekšā laulības zvēresta vārdus, ko laulājamie atkārto. Tāds ir būtiskais laulības rīts.

3. Vai pārim, no kura vismaz viens ir katoļticīgs, luterāņu baznīcā noslēgta laulība ir derīgi un atļauti svinēti sakramenti arī katoļu baznīcas skatījumā?

Nē.

4. Vai ir atbalstāma un veicināma laulība starp dažādu konfesiju kristiešiem, vai arī jāveicina abu pušu vienība arī konfesionālā ziņā?

Grūti pateikt. Svarīgi atcerēties, ka Baznīcā nepastāv laulības šķiršana, tāpēc tie, kas jau ir laulājušies, nevar atkārtoti laulāties, jo ir spēkā laulības derības saikne.

5. Ar ko atšķiras "baznīcas Laulība" no laulības, kas noslēgta dzimtsarakstu nodaļā?

Jautājums: Kādas baznīcas laulība?

6. Kas mūsdienās ir lielākie izaicinājumi laulības slēgšanai katoļu baznīcās?
Laulības derībai, ar kuru vīrs un sieva nodibina savstarpēju kopību, kas skar visu dzīves realitāti un pēc savas dabas ir pakārtota laulāto labumam un bērnu dzemdēšanai un audzināšanai, ja tā noslēgta starp kristiešiem, Kungs Kristus ir piešķīris sakramenta godu.

7. Kādos gadījumos Katoļu baznīcas tribunāls atzīst par spēkā neesošu laulību, kas noslēgta katoļu un ne katoļu baznīcās?

Laulības atzīšana par neesošu nozīmē, ka, pēc iespējas vispusīgi un objektīvi noskaidrojot visus apstākļus, tiesnešiem ir radusies morāla skaidrība, ka viena vai vairāku Kanonisko tiesību kodeksā minēto iemeslu dēļ attiecīgā laulība neatbilst tai laulības definīcijai, kādu pauž katoļu Baznīca. Atzīstot laulību par neesošu, tiek uzskatīts, ka šī laulība nav tikusi noslēgta vai, pareizāk sakot, nav noslēgta ievērojot un izpildot visu, kas to padara par patiesu divu cilvēku – vīrieša un sievietes kopību.

Ja jums ir pamatoti iemesli domāt, ka jūsu laulība ir spēkā neesoša un ka samierināšanās vai jaunas, spēkā esošas laulības noslēgšana ar to pašu laulāto nav iespējama, konsultējieties ar savas draudzes prāvestu vai arī vērsieties pēc padoma Baznīcas tiesā, lai uzzinātu, vai pastāv tiesiski pamati ierosināt lietu par laulības neesamību.

8. Vai bērnam ir jāaug ģimenē, kurā valda pastāvīga fiziska vardarbība un emocionāls terors, bet vecāki neuzdrošinās šķirt laulību, jo tā ir tikusi noslēgta baznīcā? Ko darīt, ja visas iespējas saglabāt veselīgu ģimeni un laulību ir izsmeltas?

Grūti teikt. Šo jautājumu vajadzētu adresēt citiem speciālistiem.

9. Ko nozīmē frāze – “šim pārim ir jādzīvo kā brālim ar māsu”?

---

10. Vai, atsaucoties uz pāvesta Franciska dokumenta “Amoris laetitia” vadlīnijām, ir nepieciešamas kādas izmaiņas laulības slēgšanas un laulības pasludināšanas par spēkā neesošu procesos Romas katoļu baznīcā Latvijā?

Šajā pašā Deklarācijā ir paskaidrots, ka tie ticīgie, kas ir šķīrušies un vēlreiz precējušies, nebūtu uzskatāmi par dzīvojošiem tādā nopietnā ierastā grēkā, kuru nebūtu iespējams gandarīt, ja vien tam būtu tādi nopietni apsvērumi, kā apņēmība atturēties no laulātajiem raksturīgām darbībām, vienlaikus izvairoties no jebkādiem skandāliem un pārpratumiem, ņemot vērā viņu attiecību intimitāti². Bez tam tādu ticīgo ļaužu pastorālā aprūpē jāņem vērā apstākļi, ka otrajā savienībā dzīvojošajiem ir ļoti grūti panākt subjektīvo morālo skaidrību par žēlastības stāvokli, jo to var apzināties tikai interpretējot objektīvās pazīmes, kuras ir zināmas viņu pašu un biktstēva sirdsapziņai. Turklāt, jāizšķir patieso subjektīvo morālo skaidrību un sirdsapziņas kļūdu, ko biktstēvam ir pienākums koriģēt, kā jau iepriekš minēts, jo, sniedzot Izlīgšanas Sakramentu, biktstēvs ir ne tikai tēvs un ārsts, bet arī skolotājs un tiesnesis – tie visi ir uzdevumi, kas jāveic ar vislielāko žēlsirdību un smalkjūtību, meklējot, pirmkārt, garīgo labumu tam cilvēkam, kas nāk uz grēksūdzi.

Priesteris Renārs Birkovs, atbildes epastā 27.05.2020

1. Ar ko ir jāsāk pāriem, kas laulību grib noslēgt Romas katoļu baznīcā?

_1.Solis.Vismaz vienam no abiem ir jābūt katolim. Nedrīkst būt asinsradnieki savā starpā (neviens pakāpē taisnā līnijā un līdz 4. pakāpei sānu līnijā. Skaitot pēc romiešu metodes), tāpat arī nedrīkst būt radniecība līdz 2. pakāpei sānu līnijā adopcijas gadījumā. Abiem ir jābūt neprecētiem uz doto brīdi, proti, nedrīkst būt jau saistīti derīgā laulībā ar citu personu. Nedrīkst būt saistīti ar Katoļu Baznīcā dotiem svētsolījumiem dzīvot celibātā (piederīgi garīdzniecībai vai saistīti ar klosterdzīvi).

2.Solis. Laulībai jābūt brīvprātīgam lēmumam no abām pusēm. Šis brīvprātīgais lēmums sevī iekļauj vēlmi precēt tieši to cilvēku, vēlmi sevi dāvēt otram, vēlmi būt uzticīgam, atvērtību dzīvības tālāknodošanai, proti, bērniem un gatavību pildīt laulāto pienākumus līdz nāve šķirs. Tātad neviens nedrīkst tikt piespiests pieņemt lēmumu par laulības noslēgšanu un neviens nevar pieņemt lēmumu cita vietā (lēmums tiek izdarīts bez trešo personu iejaukšanās).

3.solis. Sagatavošanās laulībām, ko mēdz arī piedāvāt draudzes kā mazu apmācību pirms laulībām. Tajās apgūst to, ka Baznīcā noslēgta laulība ir nešķirama kā arī citus jautājumus, kas saistās ar Baznīcas mācību attiecībā uz laulību.

2. Kāpēc Laulība ir Sakraments Romas katoļu baznīcā, ja protestantu konfesijās tā nav atzīta par sakramentu?

_Tāpēc, ka Baznīca vienmēr ir uzskatījusi, ka laulība starp vīrieti un sievieti ir Dieva radīta. Kā jau Radīšanas grāmatā (1.Mozus grāmatā) lasām, ka Dievs radīja vīrieti un sievieti, lai viņi būtu palīgs viens otram un ietu un vairotos. To apstiprina arī paša Jēzus vārdi: "Ko Dievs ir savienojis, to cilvēkam nebūs šķirt" (Mt. 19,6). Apustulis Pāvils salīdzina laulāto savstarpējo mīlestību ar Jēzus mīlestību kāda ir Jēzum pret Viņa Baznīcu (Ef. 5, 31-32).

3. Vai pārim, no kura vismaz viens ir katoļticīgs, luterāņu baznīcā noslēgta laulība ir derīgi un atļauti svinēts sakraments arī katoļu baznīcas skatījumā?

_Gan nē, gan jā. Tas atkarīgs no situācijas. Principā, nē, jo katolim ir saistoši savas Baznīcas noteikumi, kas viņam nosaka, ka laulība ir noslēdzama katoļu Baznīcas kalpotāja klātbūtnē. Jā, ja šajā laulību ceremonijā līdzās luterāņu garīdzniekam ir katoļu garīdznieks. Tāpat, jā, kas gan nav aktuāli Latvijas situācijā, bet reģionos, kur tuvumā nav katoļu garīdznieka vai arī reti sastopams, katoļticīgais var noslēgt derīgu laulību liecinieku klātbūtnē, tostarp arī citas konfesijas dievnāmā. Bet priekšnosacījums tam ir tāds, ka katoļu garīdznieks nav sastopams sasniedzamā attālumā un ir paredzams, ka nebūs sasniedzams vismaz tuvākā mēneša laikā.

4. Vai ir atbalstāma un veicināma laulība starp dažādu konfesiju kristiešiem, vai arī jāveicina abu pušu vienība arī konfesionālā ziņā?

Tad, kad cilvēks iemīlas un vēlas precēties, viņš neiemīlas un neprec tā cilvēka konfesiju, bet gan konkrētu cilvēku un vēlas būt ar viņu. Es pat īsti nekoncentrējos uz to, vai tā būtu veicināma vai neveicināma, jo svarīgākais laulības solījumā ir līgavas un līgavaiņa abpusēja vēlme veidot laulību un ģimeni. Katoļu Baznīcā pieļauj iespēju, ka laulātie ir dažādu konfesiju ticīgie, jo vēlme piederēt kādai konfesijai ir cilvēka brīva izvēle un nedrīkst cilvēkam uzspiest mainīt konfesiju tikai tāpēc, ka viņš laulājas. Ja viņš vēlēties pāriet otra laulātā konfesijā, tad to viņš darīs pēc paša brīvas izvēles. Brīvība ir Dieva dāvana cilvēkam un tā nedrīkst tikt apspiesta. Protams, tas var radīt sarežģījumus jautājumā par bērnu kristību un viņu reliģisko audzināšanu. Katoļu pusei vienmēr tiek piekodināts, lai bērns tiktu kristīts katoļu Baznīcā un viņam tiktu nodrošināta katoliskā audzināšana.

5. Ar ko atšķiras "baznīcas Laulība" no laulības, kas noslēgta dzimtsarakstu nodaļā?

Baznīcas laulībai ir reliģisks raksturs, proti, cilvēki, kuri noslēdz laulību baznīcā, visbiežāk to dara reliģiskas pārliecības vadīti. Dzimtsarakstu nodaļas laulībai nav reliģisks raksturs, bet gan sekulārs. Dzimtsarakstu nodaļā, galvenokārt, laulības noslēgšanas motīvs ir nokārtot laulāto kopdzīvi civilā līmenī.

6. Kas mūsdienās ir lielākie izaicinājumi laulības slēgšanai katoļu baznīcās?

Manuprāt, viens no lielākajiem izaicinājumiem, ko arī pāvests Francisks raksta "Amoris laetitia", ka mūsdienu kultūrā un domāšanas veidā parādās nepareiza izpratne par laulības noslēgšanas būtību un svarīgumu. Piemēram, daudzi jauniešu pāri dzīvo kopā bez laulības noslēgšanas, bet tajā pašā laikā viņiem arī nav nekādu šķēršļu tam, lai viņi varētu noslēgt laulību, ir veselīgas attiecības, mīl viens otru, nav neuzticīgi utt. Kad šādiem jauniešiem tiek piedāvāta iespēja noslēgt laulību, tad viņi bieži atzīst, ka ir tam atvērti un piekrit, ka to vajadzētu, bet attaisnojums no viņu puses ir tāds, ka nav pietiekami daudz līdzekļu, lai sarīkotu kāzas vai arī, ka gribētu vēl vairāk nobriest šim notikumam. Tas negatīvais ir, ka laulības ceremonija tiek uztverta kā dārgs šovs vai kāda izrādīšanās zināmas sabiedrības priekšā. Tas ne pavisam nav laulības ceremonijas būtiskais elements. Tas ir liels izaicinājums Baznīcai, lai tā spētu sabiedrībai nodot patieso vēstījumu par laulības svinēšanu.

P.S. Šeit nerunāju par piespiešanu laulībām vai arī par tiem pāriem, kuriem nevajadzētu steigties ar laulības noslēgšanu zināmu iemeslu dēļ, kas saistīti ar patiesas vēlmes trūkumu vai citām problēmām.

7. Kādos gadījumos Katoļu baznīcas tribunāls atzīst par spēkā neesošu laulību, kas noslēgta katoļu un nekatoļu baznīcās?

Gadījumos, kad Baznīcas tiesa pēc kādas laulības lietas izskatīšanas konstatē, ka laulības noslēgšanas brīdī nav pildīti nosacījumi, kas ir obligāti, lai laulība būtu derīga. Derīgas laulības noslēgšanas nosacījumi dalās trīs trīs daļās.

1) Šķēršļi laulības noslēgšanai, kas attiecas uz personu statusu (sk. 1. jautājumu, 1.solis). Piemēram, atklājas, ka starp laulātajiem ir radniecības saites vai kāds no viņiem ir jau bijis laulājies utt.

2) Nosacījumi, kas attiecas uz cilvēka brīvas izvēles izdarīšanu.

a) Derīgu laulību var noslēgt tikai rīcībspējīgas personas, proti, ir prāta lietošanas spējas un ir spējīgi uzņemties laulātā pienākumus. Piemēram, Baznīcas tiesa var anulēt laulību ja konstatē, ka kāds no laulātajiem laulības brīdī ir nav bijis pie prāta apziņas vai viņa domāšana ir bijusi traucēta. Tas ir depresijas, šizofrēnijas vai citu psihisko slimību gadījumos, kad cilvēka spriestspēja ir traucēta vai arī ja persona laulības noslēgšanas brīdī ir bijusi alkohola vai narkotisko vielu ietekmē. Gadījumos, kad kādam no laulātajiem ir brieduma trūkums, kas ir neatbilstošs viņa vecumam. Gadījumi, kad kādam no laulātajiem uz laulības noslēgšanu ir bijušas homoseksuālas tieksmes un viņš nav bijis spējīgs veikt heteroseksuālu dzimumaktu, tas personu dara nespējīgu veikt laulātā pienākumus. Piemērus, kas atbilst šim punktam var uzskaitīt daudz un dikti, jo iespēju ir ļoti daudz, bet tiesnesis šādu lēmumu var pieņemt tikai tad, kad ir saņēmis ārsta vai psihiatra aptuveno slēdzieni par personas stāvokli laulības noslēgšanas brīdī. Ļoti svarīga ir šo speciālistu komunikācija ar laulības lieciniekiem un laulāto tuvākajiem ģimenes locekļiem un draugiem, kuri viņus labi pazīst, lai sniegtu informāciju, tāpat arī ievācot iespējamus materiālus (foto, video, ja ir kādi ārstu slēdzieni, kas attiecas uz personu tajā laikā utt.).

b) Maldi vai nezināšana attiecībā uz otru personu vai viņas īpašībām. Nederīga ir laulība ja kļūdas vai maldināšanas dēļ tā ir noslēgta ar personu, kura nav tā pati, ar kuru cilvēks ir gribējis noslēgt laulību. Piemēram, līgava ir nolēmusi precēties ar vīrieti, kuru mīl, bet uz laulības ceremoniju ierodas vīrieša dvīņu brālis un uzdodas par līgavaini, tādejādi maldinot. Izklusās amizanti, bet kanoniskajās tiesībās arī par to ir padomāts. Tāpat pie šī punkta pieder situācija, kad persona pirms vēl atrod savu izvēlēto dzīvesbiedru jau iedomājas kādu īpašību, ko gribētu sastapt savā nākošajā dzīvesbiedrā, piemēram, sievietei iedomājas, ka grib atrast vīrieti, kurš nesmēķē vai kurš ir bagāts, bet kad atrod tādu, noslēdz laulību un pēc tam atklājas, ka otram cilvēkam, patiesībā nav tādu īpašību. Tāda laulība ir noslēgta nederīgi, jo sievietes motīvs noslēgt laulību bija konkrētā īpašība un ne tik daudz mīlestība uz pašu personu. Šādu lietu izskatīšana ļoti svarīga loma ir tuviniekiem un draugiem, kuri labi pazina laulātos tajā laikā un ar savām liecībām var apstiprināt kādus tiesas procesam svarīgus faktus.

c) Nederīga ir laulība ja tā noslēgta ar viltus palīdzību. Persona, kura ir izredzējusi dzīvesbiedru, bet otrs cilvēks nevēlas noslēgt laulību ar šo personu, tad šī persona lieto viltīgas metodes (mānīšanos, mahinācijas utt.), lai panāktu otra cilvēka piekrišanu.

d) Nederīga ir laulība ja tā noslēgta ar draudiem vai iebiedēšanu. Persona ir devusi laulības piekrišanu objektīvu baiļu ietekmēta. Proti, vienīgais veids, lai novērstu draudus vai briesmas ir noslēgt laulību.

e) Laulības solījuma simulēšana padara laulību par nederīgu. Persona sola mīlestību un uzticību ar vārdiem ceremonijas brīdī, bet savā prātā ir skaidri pārliecināta, ka nepildīs šo solījumu. Pie šī punkta pieder fiktīvās laulības. Kā arī gadījumi, kad piemēram, puisim un meitenei piedzimst bērns un tad vecmāmiņa saka, ka ir jālaulājas, bet jaunieši skaidri zin, ka viņi īsti viens otru negrib uz visu dzīvi, bet miera labad noslēdz laulību. Tādejādi laulības solījums tiek simulēts.

3) Šī pēdējā lielā sadaļa attiecas uz laulības noslēgšanas formu jeb veidu. Piemēram, vai kalpotājam, kurš pieņēma laulības solījumu, bija attiecīgā licence. Tāpat arī vai tika ievērota liturģiskā jeb rituālā norise attiecībā uz pašiem būtiskākajiem elementiem kā tas paredzēts laulības ceremonijai paredzētajās normās.

P.S. Baznīcas tiesas izskatīšana pēc šīs trīs elementu sistēmas ir līdzīga tai, kādā tas notiek civilajās tiesās, kad tiek izskatīts kāda noslēgta līguma derīgums, kur skatās statusu, apstākļus, brīvo gribu un atbilstību līguma noslēgšanai paredzētajai formai, kāds bija brīdī, kad tika noslēgts šis līgums. Baznīcas gadījumā, tomēr, ir sava specifika, vērtējot laulības teoloģijas kontekstā.

Šis process nav laulības šķiršana, bet gan konstatēšana, ka laulība nekad nav bijusi derīga. Baznīcas tiesa izskata kādu laulību tikai tad, ja kāds no laulātajiem Baznīcas tiesā ir iesniedzis šādu prasību.

8. Vai bērnam ir jāaug ģimenē, kurā valda pastāvīga fiziska vardarbība un emocionāls terors, bet vecāki neuzdrošinās šķirt laulību, jo tā ir tikusi noslēgta baznīcā? Ko darīt, ja visas iespējas saglabāt veselīgu ģimeni un laulību ir izsmeltas?

Bērnam nav jāaug šāda veida ģimenē. Laulātā persona, kura cieš no vardarbības drīkst pamest savu laulāto, tādējādi arī domājot par savu bērnu drošību. Tas nebūs grēks ja šādā situācija viņi dzīvos šķirti. Nedrīkst, protams, šajā situācija uzsākt jaunas attiecības, jo laulība joprojām pastāv. Tāpat arī jā rūpējas par bērnu audzināšanu un uzturēšanu, vajadzības gadījumā pat vēršoties civilajā tiesā, lai tiktu atrisināta alimentu maksāšana un citi ar to saistīti jautājumi.

9. Ko nozīmē frāze – “šim pārim ir jādzīvo kā brālim ar māsu”?

Kopdzīve bez seksuālām attiecībām. To Baznīca nosaka tiem pāriem, kuriem uz doto brīdi ir izveidojusies tāda situācija, ka kādam no viņiem jau ir derīga laulība ar citu personu, bet ar šo personu, ar kuru ir kopdzīve, jau ir kopīgs bērns vai pat vairāki. Tāpēc domājot par šo bērnu labumu un viņu audzināšanu viņi nešķiras.

10. Vai, atsaucoties uz pāvesta Franciska dokumenta "Amorislaetitia" vadlīnijām, ir nepieciešamas kādas izmaiņas laulības slēgšanas un laulības pasludināšanas par spēkā neesošu procesos Romas katoļu baznīcā Latvijā?

Pašā "Amoris laetitia" nav izmaiņu attiecībā uz laulības pašiem būtiskākajiem elementiem. Runājot par laulības noslēgšanu, tad šis dokuments liek uzsvāru par pāru sagatavošanu laulībām, kā arī uz garīgo atbalstu pāriem pēc laulībām, īpaši tiem jaunajiem pāriem, kuri pirmo reizi sastopas ar laulības krīzi. "Amoris laetitia", īpaši aicina draudzes, lai tās vairāk pievērstu uzmanību personām, kurām ir izjukusi derīga laulība un ir kopdzīve jau ar citu personu. Palīdzēt šīm personām nejusties atstumtām un nepiņemtām un palīdzēt vēl vairāk integrēties draudzes dzīvē. Šīs personas, protams, nedrīkst pieņemt Sakramentus, izņemot ekstrēmus gadījumus (iespējams nāves risks). Jaunums šajā dokumentā, kas ir radījis arī pretrunīgus viedokļus, ir tas, ka atsevišķos gadījumos, garīdznieks drīkst pielaist pie dievgalda šādu personu, pats izdarot secinājumus vai šīs personas situācija ir atbilstoša īpašam izņēmumam. Dokuments saka, ka nav vienādu situāciju šādām personām, jo iemesli laulības izjukšanai arī ir dažādi, kā piemēru min daudzos upurus laulības partnera neuzticībai, proti, ka laulība nav izjukusi viņu vainas dēļ. Kādi ir šie izņēmuma gadījumi, pēc kādiem kritērijiem garīdzniekam jāvadās, lai veiktu šo izņēmumu, dokuments skaidri nepasaka, bet atstāj diezgan plašu vietu interpretācijai. Šī interpretācijas vieta nav neierobežota, jo pāvests Francisks jau pašā "Amoris laetitia" ievadā uzsver, ka dokuments ir jālasa

Baznīcas mācības kontekstā, proti, neatceļot neko no tā, ko Baznīca ir līdz šim mācījusi. Tātad, pie dievgalda, personas šādās situācijās nedrīkst iet, bet pieņemt sakramentu iespējamās nāves riskā drīkst, kā arī atsevišķos gadījumos, kad garīdznieks pieļauj šādu izņēmumu, bet tikai konkrētā brīdī, konkrētai personai ņemot vērā viņas situāciju.

Par laulības anulēšanas procesiem "Amoris laetitia" daudz nerunā, bet ieskicē iespējamību, kas ļautu saīsināt pašu anulēšanas procesu. 2014. gada Bīskapu sinodes, kas bija veltīta ģimenes tēmai rezultātā tika izdots cits dokuments, kas ir kā instrukcija Baznīcas tiesām. "Mitis iudex Dominus Iesus", kas veic izmaiņas laulības anulēšanas procesā. Īsi aprakstīšu divas pašas svarīgākās izmaiņas:

- 1) Pirms šīm izmaiņām kārtība bija, ka laulība tiek pasludināta par spēkā neesošo pēc divām apstiprinošām tiesas instancēm. 1. instancē izskata iesniegto prasību par kādu no šķēršļiem konkrētajā laulībā (šķēršļus sk. 7. jautājumā) un ja instance konstatē, ka laulība bija noslēgta nederīgi, tad automātiski lieta tika nodota otrajai instancei, lai arī tā šo lietu izskata un beigās vai apstiprina vai noraida pirmās instances spriedumu. Ja otrā instance apstiprina pirmās instances spriedumu, tad laulība tiek pasludināta par spēkā neesošu. Izmaiņas nosaka, ka kārtība pirmajā instancē paliek tāda pati un ja pirmā instance konstatē laulības nederīgumu, tad automātiski laulība tiek pasludināta par spēkā neesošu. Vairs nav nepieciešams lietu nodot otrajai instancei, tādejādi saīsinot tiesas procesu.
- 2) Šī izmaiņa paredz laulības anulēšanu ļoti īsā procesa laikā, ja pie prasības iesniegšanas var viegli konstatēt laulības nederīgumu. Ja iesniegumā un kādos uzrādītajos pierādījumos, ko kāda persona iesniedz Baznīcas tiesā ir skaidri redzams laulības nederīgums, tad lieta bez rindas kārtības tiek nodota diecēzes bīskapam, kurš vienpersoniski, kopā ar divu padomnieku dotajiem vērtējumiem (speciālistiem Baznīcas kanoniskajās tiesībās) pieņem lēmumu, kas kļūst par spriedumu. Lēmumu par šādu izņēmuma gadījumu pieņem Baznīcas tiesas vadītājs jeb tieslietu vikārs. Var gadīties, ka bīskaps nejūtas pietiekami kompetents vai arī neredz, ka konkrētā lieta būtu tik vienkārši atrisināma, tad viņš šo lietu nodod atpakaļ tiesas vadītājam un tiek ielikta rindā uz izskatīšanu tādā pašā kārtībā kā to paredz augstāk minētajā punktā.

Ir arī citas izmaiņas, kas nav tik būtiskas, kas skar tiesu atbildības teritorijas, iespējamus maksājumu atvieglojumus tiem, kuri vēlas iesniegt prasību tiesā utt.

1. Ar ko ir jāsāk pāriem, kas laulību grib noslēgt Romas katoļu baznīcā?

Jānāk pie priestera un jāvienojās par laulības iespējamību.

2. Kāpēc Laulība ir Sakraments Romas katoļu baznīcā, ja protestantu konfesijās tā nav atzīta par sakramentu?

Teoloģiski nevar dot atbildi, kas visiem būs pieņemama. Viens no pamattekstiem uz ko šis balstās ir apustuļa Pāvela vēstule Efeziešiem 5 nodaļa (25,26) – Laulība attiecināta kā Kristus un Baznīcas attiecības. Būdami piederīgi baznīcai, mēs apzināmies, ka bez Kristus šīs attiecības ir tikai cilvēku roku darbs un tās nav pilnīgas. Kristus pilnībā ziedoja sevi baznīcai, tādā veidā laulātajam pilnībā sevi ir jāziedo laulībai. Starp diviem kristiešiem nevar pastāvēt nekāda cita laulība tikai sakramentāla. Sakramentu laulātie dāvā viens otram, garīdznieks ir tikai asistents. Gars jūs ievēdīs visā patiesībā. Baznīca ir dzīvs organisms un tās kārtība var mainīties. Baznīcā ir 7 sakramenti un visus 7 sakramentus pats Kristus ir iedibinājis. Bībelē skaidri Kristus nav pateicis kas ir sakraments un kas nav.

3. Vai pārim, no kura vismaz viens ir katoļticīgs, luterāņu baznīcā noslēgta laulība ir derīgi un atļauti svinēts sakraments arī katoļu baznīcas skatījumā?

Baznīcas kanoniskos likumos ir noteikts, ka katolim ir jāievēro kanoniskie principi – tāpat laulība ir jāslēdz katoļu baznīcā. Pareizticīgās baznīcas laulības ir ļoti tuvas katoļu baznīcai, tāpēc būtu iespējams tās atzīt. Laulāties citās kristīgās baznīcās vai laulāties ar nekristīto, katolim ir jāsaņem bīskapa atļauja. Ja atļaujas nav, tad laulība ir nederīga. Bīskaps var atbrīvot arī citur noslēgto laulību no kanoniskās formas un tad šī laulība skaitās derīga katoļu baznīcā. Juridiski visu var nokārtot citur, bet garīgi tikai savā baznīcā.

4. Vai ir atbalstāma un veicināma laulība starp dažādu konfesiju kristiešiem, vai arī jāveicina abu pušu vienība arī konfesionālā ziņā?

Pamatprincips kā likumi saka – katolim ir jālaulājas ar katoli. Ar pārējiem var laulāties saņemot atļauju. Tas norāda, ka šāda savienība “dara bažīgus” katoļus. Bet tas nav aizliegts. Man pašam ir vairāki veiksmīgi piemēri savā pieredzē. Aizķeršanās tikai ir jautājumā kā mēs audzināsim kopīgo nākamo paaudzi. Bet vecāki būdami gudri var atrisināt šīs praktiskās lietas. Baznīca savā garajā tradīcijā ir redzējusi, ka tas var radīt problēmas, tāpēc papildus uzmanība tam ir jāpievērš, bet ne kādā veidā aizliegt.

5. Ar ko atšķiras “baznīcas Laulība” no laulības, kas noslēgta dzimtsarakstu nodaļā?

Ja cilvēks nav ticīgs, tad dzimtsarakstu nodaļā noslēgta laulība ir Dieva gribēta. Vienīgi dzimtsarakstu nodaļā noslēgtai laulībai nav “kristīgās sēklas”. Visi citi pamatelementi ir vieni un tie paši.

6. Kas mūsdienās ir lielākie izaicinājumi laulības slēgšanai katoļu baznīcās?

Ļoti lielā sekulārās sabiedrības ietekme gan uz kristiešiem, gan visiem pārējiem. Tiek ienests graujošs skatījums uz cilvēku attiecību modeļiem. Patērētāju sabiedrības ietekme – lieto un met projām. Un ja nav savstarpējās vēlmes augt un vienam otru iepazīt, tad attiecības ātri izjūk. Šādai

iepazīšanai būtu jānotiek starp vīru un sievu līdz mūža galam. Šobrīd cilvēki pie mazākā sākuma ir gatavi šķirt laulību. Saknes ir garīguma trūkumā, sapratnē, ka cilvēks un laulība ir kaut kas Dieva gribēts un tā ir liela vērtība. Svarīgi, ka baznīca saglabā ticību, ka laulība ir iespējama līdz mūža galam, jo cilvēks iekšēji pēc tā ilgojās. Realitāte to neļauj sasniegt, bet cilvēkā iekšā šīs ilgas ir

7. Kādos gadījumos Katoļu baznīcas tribunāls atzīst par spēkā neesošu laulību, kas noslēgta katoļu un ne katoļu baznīcās?

Izraisītājšķēršļi ir precīzi uzskaitīti kanonos – no 1083. – 1107. punktam. Šķēršļi ir jāpierāda. Jānorāda uz kuru kanonu atsaucās. Cilvēki izstāsta savu stāstu un tad tiesa piemeklē pantu pēc kura tiek laulība tiek analizēta – anulēt to vai nē. 1099. Kanons runā par maldiem, kas ietekmē cilvēka gribu. Kanoni fokusējās uz cilvēka apziņu (neapzinot ko daru) un gribu (gribas defekti). Tiesā par cilvēku runā visi, kas viņu pazīst. 1095. punkts runā par psiholoģiskajām problēmām. 1097. punkts runā par to ka kāds ir apmānīts stājoties laulībā. Ja kaut kas svarīgs un būtisks pirms laulības ir noslēpts un tas radīja plaisu laulības dzīvē, tad laulība ir anulējuma. Seperācija ir pirmais solis, lai glābtu situāciju. Seperācija var būt kā dziedinošs līdzeklis, kas liek cilvēkam apdomāt savu uzvedību. Reizēm seperācija glābj no reālām briesmām. Tiesa nevar pateikt, ka 5 gadus jums bija perfekta laulība un tad radās plaisa un tagad to varam šķirt. Ir jānovelk līkne ar šo problēmu uz laiku pirms laulības noslēgšanas. Solījums – būt kopā kā laimē tā nelaimē, kā priekos tā bēdās – nozīmē to, ka ja problēma radusies laulības laikā, tad tiesa laulību neanulē. Tiesa ir apmācīta atrast defektu pirms laulības, ja tas nav iespējams, tad laulība paliek nešķirama. Iepriekš ar laulības šķiršanu nodarbojās bīskapi. Latvijā baznīcas tiesa tika izveidota 2003. gadā. Kā atvērās tiesa, tā bīskapi atnesa visas savas lietas. Kanoniskajos likumos noteikts, ka lieta, kas sāka skatīt, ir jāizskata 1 gada laikā. Par katru lietu ir vajadzīgs 3 tiesnešu lēmums. Tiesa meklē strīda pamatu – defektu laulības slēgšanas brīdī un ja to izdodās atrast un pierādīt, tad laulību atzīst par nederīgu.

8. Vai bērnam ir jāaug ģimenē, kurā valda pastāvīga fiziska vardarbība un emocionāls terors, bet vecāki neuzdrošinās šķirt laulību, jo tā ir tikusi noslēgta baznīcā? Ko darīt, ja visas iespējas saglabāt veselīgu ģimeni un laulību ir izsmeltas?

Vardarbība tiek pieskaitīt pie šķēršļa, kas minēts - 1095. Kanona 3. Sadaļa – psihiskais iemesls un laulība var tikt anulēta.

9. Vai, atsaucoties uz pāvesta Franciska dokumenta "Amoris laetitia" vadlīnijām, ir nepieciešamas kādas izmaiņas laulības slēgšanas un laulības pasludināšanas par spēkā neesošu procesos Romas katoļu baznīcā Latvijā?

Pāvests Francisks ir uzlabojis tiesas darbu un ilgo procedūru, atceļot nepieciešamību pēc otrās instances lēmuma. Iepriekš Baznīca tik nopietni uztvēra laulību, ka prasīja 2 tiesu lēmumu, ka laulība ir nederīga. Spriedums stājās spēkā tikai tad ja to apstiprināja arī otra instance. Ja neapstiprināja, tad lieta gāja uz Vatikānu un tur tika pieņemts lēmums. Tagad uz otro instanci sūta tikai tad, ja kāda no pusēm nepiekrīt spriedumam un to apstrīd.

Gadījumos, kad defekts ir ļoti spilgti redzams un abi laulātie vienādi apliecina, ka tā ir bijis, arī citi pierādījumi to apstiprina, tad process notiek vienas dienas laikā un tiesas vadītājs raksta savu vērtējumu par šo lietu un nodod to bīskapam. Un bīskaps tad pieņem lēmumu un atzīst laulību par spēkā neesošu. Bīskaps nevar jebkuru lietu paņemt, ir vairāki kritēriji, kuriem izpildoties lieta nokļūst pie bīskapa paātrinātā kārtā. Tiesu praksē šis process nav nemaz tik bieži izmantots ne Latvijā, ne ārzemēs, jo nav nemaz tik daudz tādu gadījumu, kur visiem viss ir skaidri redzams un kur abas puses ir gatavas laulību šķirt.

Pateicība

Izsaku lielu pateicību visiem Teoloģijas fakultātes pasniedzējiem par dalīšanos ar savām zināšanām un prasmēm visa mācību perioda laikā. Īpašs paldies darba vadītājam Dr. phil. Valdim Tēraudkalnam par atbalstu darba izstrādē, labojot to atbilstoši akadēmiska darba izstrādes prasībām.

Pateicība visiem Romas katoļu baznīcas pārstāvjiem, kas piekrita piedalīties anketēšanā un sniedza atbildes uz anketas jautājumiem. Īpaši liels paldies bīskapam Andrim Kravalim un prāvestam Jurim Jalinskim par tikšanos klātienē un vairākkārtēju atbalstu darba izstrādes gaitā.

Liels paldies manai ģimenei, kas sniedza lielu atbalstu, lai šis darbs varētu tikt uzrakstīts!

Dokumentārā lapa

Bakalaura darbs „Izmaiņas laulības neesamības lietās Romas katoļu baznīcā Latvijā pēc pāvesta Franciska darba “Amoris Laetitia” publicēšanas” izstrādāts LU Teoloģijas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: Raimonds Peļņa _____ __.06.2020

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Dr. phil. Valdis Tēraudkalns _____ __.06.2020

Recenzents: docents Dr.theol. Juris Cālītis

Darbs iesniegts Teoloģijas fakultātē __.06.2020

_____

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījuma komisijas sēdē

___.06.2020. prot. Nr. __, vērtējums _____

Komisijas sekretāre: _____